

Det offentlige arbejdsmarked og udviklingen i velfærdsstaten siden 1946

Karsten Albæk, Mads Lybech Christensen, Katja Isa Søndebro
og Anna Amlon

VIVÉ

Det offentlige arbejdsmarked og udviklingen i velfærdsstaten siden 1946

© VIVE og forfatterne, 2022

e-ISBN: 978-87-7582-122-8

Projekt: 302349

Finansiering: Lønstrukturkomitéens sekretariat

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Denne rapport har til formål at levere viden til Lønstrukturkomitéen (2021), der bl.a. har til opgave at analysere lønstrukturerne og lønudviklingen i den offentlige sektor.

Rapporten beskriver udviklingen af det offentlige arbejdsmarked og befolkningens uddannelsesniveau i efterkrigstiden set i lyset af den generelle samfundsudvikling. Rapporten beskriver desuden udviklingen i seks udvalgte uddannelser (SOSU-uddannelsen, sygeplejerskeuddannelsen, farmaceutuddannelsen, pædagoguddannelsen, fængselsbetjentuddannelsen og kontoruddannelsen). Vi vil takke repræsentanter fra de fagforeninger, der repræsenterer de seks uddannelser, for at have læst og kommenteret rapporten.

Rapporten er udarbejdet af seniorforsker Karsten Albæk, analytiker Mads Lybech Christensen, analytiker Katja Isa Søndebro og seniorforsker Anna Amilon (projektleder). Følgende studentermedarbejdere har bidraget til vidensindsamling i forbindelse med afdækningen af de seks udvalgte uddannelser: Michell Wello Steen Andersen, Anne-Mette Thøstesen og Mikkel Drager.

Rapporten er blevet læst og kommenteret af en sagkyndig reviewer, der takkes for kommentarer.

Rapporten er bestilt og finansieret af Lønstrukturkomitéens sekretariat.

Lisbeth Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Arbejde og Ældre

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	5	
<hr/>		
1	Indledning	9
1.1	Baggrund og formål	9
1.2	Læsevejledning	10
<hr/>		
2	Data og metode	11
<hr/>		
3	Udviklingen af velfærdsstaten	12
3.1	Overordnet udvikling af velfærdssamfundet	12
3.2	Udbygning af det offentlige arbejdsmarked og den offentlige sektor	20
<hr/>		
4	Udviklingen i uddannelsesniveaet	36
4.1	Udviklingen i gymnasiale uddannelser	36
4.2	Udviklingen i erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser	37
4.3	Beskrivelse af udviklingen for udvalgte uddannelser fra 1946-2022	45
<hr/>		
5	Konklusion	67
<hr/>		
Litteratur	68	
<hr/>		
Bilag 1	Bilagstabeller til uddannelsesbeskrivelser	71

Hovedresultater

Perioden efter Anden Verdenskrig har haft afgørende betydning for det samfund, som omgiver os i dag. Ud over en historisk stærk vækst i BNP, markante teknologiske fremskridt og kvindernes indtog på arbejdsmarkedet er det i denne periode, at den danske velfærdsstat, vi kender i dag, vokser frem. Denne rapport har til formål at levere viden til Lønstrukturkomitéen (2021) ved at beskrive udviklingen af det offentlige arbejdsmarked og udviklingen i befolkningens uddannelsesniveau set i lyset af den generelle samfundsudvikling i perioden 1946-2022.

Resultater

Rapporten beskriver samfundsudviklingen efter Anden Verdenskrig på centrale parametre med særligt fokus på det offentlige arbejdsmarked og befolkningens uddannelsesniveau. Det skal dog fremhæves, at vi ikke kan udtale os om årsagssammenhænge mellem de beskrevne udviklinger. Vi kan fx ikke udlede, i hvilket omfang den teknologiske udvikling forklarer hhv. forklares af stigningen i befolkningens gennemsnitlige uddannelsesniveau.

Øget vækst og udbygning af velfærdsstaten

Bruttonationalproduktet (BNP), dvs. den samlede produktion af varer og tjenester, voksede markant i efterkrigstiden, og fra 1946 til 2021 skete der en syv-dobling af BNP. Stigningen kan delvis forklares af befolkningstilvæksten i perioden, men også når vi ser på BNP pr. indbygger, ser vi en markant stigning fra 88.000 kr. i 1946 til 430.000 kr. i 2021 (begge tal er i 2021-priser), svarende til næsten en femdobling. Tallene indikerer samlet set, at den positive udvikling især skyldes stigende produktivitet – dvs. at den værdi, som i gennemsnit genereres i løbet af en arbejdstime, steg markant i efterkrigstiden.

Parallelt med stigende BNP voksede de offentlige udgifter til uddannelse, sundhed og sociale formål i efterkrigstiden. Væksten skete primært i 1960'erne og 1970'erne. Det er også i denne periode, at vi ser de største ændringer på arbejdsmarkedet, herunder i forhold til væksten i arbejdsstyrken og den offentlige sektor samt i andelen af kvinder på arbejdsmarkedet.

Kvinderne kommer ud på arbejdsmarkedet – og den offentlige sektor vokser

Den store vækst i de offentlige udgifter falder således sammen med kvindernes indtog på arbejdsmarkedet i 1960'erne og 1970'erne. At kvinderne kom ud

på arbejdsmarkedet, fik stor betydning for velfærdssamfundet. Omsorgen af børn og ældre, som tidligere primært var en ulønnet opgave for hjemmegående kvinder, blev nu i høj grad en opgave for det offentlige. I takt med at arbejdsstyrken voksede (når flere kvinder kom ud på arbejdsmarkedet), skete der en markant ændring i sammensætningen af jobs (dvs. i erhvervsfordelingen). For eksempel blev andelen af befolkning en med beskæftigelse inden for landbrug, fiskeri, industrien og bygge- og anlægsbranchen mindre, mens andelen af personer med beskæftigelse inden for den offentlige sektor voksede.

En stor del af kvinderne, som kom ud på arbejdsmarkedet i 1960'erne og 1970'erne, blev ansat på deltid. I 1975 var således omkring hhv. 44 pct. og 4 pct. af de beskæftigede kvinder og mænd ansat på deltid. Kønsforskellen er blevet væsentligt mindre over tid, idet hhv. 36 pct. og 23 pct. af de beskæftigede kvinder og mænd var på deltid i 2019.

Efter en markant stigning i forbindelse med kvindernes indtog på arbejdsmarkedet har andelen af beskæftigede i den offentlige sektor ligget forholdsvis konstant på mellem 27 og 30 pct. siden starten af 1980'erne. Den største andel af arbejdsstyrken er dog stadigvæk beskæftiget inden for private tjenester, som udgjorde lige over 50 pct. af arbejdsstyrken i 2012.

Markante ændringer i andelen af beskæftigede på tværs af sektorer

I takt med stigningen i andelen af beskæftigede i den offentlige sektor finder vi markante skift i beskæftigelsen på tværs af sektorer. Vi har specifikt undersøgt andelen af beskæftigede i 1966-2020 i fire udvalgte sektorer, hvor den offentlige sektor er den primære arbejdsgiver: i) sundhed, ii) undervisning, iii) det sociale område og iv) administration, forsvar og politi.

For tre af de fire sektorer: sundhed, undervisning og det sociale område, ser vi det samme mønster: Først en markant stigning i andelen af beskæftigede i perioden 1966-1982 (fra 3-4 pct. til ca. 6-10 pct., hvor stigningen var størst for den sociale sektor og mindst for undervisningssektoren). Derefter er der en mere beskedne stigning og stabilisering på mellem 7 pct. (undervisning og sundhed) og 10 pct. (den sociale sektor) af beskæftigelsen.

Administration, forsvar og politi skiller sig delvis ud fra dette mønster, idet vi, på linje med de øvrige sektorer, ser en stigning i andelen af beskæftigede fra ca. 4 pct. i 1966 til ca. 7 pct. i 1983. For denne sektor ser vi til gengæld et fald i den sidste del af perioden til ca. 5 pct. i 2018-2019.

Teknologisk udvikling bidrager til økonomisk vækst – men også til stigende krav til befolkningens uddannelsesniveau

Den teknologiske udvikling i efterkrigstiden bidrog til stigende produktivitet og medvirkede dermed til den økonomiske vækst og de øgede offentlige indkomster, der kendetegner perioden.

Den teknologiske udvikling har også indebåret øgede krav til arbejdsstyrken, dels i forhold til omstilling, idet nogle jobs er forsvundet, og nye er kommet til, dels i forhold til stigende behov for uddannelse, idet opgaverne i mange tilfælde er blevet mere komplekse.

Flere får en uddannelse – især blandt kvinderne

Den teknologiske udvikling kan således bidrage til at forklare stigningen i uddannelsesniveauerne i efterkrigstiden. For erhvervsuddannelserne finder væksten primært sted fra ca. start 1960'erne til start 1980'erne, dvs. at væksten stort set falder sammen med de store forandringer, der sker på arbejdsmarkedet i denne periode – dvs. kvindernes indtog på arbejdsmarkedet og udvidelsen af den offentlige sektor.

De andele, der har gennemført en gymnasial uddannelse, er ligeledes steget markant fra Anden Verdenskrig og op til i dag. I de første årtier efter krigen var det kun omkring 5 pct. af ungdomsårgangene, som fik en gymnasial eksamen (studentereksamen), hvilket i 2020 var steget til 57 pct. En studentereksamen er en forudsætning for at blive optaget på en videregående uddannelse. Stigningen i andelen med studentereksamen afspejler sig således i andelen med en videregående uddannelse, selvom vi her ser den største stigning efter 1990. En mulig forklaring på de tidsmæssige forskydninger på tværs af uddannelses typer kan være, at de stigende krav til uddannelse, der er drevet af den teknologiske udvikling, primært får gennemslag på de videregående uddannelser i slutningen af perioden.

Ser man på den kønsmæssige sammensætning inden for uddannelsesniveauerne, er det tydeligt, at stigningen i befolkningens uddannelsesniveau i høj grad er drevet af, at et stigende antal kvinder får mere uddannelse i perioden. Andelen af kvinder er især vokset for de gymnasiale samt for de videregående uddannelser.

Mere kompleksitet i de offentlige jobs

I rapportens afsluttende del beskriver vi udviklingen fra Anden Verdenskrig og frem i seks udvalgte uddannelsers adgangskrav, varighed og formål (SOSU-

uddannelserne, sygeplejerskeuddannelsen, pædagoguddannelsen, kontoruddannelsen, farmaceutuddannelsen og fængselsbetjentuddannelsen). Beskrivelserne illustrerer en række af de tendenser, som kendetegner udviklingen på det offentlige arbejdsmarked generelt. Adgangskravene til uddannelserne er steget, og uddannelserne er blevet længere, hvilket afspejler stigende krav til specialisering, bl.a. drevet af den teknologiske udvikling. Uddannelsesbeskrivelserne illustrerer også et stigende behov for tværfagligt samarbejde på tværs af fagområder, hvilket har medført et behov for tværgående kompetencer blandt mange faggrupper.

Konklusion

Perioden 1946-2022 – og i særdeleshed 1960'erne og 1970'erne – kendetegnes af store samfundsmæssige ændringer. Stigende andele af befolkningen får en kompetencegivende uddannelse, flere kvinder kommer ud på arbejdsmarkedet, og den offentlige sektor – især inden for det sociale område – vokser markant. Fra 1980'erne og frem sker der en stabilisering på arbejdsmarkedet i forhold til andelen af offentligt ansatte og udvalgte offentlige sektors relative størrelse. Udviklingen i uddannelse sker ligeledes primært i 1960'erne og 1970'erne for erhvervsuddannelserne, imens andelen med en videregående uddannelse især stiger i perioden fra 1990-2016.

Ud over at give et overordnet billede af udviklingen på samfundsplan giver rapporten et mere detaljeret billede af udviklingen inden for seks udvalgte uddannelser for faggrupper, hvor – for de fleste af dem – en stor del af de beskæftigede er ansat på det offentlige arbejdsmarked (SOSU-uddannelserne, sygeplejerskeuddannelsen, pædagoguddannelsen, kontoruddannelsen, farmaceutuddannelsen og fængselsbetjentuddannelsen).

Rapporten viser, at udviklingen i de udvalgte uddannelser i høj grad følger den positive udvikling i befolkningens uddannelse generelt, hvilket i høj grad følger den overordnede samfundsudvikling. Uddannelsesbeskrivelserne peger på, at kravene til fx teknologiske, ledelsesmæssige og/eller tværfaglige kompetencer er vokset over tid. Teknologisk udvikling og stigende behov for kvalificeret arbejdskraft har således haft betydning for et bredt udsnit af uddannelser af relevans for den offentlige sektor.

1 Indledning

1.1 Baggrund og formål

Formålet med denne rapport er at levere viden til Lønstrukturkomitéen (2021), der bl.a. har til opgave at analysere lønstrukturerne og lønudviklingen i den offentlige sektor. Rapporten sigter mod at give et overblik over udviklingen i befolkningens uddannelse og den offentlige arbejdsmarked set i lyset af den generelle samfundsudvikling – herunder udviklingen i velfærdsstaten – i efterkrigstiden, dvs. siden 1946.

Rapporten bidrager med et overblik over udviklingen i størrelsen af velfærdsområderne siden 1946, bl.a. målt ved ændringer i forskellige erhvervsgruppers relative størrelse (dvs. andelen af beskæftigede inden for hhv. offentlige og private tjenester samt primære (fx landbrug) og sekundære (fx industri) erhverv.

En afgørende determinant for udviklingen efter Anden Verdenskrig er kvindernes indtog på arbejdsmarkedet. Rapporten undersøger denne udvikling, bl.a. ved at opgøre ændringer i erhvervsfrekvensen for hhv. kvinder og mænd i efterkrigstiden.

En anden vigtig faktor for udviklingen efter Anden Verdenskrig er den teknologiske udvikling, der har ændret arbejdsfunktionerne og medført nye krav til de beskæftigedes uddannelse og omstillingsevne. Ny teknologi har haft betydning på (mindst) to områder. For det første har den teknologiske udvikling i høj grad været medvirkende til den økonomiske vækst og de øgede indkomster i efterkrigstiden. For det andet har den teknologiske udvikling indebåret øgede krav til arbejdsstyrken, herunder også omstilling fra tidligere typer af beskæftigelse, der er blevet reduceret som følge af den teknologiske udvikling til andre typer af beskæftigelse.

I den internationale økonomiske litteratur har der i de senere år været en betydelig interesse for den teknologiske udviklings betydning for arbejdsmarkedet hvad angår beskæftigelse, jobmuligheder, typen af beskæftigelse, lønudvikling, indkomstfordeling m.m. Det er imidlertid begrænset, hvad der er udarbejdet af analyser vedrørende danske forhold. Af tidsmæssige årsager har det ikke været muligt at udarbejde empiriske analyser af den teknologiske udviklings betydning for det danske offentlige arbejdsmarked til denne rapport.

Velfærdsstatens fremvækst og den teknologiske udvikling har medført et stigende behov for kvalificeret arbejdskraft. Rapporten giver derfor et overblik

over udviklingen i befolkningens uddannelsesniveau i efterkrigstiden ved at opgøre omfanget af forskellige typer af uddannelse over tid.

Ud over at analysere udviklingen i befolkningens uddannelsesniveau på et overordnet plan giver rapporten et mere detaljeret billede af udviklingen i adgangskrav, varighed og formål for seks udvalgte uddannelser: SOSU-uddannelserne, sygeplejerskeuddannelsen, pædagoguddannelsen, kontoruddannelsen, farmaceutuddannelsen og fængselsbetjentuddannelsen. Formålet er at undersøge, om den overordnede samfundsudvikling og den generelle udvikling i befolkningens uddannelsesniveau også afspejler sig i de udvalgte uddannelser.

Rapporten trækker på en række kilder, herunder aggregerede data fra Danmarks Statistik, forskningslitteratur og bekendtgørelser om lovændringer. Opgørelserne fra Danmarks Statistik suppleres med opgørelser i tidligere behandlinger af udviklingen i den danske velfærdsstat siden 1946. I nogle tilfælde har vi trukket på disse opgørelser og ført dem op til et aktuelt niveau via nyere data fra Danmarks Statistik. Hvor det har været muligt, har vi foretaget opgørelserne af udviklingen siden 1946 på de områder, der dækkes af rapporten.

1.2 Læsevejledning

Rapporten består af to overordnede dele. I kapitel 3 er fokus på den generelle samfundsudvikling i perioden efter Anden Verdenskrig og frem til i dag. Kapitel 3 beskriver udviklingen i de økonomiske konjunkturer, velfærdsstatens fremvækst og kvindernes indtog på arbejdsmarkedet.

I kapitel 4 er fokus på udviklingen i befolkningens uddannelsesniveau. Efter en gennemgang af udviklingen på et overordnet niveau bliver kapitlet afsluttet med en mere detaljeret gennemgang af seks udvalgte uddannelser. En skematisk oversigt over udviklingen i de seks uddannelsers adgangskrav, varighed og formål findes i rapportens bilag.

2 Data og metode

Rapporten baserer sig på sekundære kilder, herunder aggregerede data fra bl.a. Danmarks Statistik, forskningslitteratur samt bekendtgørelser om ændringer i udvalgte uddannelsers adgangskrav, varighed og formål. Store dele af de anvendte data kan således findes ved at tilgå Danmarks Statistiks hjemmeside. Nogle data tilbage i tiden er imidlertid hentet fra andre, tidligere behandlinger af emnet.

Den anvendte metode i rapporten er hovedsagelig at præsentere data i grafer og beskrive, hvad der kan udledes af graferne og de tal, som er indeholdt i graferne. I visse tilfælde regnes der videre på disse tal.

Udviklingen på det offentlige arbejdsmarked skal ses i lyset af den generelle samfundsmæssige udvikling i efterkrigstiden. Et meget væsentlig træk i samfundsudviklingen i denne periode er væksten i produktionen og den deraf afledte forøgelse i befolkningens indkomster. Omfanget af produktionen i et land måles ved bruttonationalproduktet, se Boks 2.1 for en kortfattet beskrivelse af dette begreb, som anvendes i rapporten.

Boks 2.1 Bruttonationalproduktet (BNP)

Bruttonationalproduktet er et mål for et lands værditilvækst, dvs. værdien af den samlede produktion minus værdien af forbrug af varer og tjenester i produktionen. Ved sammenligninger over tid opgøres BNP i faste priser (real BNP), dvs. at prisændringer er trukket ud af BNP, og forskelle i BNP i faste priser måler således forskelle i producerede mængder.

BNP opgøres i det såkaldte nationalregnskab, der, som navnet tilsiger, gør regnskab for nationens aktiviteter af økonomisk karakter. Opgørelsen af BNP er udgangspunktet, men der kan regnes videre på BNP, så der opstår andre størrelser til beskrivelse af nationens økonomi. Vi forklarer indholdet af disse, når de anvendes i rapporten.

Alle grafer er forsøgt opdateret til både tidligst og senest mulige år. Hvis en graf fx slutter i år 2016, er det, fordi det ikke har været muligt at opdatere tidsserien til de efterfølgende senere år, hvilket bl.a. kan skyldes, at vi ikke har haft adgang til den oprindelige datakilde for grafen.

3 Udviklingen af velfærdsstaten

3.1 Overordnet udvikling af velfærdssamfundet

3.1.1 Økonomisk vækst

Et afgørende træk i udviklingen i Danmark siden 1946 er den økonomiske vækst. Større produktion og højere indkomster giver mulighed for øget forbrug, herunder også øget offentlig indsats på velfærdsområder som sundhed, uddannelse og hjælp til borgere i form af social service og indkomstoverførsler. Dette afsnit giver et overblik over den overordnede udvikling i Danmark på området siden 1946.

Et første indblik i udviklingen kan dannes ved at betragte udviklingen i den samlede produktion i Danmark i Figur 3.1, som viser udviklingen i BNP for perioden 1946-2021. Figuren viser udviklingen i BNP i faste priser, dvs. at prisstigningerne over perioden er trukket ud af opgørelserne, og tilbage er udviklingen i mængder, dvs. udviklingen i det reale BNP.

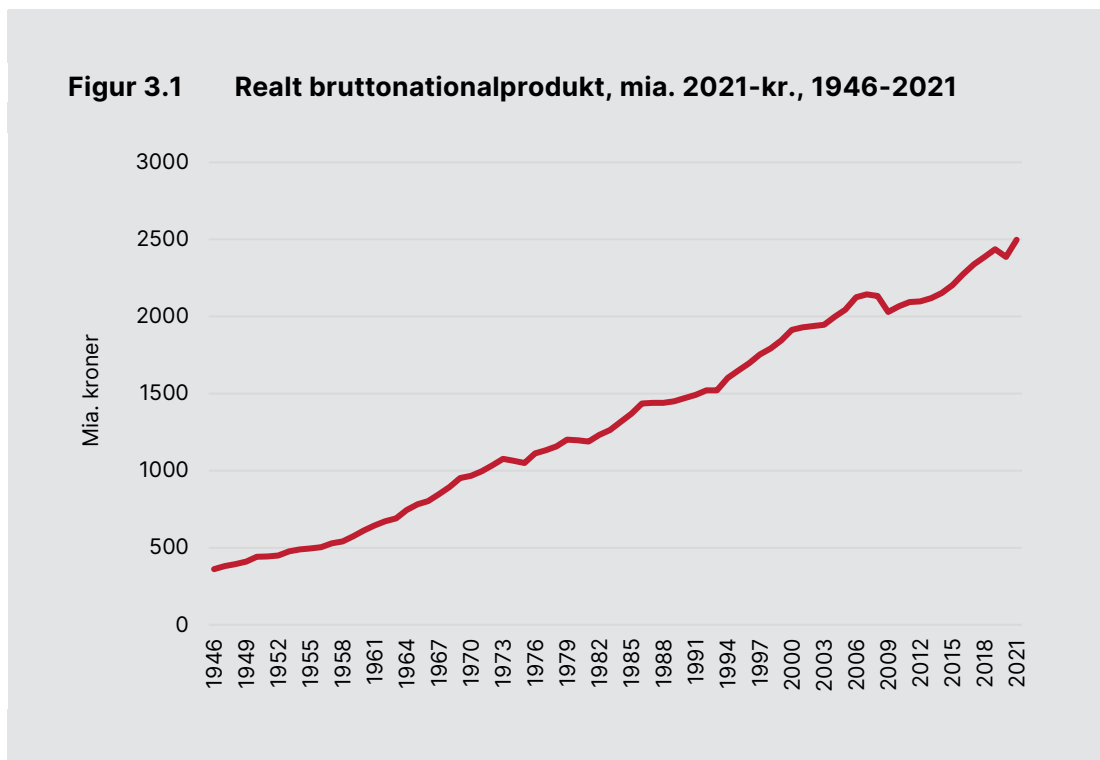
Det fremgår af figuren, at BNP i 2021 i Danmark var 2.500 mia. kr., mens BNP i 1946 var 360 mia. kr. målt i 2021-priser. Der har altså været tale om en meget betydelig vækst i BNP i efterkrigstiden; produktionen af varer og tjenester er således syvdoblet i perioden. Det fremgår også af figuren, at væksten i BNP ikke har været jævn i perioden, således har der i enkelte år ligefrem været et fald i nationalproduktet.

For at få et overblik over udviklingen over væksten i nationalproduktet i perioden er vækstraterne i BNP afbildet i Figur 3.2. Der kan være betydelige udsving i vækstraterne fra det ene år til det næste, så for at få bedre overblik over udviklingstendenserne er tallene i figuren gennemsnit over fem års vækstrater.

Det fremgår af figuren, at der op til 1970 var nogle høje vækstrater i BNP. I perioden op til slutningen af 1950'erne var væksten i BNP af størrelsesordenen 3,5 pct. om året for så at vokse til ca. 5 pct. om året op til slutningen af 1960'erne. Herefter sætter et fald ind, således af væksten i BNP synes at have ligget i omegnen af 2 pct. om året siden begyndelsen af 1970'erne.

Der er imidlertid flere betydelige udsving i vækstraterne, selv om det er fem års gennemsnit, som er afbildet i figuren. I midten af 1980'erne er der således vækstrater på over 3 pct., mens slutningen af 1980'erne udviser vækst på ca.

én pct. af BNP. I midten af 1990'erne kommer væksten igen op på ca. 3 pct. om året.

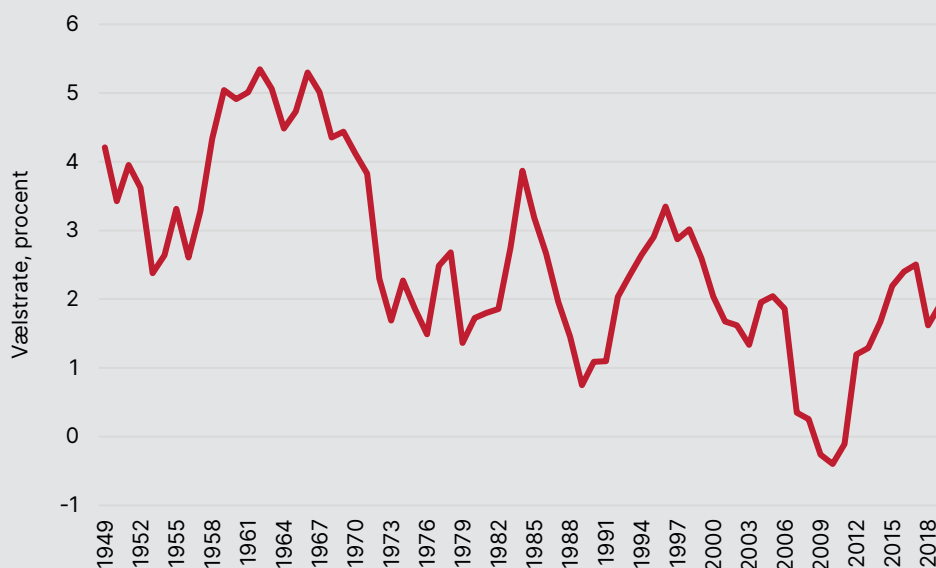

Kilde: Statistikbanken. Data fra begyndelsen af perioden er fra opgørelserne hos Svend Aage Hansen (1983) som opført i Statistikbanken, Historisk nationalregnskab, Udgåede offentliggørelser af nationalregnskabstal for Danmark fra 1945.

Et stort og markant udsving i væksten i BNP er perioden omkring finanskrisen, som gav sig udslag i et fald i BNP på 0,5 pct. fra 2007 til 2008 og et yderligere fald på 5 pct. fra 2008 til 2009. I grafen giver dette sig udslag i, at der er fem år omkring 2009, hvor vækstraten ligger lidt over eller lidt under nul.

Effekten af finanskrisen varede nogle år, men i midten af det forrige årti kommer vækstraten imidlertid igen op omkring 2 pct. om året. Det gælder også for det sidste tal i grafen, som indeholder tilbageslaget i økonomien fra 2019 til 2020 som følge af covid-19-pandemien.

Figur 3.2 Vækstrate i realt bruttonationalprodukt, 1946-2021, fem års glidende gennemsnit

Anm.: Vækstraterne er beregnet ud fra tallene i Figur 3.1. Tallene i figuren er dannet ud fra den procentvise vækst i BNP fra det ene år til det næste, hvorefter der er beregnet et gennemsnit over fem år. Det aktuelle år indgår i beregningen, og det gør de to foregående og to efterfølgende år også (der er tale om et "centreret" glidende gennemsnit). For eksempel er tallet for det sidste år i figuren, 2019, dannet som gennemsnittet af vækstraterne for årene 2017-2021.

Kilde: Statistikbanken. Data fra begyndelsen af perioden er fra opgørelserne hos Svend Aage Hansen (1983) som opført i Statistikbanken, Historisk nationalregnskab, Udgåede offentliggørelser af nationalregnskabstal for Danmark fra 1945.

Én af årsagerne til væksten i BNP siden 1946, som er vist i Figur 3.1, er, at der er sket en vækst i befolkningstallet og dermed også en forøgelse i arbejdsstyrke og beskæftigelse. Man kan korrigere for dette ved at dividere BNP med indbyggertallet de enkelte år. For 2021 er resultatet, at BNP pr. indbygger er ca. 430.000 kr. (de ca. 2.500 mia. kr. divideret med et befolkningstal på ca. 5,8 mio.), mens BNP pr. indbygger i 1946 var 88.000 kr. målt i 2021-priser. Dette svarer næsten til en femdobling af BNP pr. indbygger i perioden (mens selve BNP som nævnt er syvdoblet).

Den store vækst i BNP pr. indbygger har betydet en kraftig vækst i indkomsten pr. indbygger. En del af denne vækst i indkomsten pr. indbygger er blevet anvendt til en udbygning af velfærdssamfundet, som er et emne i denne rapport.¹

¹ Samtidig er det private forbrug også vokset betydeligt. For eksempel udgjorde udgifterne til mad, som er en nødvendighedsvarer, 39 pct. af det private forbrug i 1948, mens andelen var nede på 15 pct. i 2012, se Danmarks Statistik (2014), s. 17.

Størrelsen af og udviklingen i BNP pr. indbygger afhænger af en række forhold såsom andelen af befolkningen i de erhvervsaktive aldre, erhvervsfrekvensen blandt befolkningen i de erhvervsaktive aldre, uddannelsesniveaut i befolkningen, den teknologiske udvikling og omallokering af arbejdskraft fra mindre til mere produktiv beskæftigelse (flere af disse forhold vil blive behandlet i det følgende). Endvidere afhænger BNP af, hvor mange timer de beskæftigede arbejder om året (som formindskes, i det omfang folk anvender velstandsstigningen til øget fritid).

Man kan få et indtryk af, hvor meget produktiviteten har ændret sig over tid, ved at dividere BNP i faste priser med det samlede antal arbejdstimer i økonomien. En sådan beregning er mulig fra 1966. Resultatet bliver, at arbejdsproduktiviteten (BNP pr. arbejdstime) er vokset med 240 pct. fra 1966 til 2020, mens BNP pr. indbygger er vokset med 140 pct. Beregningen tilsiger således, at arbejdsproduktiviteten er vokset betydeligt mere end nationalproduktet pr. indbygger over perioden.²

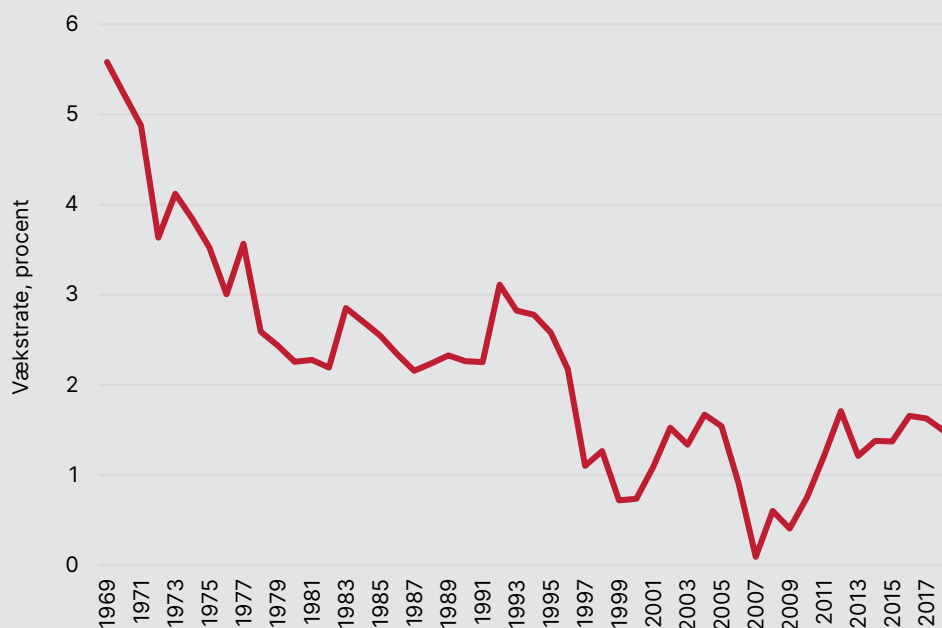
Vi har afbildet vækstraterne i arbejdsproduktiviteten i Figur 3.3, som giver et lidt andet billede af udviklingen i økonomien end i Figur 3.2, som viste vækstraten i BNP. Det fremgår af Figur 3.3, at produktionen pr. arbejdstime i begyndelsen af perioden – i slutningen af 1960'erne – voksede med omkring 5 pct. om året. Herefter satte et fald ind, så arbejdsproduktiviteten fra slutningen af 1970'erne voksede med ca. 2,5 pct. om året. Dette niveau holdt sig i ca. to årtier, hvorefter et yderligere fald fandt sted, således at produktiviteten pr. time voksede med ca. 1,5 pct. om året fra 1990'erne og frem (afbrudt af et fald i produktiviteten i forbindelse med finanskrisen).³

Som det fremgår af Figur 3.2, er udviklingen i BNP i betydelig grad præget af, at produktion (og beskæftigelse) udvikler sig i takt med de økonomiske konjunkturer. Ved fx en lavkonjunktur bliver både produktion og beskæftigelse formindsket, men hvis både produktion og beskæftigelse formindskes i samme takt, bliver produktionen pr. arbejdstime imidlertid uforandret. Det fremgår da også, at tallene for arbejdsproduktiviteten i Figur 3.3 udviser betydeligt færre udsving over tid end vækstraterne i BNP i Figur 3.2.

² Se Produktivitetskommissionen (2013) for en beskrivelse af de metodemæssige udfordringer, der relaterer sig til at måle produktivitetsudviklingen i den offentlige sektor.

³ Da der er problemer med at opgøre udviklingen i produktivitet i den offentlige sektor på grundlag af nationalregnskabet, er det gængs at nøjes med at beskrive udviklingen i produktivitet alene på grundlag af udviklingen i den private sektor (eller markedsøkonomien). Vækstraten i arbejdsproduktiviteten alene for den private sektor ligger ofte lidt højere end vækstraten for hele økonomien afbildet i Figur 3.3, men den generelle udvikling over tid svarer til udviklingen beskrevet i Figur 3.3.

Figur 3.3 Vækstrate i arbejdsproduktivitet (BNP/arbejdstime), 1969-2018, fem års glidende gennemsnit

Anm.: Tallene i figuren er dannet ud fra den procentvise vækst i BNP pr. arbejdstime fra det ene år til det næste, hvorefter der er beregnet et gennemsnit over fem år. Det aktuelle år indgår i beregningen, og det gør de to foregående og to efterfølgende år også (der er tale om et "centreret" glidende gennemsnit).

Kilde: For BNP, se Figur 3.1. Antal arbejdstimer stammer fra Statistikbanken, nationalregnskabsstatistik (kontoplan 36a2).

Hovedindtrykket af ovenstående er, at der i begyndelsen af efterkrigstiden var en betydelig vækst i økonomien, hvorefter et fald i væksten sætter ind. Det er ikke kun et fænomen, vi har set i Danmark; det gør sig også gældende i de fleste andre industrialiserede lande. Eksempelvis fremgår fænomenet af Gordon (2016), som undersøger stigningen i væksten i USA fra slutningen af det 19. til den første del af det 20. århundrede og det efterfølgende fald i væksten i anden halvdel af det 20. århundrede.⁴

For nylig har der været en diskussion om betydningen af forskellige nyudviklinger inden for it som fx kunstig intelligens for muligheden for beskæftigelse i fremtiden. Øget anvendelse af ny teknologi burde give udslag i en forøgelse i arbejdsproduktiviteten. Som det fremgår af Figur 3.3 er det imidlertid vanskeligt af spore noget nævneværdigt opadgående hop i arbejdsproduktiviteten i de sidste par årtier.

⁴ Én af årsagerne til den kraftige vækst i arbejdsproduktiviteten i begyndelsen af perioden er en konvergens til anvendelse af amerikansk teknologi i ikke alene den danske, men også andre europiske økonomier, se fx (Pedersen, 1996).

Det nuværende niveau i Danmark for BNP pr. indbygger og arbejdsproduktiviteten er et resultat af den økonomiske vækst i efterkrigstiden og udgangspunktet i 1946. I en international sammenligning ligger Danmark højt placeret både hvad angår BNP pr. indbygger og hvad angår arbejdsproduktiviteten. Blandt de 27 nuværende EU-lande ligger Danmark i top for året 2020 hvad angår BNP pr. indbygger justeret for prisniveau (købekraft). Danmark ligger således en anelse foran Holland, og de eneste EU-lande med højere BNP pr. indbygger er Luxembourg og Irland (som begge har BNP-mål, der må antages at være kraftigt influeret af tilstedeværelsen af store virksomheder som følge af lav selskabsbeskatning).⁵ Hvad angår arbejdsproduktiviteten (BNP pr. arbejdstime korrigeret for prisniveau) viser en opgørelse for 62 lande i 2017, at Danmark lå nummer 7 på listen med et niveau lidt under Tyskland og USA (nr. 5 og 6).⁶

3.1.2 Udbygning af velfærdsstaten

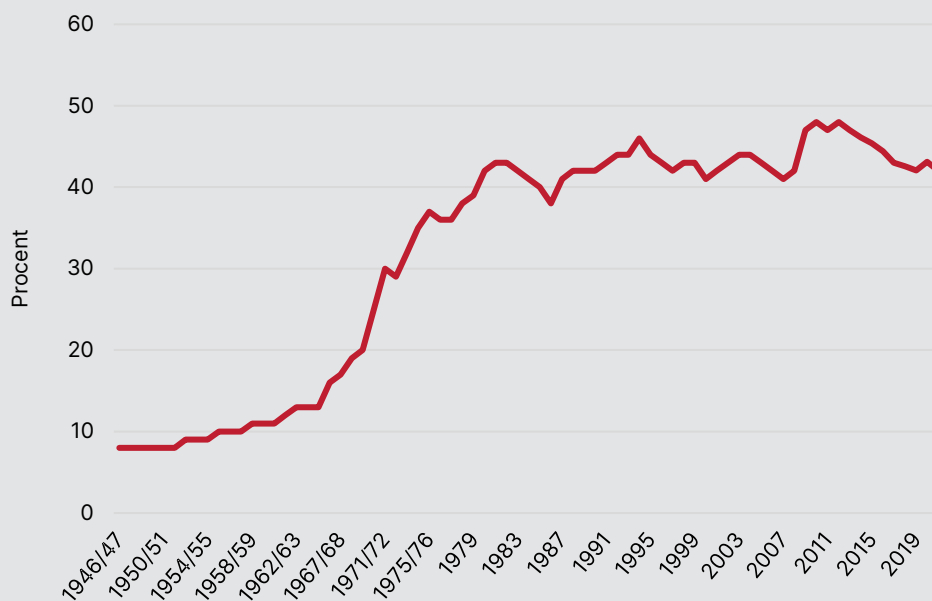
Udviklingen i efterkrigstiden har været karakteriseret af en udbygning af velfærdsstaten. Kerneområder for velfærd antages ofte at være uddannelse, sundhed og sociale formål. I Figur 3.4 har vi illustreret udbygningen på disse områder siden 1946. Tallene i figuren er det offentlige udgifter til uddannelse, sundhed og sociale formål divideret med bruttofaktorindkomsten (som er et mål for de samlede indkomster i samfundet, se forklaring i Boks 3.1).

Det fremgår af Figur 3.4, at udgifterne til velfærdsforanstaltninger udgjorde 8 pct. af BFI i slutningen af 1940'erne og begyndelsen af 1950'erne. Så indtræffer en gradvis vækst i andelen, som kommer op på et niveau på 13 pct. i 1964/1965, en vækst på gennemsnitligt 0,4 procentpoint om året over de 13 år. Fra 1964/1965 til 1980 indtræffer en acceleration i væksten. Udgifterne til velfærdsforanstaltninger som andel af BFI vokser med 29 procentpoint til 42 pct., en gennemsnitlig forøgelse på 1,8 procentpoint om året over de 16 år.

⁵ Se Eurostat. Purchasing power adjusted GDP per capita, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_10_10/default/table.

⁶ Se Wikipedia https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_labour_productivity. Data angives at være en opdatering af opgørelserne i Feenstra et al., (2015). Luxembourg og Irland optræder på de fire første pladser, og det samme gør Schweiz og Norge, hvor der også gør sig specielle forhold gældende.

Figur 3.4 Udgifter til velfærdsforanstaltninger som andel af BFI, 1946-2021

Anm.: Udgifter til velfærdsforanstaltninger omfatter det offentlige udgifter til sociale formål, sundhed og uddannelse. Beløbene indeholder både udgifter til aktiviteter (produktion) i det offentlige og transfereringer til borgerne.

Note: Vi har ikke tal for finansåret 1965/1966. Fra 1976 er finansåret, hvor statens udgifter og indtægter opgøres, identisk med kalenderåret.

Kilde: Johansen & Holten (2015) statistikbanken.dk/off29; statistikbanken.dk/NAHL2

Boks 3.1 Bruttofaktorindkomst (BFI)

BNP er opgjort i markedspriser og indeholder derfor det beløb, som indbetales til det offentlige i form af indirekte afgifter som fx moms. BFI er BNP fratrukket indirekte afgifter (og tillagt subsidier) og udgør derfor det beløb, som udbetales i indkomst til produktionsfaktorerne (kapital og arbejdskraft).

Herefter er der ingen tendens til øgning eller mindskning af udgifterne til velfærdsforanstaltninger; udgifternes andel af BFI ligger i de fleste år i intervallet 41-43 pct. (mere præcist 26 ud af 42 år).

En markant undtagelse er årene præget af finanskrisen. Som tidligere nævnt faldt BNP med 5 pct. fra 2008 til 2009, og da ca. det samme gælder BFI, som er nævneren i brøken, må velfærdsudgifterne i forhold til BFI tendere til at vokse med ca. 5 pct. Den faktiske vækst er større – fra 42 pct. i 2008 til 48 pct. i 2010, men finanskrisen gav sig også udslag i øgede velfærdsudgifter (tælleren i brøken).⁷ Det tog nogle år, inden økonomien rettede sig op efter finanskrisen: først efter otte år i 2017 vendte velfærdsudgifterne som andel af BFI tilbage til et niveau på 43 pct. Det ses også af grafen, at konjunkturerne har påvirket andelen i andre år, fx under højkonjunkturerne i midten af 1980'erne, hvor velfærdsudgifterne som andel af BFI kom ned på 38 pct. i 1986. Det bemærkes, at den sidste økonomiske krise under covid-19-pandemien ikke betød nogen nævneværdig ændring i udgifterne til velfærdsforanstaltninger som andel af BFI.

Sammenfattende kan der siges at have været fire faser i udviklingen i velfærdsstaten i efterkrigstiden, når udgifterne til velfærdsforanstaltninger i forhold til BFI anvendes som indikator. Først en fase præget af stilstand (1946-1951), så en fase med moderat vækst (1951-1964) efterfulgt af en fase med kraftig vækst (1964-1980), og så igen en fase præget af stabilitet (1980-2021). Vi har udarbejdet en skematisk oversigt over faserne som præsenteret i Tabel 3.1.

Tabel 3.1 Faser i velfærdsstatens vækst: Velfærdsudgifternes andel af bruttofaktorrindkomsten (BFI), 1946-2021

Faser	Periode		Andel, ultimo	Vækst i alt, procentpoint	Vækst pr. år, procentpoint	Karakteristik	Varighed af fase, antal år
	Startår	Slutår					
Fase 1	1946	1951	8	0	0,0	Stabilitet	5
Fase 2	1951	1964	13	5	0,4	Moderat vækst	13
Fase 3	1964	1980	42	29	1,8	Kraftig vækst	16
Fase 4	1980	2021	42	0	0,0	Stabilitet	41

Kilde: Figur 3.4.

Velfærdsstaten, som målt ved velfærdsudgifternes andel af BFI, blev altså i efterkrigstiden udbygget fra 8 pct. til 42 pct., en vækst på 34 procentpoint over to perioder. I den første periode på 13 år (1951-1964) var der en moderat vækst på 5 procentpoint; i den næste periode på 16 år (1964-1980) var der en

⁷ De 5 pct. fald i BFI svarer til en vækst i brøken på godt 2 procentpoint, dvs. en vækst i velfærdsudgifternes andel af BFI fra 42 pct. til 44 pct. Den resterende vækst kan således tilskrives en forøgelse i tælleren, dvs. en forøgelse af velfærdsudgifterne.

kraftigt vækst på 29 procentpoint. Den sidste periode stod således for 85 pct. af den samlede vækst i velfærdsudgifternes andel af BFI i efterkrigstiden (29 ud af de 34 procentpoint).

3.1.3 International sammenligning

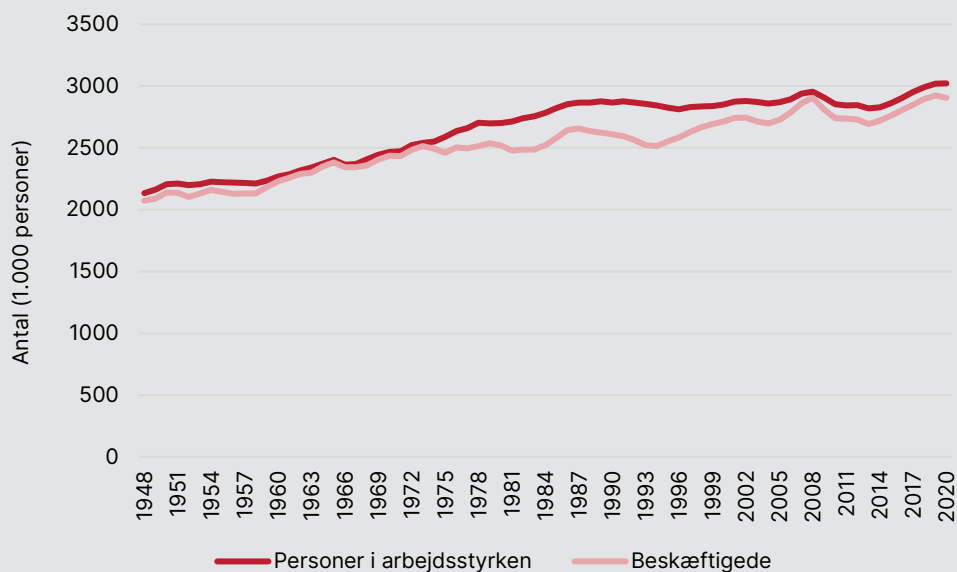
Velfærdsudgifterne i andre europæiske lande er også vokset i efterkrigstiden op til 1980 for herefter at udvise konstans. Det gælder således for et gennemsnit af tal for Tyskland, Frankrig, England og Sverige (se Piketty, 2020). Analysen viser dog, at de andre europæiske lande var nået op på et højere niveau af velfærdudgifter på et tidligere tidspunkt end Danmark. Den meget kraftige vækst i de danske velfærdsudgifter over 16 år op til 1980 kan måske derfor ses i lyset af, at den danske velfærdssektor ikke var helt så udbygget sammenlignet med andre europæiske lande i midten af 1960'erne.

3.2 Udbygning af det offentlige arbejdsmarked og den offentlige sektor

Det danske arbejdsmarked har ændret sig i meget høj grad i perioden fra Anden Verdenskrig og frem til i dag. Eksempelvis er antallet af personer i arbejdsstyrken steget i perioden fra omkring 2.1 mio. i 1948 til lige over 3 mio. i 2020 (jf. Figur 3.5), altså en stigning på omkring 43 pct. Dette løft i antallet af personer i arbejdsstyrken skyldes i særdeleshed, at kvinderne i høj grad kom ud på arbejdsmarkedet i løbet af 1960'erne og 1970'erne (Mogensen, 2010: 207), hvilket vi beskriver mere detaljeret i afsnit 3.2.3.

I perioden efter 1960 og frem begyndte arbejdstiden også at falde, hvilket betød, at den store stigning i antallet af personer i arbejdsstyrken i denne periode ikke førte til en direkte tilsvarende stigning i det generelle arbejdsudbud, idet den generelle overenskomstsmæssige arbejdstid samtidig faldt i perioden fra 47 timer i 1958 til 37 timer i 1990 (FAOS, 2012; Mogensen, 2010: 207).

Figur 3.5 Antal personer i arbejdsstyrken og antal beskæftigede 1948-2020

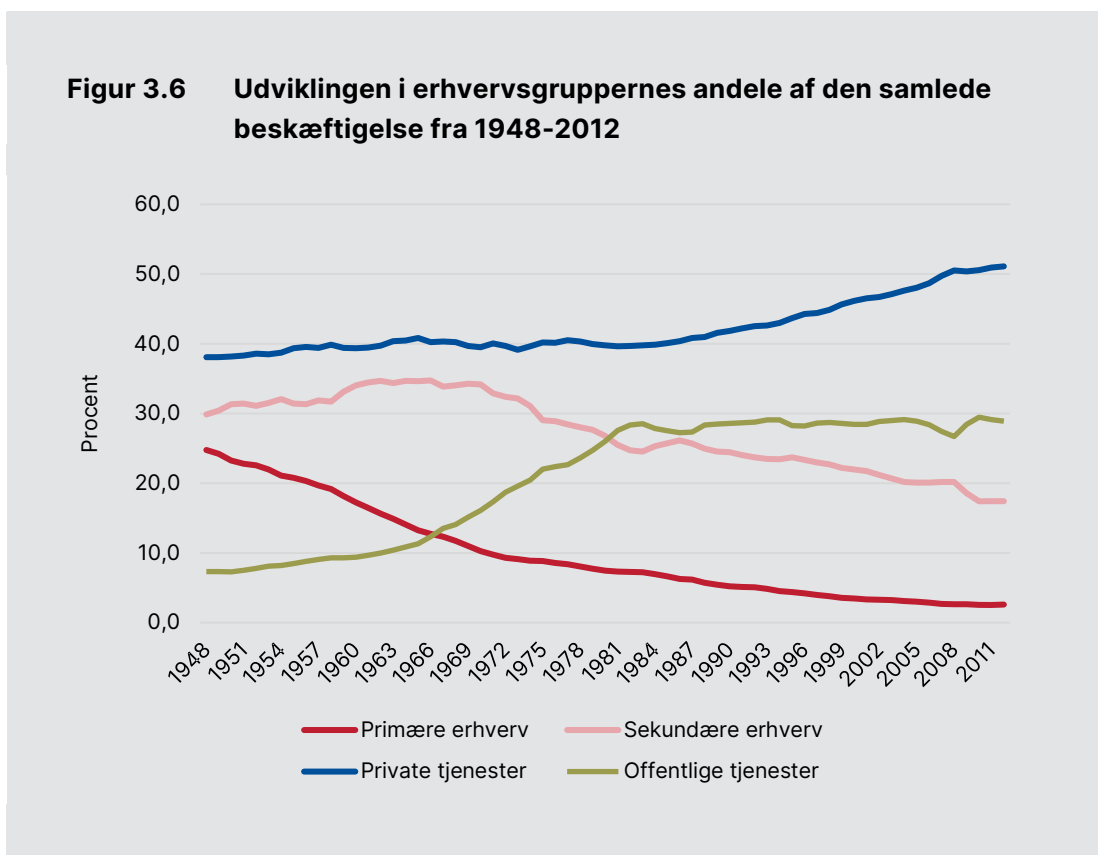

Kilde: Danmarks Statistik (2014); statistikbanken.dk/RAS201

Ud over at arbejdsstyrken vokser i perioden, så ser man også et markant skift i erhvervsfordelingen på arbejdsmarkedet fra landbrug og industri til service (Sørensen, 2020).⁸ Figur 3.6 viser beskæftigelsen fra 1948-2012 fordelt på erhvervsgrupperne: primære erhverv, sekundære erhverv, private tjenester og offentlige tjenester (se Boks 3.2 for definitioner). I 1950'erne er omkring en fjerdedel af arbejdsstyrken beskæftiget inden for de primære erhverv såsom landbrug, fiskeri osv. Andelen af beskæftigede inden for de primære erhverv falder dog igennem hele perioden. For de sekundære erhverv, som især inkluderer industrien og bygge- og anlægsbranchen, ser man en stigning i andelen af beskæftigede omkring slutningen af 1950'erne, mens andelen begynder at falde i løbet af 1970'erne. I 1970 ligger andelen på omkring 34 pct. og er i 2012 faldet til det halve, ca. 17 pct. De sekundære erhverv udgør således igennem hele perioden en betydelig, men faldende del af beskæftigelsen. Den største stigning ser man følgelig i andelen af personer, som er beskæftiget inden for den offentlige sektor. Denne andel stiger kraftigt fra slutningen af 1960'erne og frem til starten af 1980'erne, hvor andelen stabiliserer sig på omkring 25-30

⁸ To, ikke gensidigt udelukkende forklaringer til skiftet fra industri og landbrug til service er blevet fremhævet i litteraturen. Dels kan skiftet forklares af, at hurtig teknologisk vækst inden for landbrug og industri har frigjort arbejdskraft til service. Dels kan stigende indkomster kan have medført en større efterspørgsel på serviceydelser relativt til andre varer. Se Sørensen (2013) for en diskussion af disse perspektiver.

pct. Denne stigning hænger i høj grad sammen med udbygningen af velfærdsstaten i 1960'erne og frem, hvilket er beskrevet i afsnit 3.1.2. Figur 3.6 viser dog også, at den største andel af arbejdsstyrken er beskæftiget inden for private tjenester, som frem til slutningen af 1980'erne udgør omkring 40 pct. af beskæftigelsen, hvorefter denne andel stiger med omkring 10 procentpoint til lige over 50 pct. i 2012.

Anm.: Se Boks 3.2 for definitioner af erhvervsgrupperne.

Kilde: Danmarks Statistik (2014).

Boks 3.2 Definitioner – Erhvervsgrupper i Figur 3.6⁹

- Primære erhverv: Landbrug, skovbrug, fiskeri, og råstofindvinding.
- Sekundære erhverv: Industri, forsyningsvirksomhed og bygge- og anlæg.
- Private tjenester (tertiære erhverv): Handel og transport, information og kommunikation, finansiering og forsikring, ejendomshandel og udlejning, erhvervsservice og kultur, fritid og anden service.
- Offentlige tjenester (tertiære erhverv): Offentlig administration, undervisning og sundhed.

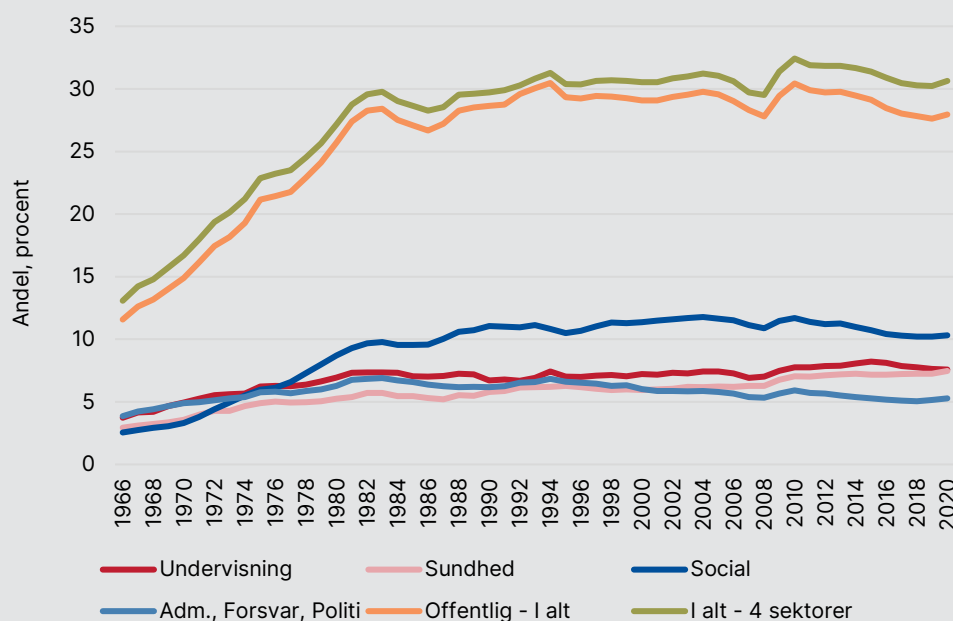
Man kan få et mere detaljeret indtryk af udviklingen i beskæftigelsesgrupperne på arbejdsmarkedet ved at se på udviklingen i beskæftigelse inden for forskellige sektorer. Udviklingen i beskæftigede fordelt på sektorer fra 1966-2020 er vist i Figur 3.7, som er baseret på opgørelser hentet fra nationalregnskabet hos Danmarks Statistik (hvor første år i opgørelserne er 1966).

I forbindelse med diskussionen af udbygningen af velfærdsstaten i afsnit 3.1.2 blev efterkrigstiden opdelt i fire faser (se Tabel 3.1): Først en fase præget af stilstand, så en fase med moderat vækst efterfulgt af en fase med kraftig vækst, og så igen en fase præget af stilstand. Året 1966 svarer cirka til begyndelsen af tredje fase, hvilket vil sige, at udviklingen i beskæftigelsen i Figur 3.7 først dækker over en periode med kraftig vækst i velfærdsudgifterne op til 1980 og herefter en periode op til nu, hvor velfærdsudgifterne som andel af BFI var præget af konstans.

Figur 3.7 indeholder to typer af opdelinger. Den ene er en opdeling på den private og den offentlige sektor; den anden er en opdeling efter, hvilken aktivitet de beskæftigede udfører.

⁹ Definitionerne er fremsendt af Danmarks Statistik efter henvendelse.

Figur 3.7 Sektors andel af samlet antal beskæftigede, 1966-2020

Anm.: "Offentlig - i alt" angiver antallet af offentlige ansatte som andel af alle beskæftigede.
"I alt - 4 sektorer" angiver summen af de beskæftigede (både private og offentlige) i de fire sektorer, Undervisning, Sundhed, Social samt Administration, Forsvar, Politi, som andel af alle beskæftigede.

Kilde: Danmarks Statistik, Branchefordelt nationalregnskab, beskæftigelse og timer (konto 36a2-gruppering), <https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>

Vi ser først på opdelingen på den private og den offentlige sektor opgjort som andele af den samlede beskæftigelse. I grafen er afbildet den offentlige sektors andel af den samlede beskæftigelse, angivet ved betegnelsen "Offentlig - i alt". Det fremgår, at den offentlige sektors andel af den samlede beskæftigelse i det første år, 1966, var på 12 pct. (og den private sektors andel var derfor 88 pct.). De følgende 16 år udviser en uafbrudt og høj vækst i den offentlige beskæftigelse, således at andelen af offentlige beskæftigede nåede op på 28 pct. i 1982, altså en stigning i andelen af offentlige beskæftigede på ét procentpoint om året.¹⁰ Efter 1982 er væksten i andelen af offentlige beskæftigede ophørt. Hvis vi holder os til afrundede tal med to betydende cifre, så har den offentlige sektors andel af den samlede beskæftigelse i alle årene ligget mellem 27 og 30 pct. siden 1982. Andelen var nede på 27 pct. i 3 år under højkonjunktoren i midten af 1980'erne; i resten af perioden har den offentlige sektors andel af den samlede beskæftigelse ligget mellem 28 og 30 pct.

¹⁰ Det bemærkes, at en del af væksten i andelen af offentligt ansatte fra 1974 til 1982 kan ses i sammenhæng med stigende arbejdsløshed og mindre vækst i beskæftigelsen i den private sektor.

Som det fremgår af figuren, er der visse udsving i andelen over perioden, men altså inden for et snævert bånd (på 3 procentpoint, når intervallet er fra 27,5 til 30,4 pct.). Eksempelvis gav finanskrisen omkring 2009 sig udslag i en betydelig formindskelse i beskæftigelsen i den private sektor, og hvis antallet af offentlige ansatte er nogenlunde det samme, mens antallet af privatansatte falder, så må andelen af offentligt ansatte ud af den samlede beskæftigelse nødvendigvis vokse, som det også ses af figuren.

Vi har nu set på opdelingen mellem beskæftigelse i den private og den offentlige sektor i Figur 3.7. Denne figur indeholder også opdelinger efter, hvilken aktivitet de beskæftigede udfører. I figuren er medtaget fire sektorer, som har særlig interesse i forbindelse med den offentlige sektor. Den ene er aktiviteten administration, forsvar og politi. De tre andre sektorer er aktiviteter, som ofte knyttes til velfærdsstaten: sundhed, undervisning og det sociale område.

Administration, forsvar og politi varetager grundlæggende aktiviteter for staten. Antallet af beskæftigede i denne sektor udgjorde ifølge figuren 3,8 pct. af den samlede beskæftigelse i 1966. Denne andel voksede til 6,9 pct. i 1983 for herefter at falde til 5,1 pct. i 2018-2019.

Beskæftigelsen i undervisningssektoren voksede fra 3,7 pct. af den samlede beskæftigelse i 1966 til 7,4 pct. i 1982-1983. Efterfølgende har andelen ligget omkring dette niveau med undtagelse af årene omkring 2015, hvor et toppunkt på 8,2 pct. indtræder.

Sundhedssektoren voksede fra 2,9 pct. af beskæftigelsen i 1966 til 5,7 pct. i 1982. Efterfølgende har sektoren oplevet en gradvis vækst, således at beskæftigelsen i sektoren udgjorde 7,3 pct. af den samlede beskæftigelse i årene 2018-2019.

Beskæftigelsen i socialsektoren udgjorde 2,6 pct. af den samlede beskæftigelse i 1966 for at vokse til 9,9 pct. i 1983. Efterfølgende har der været et toppunkt på 11,8 pct. i 2004, mens andelen i de senere år har været lidt lavere – mellem 10,2 og 10,7 pct. i årene 2015-2020.

Endelig indeholder Figur 3.7 en graf over størrelsen af summen af de fire sektors beskæftigelse: administration, forsvar og politi, undervisning, sundhed og sociale aktiviteter, angivet ved betegnelsen "i alt – 4 sektorer". Det ses, at beskæftigelsen i disse fire sektorer udgjorde 13 pct. i 1966 for at vokse til 30 pct. i 1982. Efterfølgende har beskæftigelsen i disse fire sektorer ligget i intervallet 29 til 32 pct. af den samlede beskæftigelse.

Vi har nu foretaget to typer opgørelser på baggrund af Figur 3.7. Den ene opgørelse går på opdelingen mellem offentlig contra privat ansættelse, og den

anden opgørelse opdeler efter typen af aktivitet, som de beskæftigede foretager. De aktiviteter, vi betragter, er tre aktiviteter, som ofte knyttes til velfærdsstaten: sundhed, undervisning og det sociale område, samt aktiviteten administration, forsvar og politi (disse aktiviteter betegnes som "sektorer" i nationalregnskabet, som er kilden til opgørelserne). Spørgsmålet er, hvilken sammenhæng der er mellem de to typer af opgørelser.

Det ses af Figur 3.7, at beskæftigelsen i de fire sektorer (i alt – 4 sektorer) ligger lidt højere end andelen af offentlige beskæftigede (offentlig – i alt). Der er to årsager til, at beskæftigelsen i de fire sektorer ikke er identisk med antallet af offentlige ansatte. For det første hører visse dele af aktiviteterne i de fire sektorer under den private sektor (fx privatpraktiserende tandlæger). For det andet varetager det offentlige aktiviteter, som ligger uden for disse fire sektorer (fx inden for sektoren kultur og fritid og sektoren forskning og udvikling). Da den samlede beskæftigelse i de fire sektorer er lidt højere end antallet af offentligt ansatte, må antallet af offentligt beskæftigede uden for de fire sektorer være lidt større end antallet af privat beskæftigede inden for de fire sektorer. Forskellen over tid mellem andelen i de fire sektorer og andelen af offentligt ansatte fremstår som lidt større i det nuværende årtusinde sammenlignet med det forrige.

Sammenfattende har perioden siden 1966 (som er det første år i kilden til denne opgørelse) været præget af en betydelig vækst i andelen af offentligt ansatte op til 1982 med en vækst på ét procentpoint om året fra 1966 til 1982. Herefter har andelen af offentligt ansatte været stabil, idet den i de fleste år har befundet sig i intervallet 28-30 pct.

Tilsvarende har der været en betydelig vækst fra 1966 til 1982 i andelen af beskæftigede i de fire sektorer, som i betydeligt grad karakteriserer den offentlige sektor: administration, forsvar og politi, undervisnings-, sundheds- og socialektorerne. Efter 1982 har de fire sektors andel af den samlede beskæftigelse været stabil i intervallet 29-32 pct.

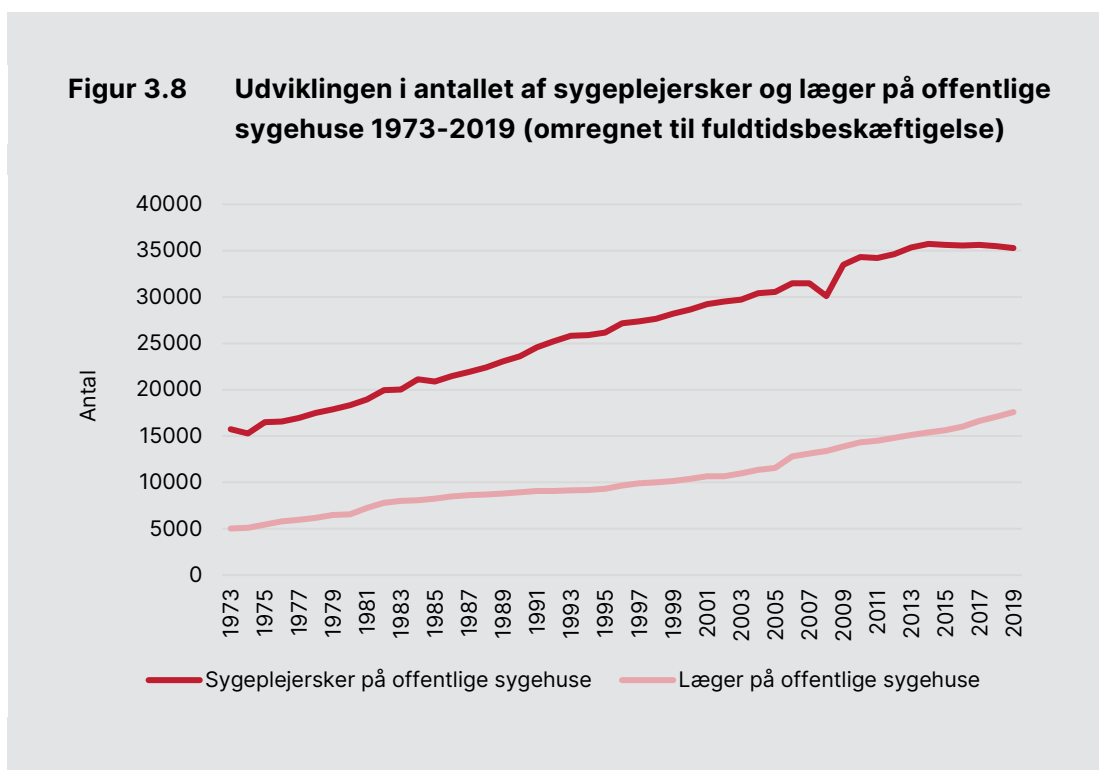
Der er sket en forskydning mellem andelen af beskæftigede i de fire sektorer fra 1982 til slutningen af forrige årti. To af de fire sektorer, uddannelse og sociale aktiviteter, har cirka den samme andel i hele perioden. Én sektor, administration, forsvar og politi, har oplevet en tilbagegang på 1,8 procentpoint (fra 6,9 pct. i 1983 til 5,1 i 2018-2019). Tilsvarende har én sektor, sundhed, oplevet en vækst på 1,6 procentpoint (fra 5,7 pct. i 1982 til 7,3 pct. i 2018-2019).

3.2.1 Udviklingen i antallet af ansatte inden for udvalgte grupper på sundhedsområdet

I dette afsnit beskriver vi udviklingen i antallet af personer inden for følgende udvalgte personalegrupper på sundhedsområdet: sygeplejersker, læger, jordemødre og praktiserende læger.¹¹

Figur 3.8 viser udviklingen i antallet af sygeplejersker og læger på de offentlige sygehuse fra 1973 til 2019. For lægerne ser man, at der har været en klar stigning i antallet på de offentlige sygehuse fra 1973 og frem til 2019. Man er således gået fra at have omkring 5.000 læger på de offentlige sygehuse i 1973 til over 17.000 i 2019.

For sygeplejerskerne på de offentlige sygehuse har der også været en klar stigning i det meste af perioden fra 1973 og frem. Man ser dog en næsten flad udvikling fra omkring 2014 og frem til 2019, hvor der således ikke har været en stigning i antallet af sygeplejersker på de offentlige sygehuse.

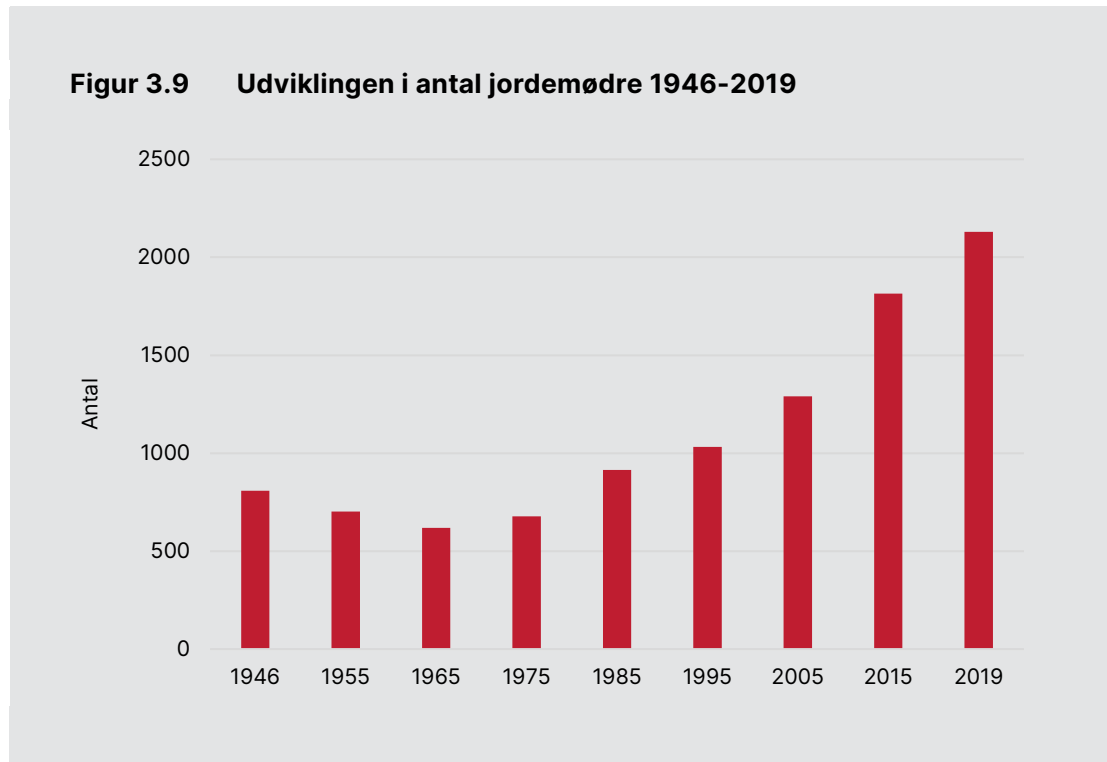

Anm.: Fra 1973-2005 udregnes antallet af sygeplejersker og læger ved at lægge antallet af ansatte sygeplejersker og læger ved somatiske og psykiatriske specialsygehuse sammen. Efter 2006 er de i den statistiske tiårsoversigt lagt sammen til én kategori. Der er derfor et databrud i 2006.

Kilde: Statistisk Tiårsoversigt 1985, 1995, 2000, 2003, 2005, 2007, 2012, og 2020.

¹¹ Udviklingen skal ses i lyset af den befolkningsudvikling, der har været i perioden, fra ca. 4,3 mio. i 1950 til ca. 5,8 mio. i 2020, svarende til en befolkningsvækst på 35 pct. (www.statistikbanken.dk/FT).

Figur 3.9 viser udviklingen i antallet af jordemødre i udvalgte år fra 1946 og frem til 2019. Her er det både jordemødre ved og uden for sygehusene, vi kigger på. For jordemødrene var der en lille nedgang i antallet i de første årtier af efterkrigsperioden, men fra omkring 1970'erne og frem til 2019 har der været en klar stigning i antallet af jordemødre i Danmark. I 1975 var der således omkring 680 jordemødre, hvilket i 2019 var steget til omkring 2.100.

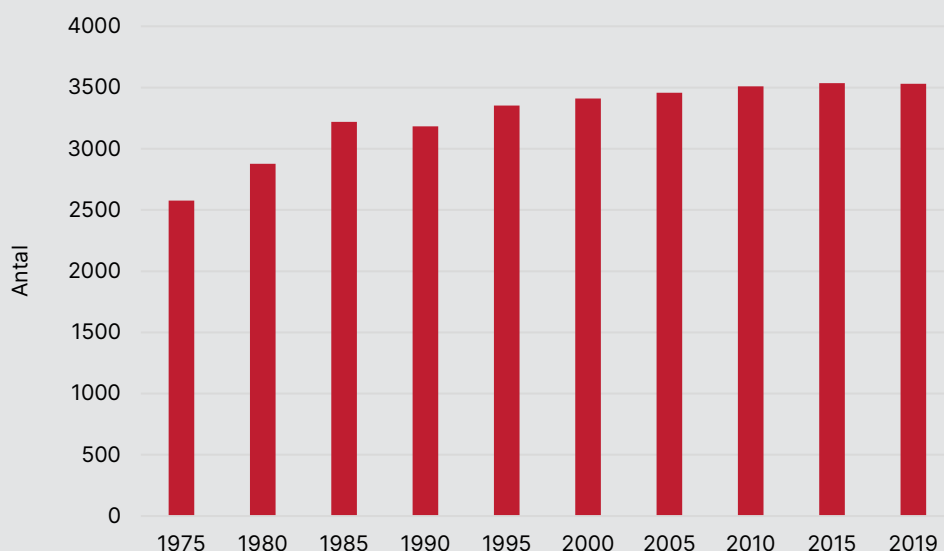

Anm.: Ved og uden for sygehusene.

Kilde: Johansen & Holten (2015); Statistisk Tiårsoversigt, 2020.

Figur 3.10 viser udviklingen i antallet af alment praktiserende læger i udvalgte år fra 1975 til 2019. For denne gruppe ser man en klar stigning fra 1975 til 1985 og herefter en mindre stigning fra 1990 til 2010. I årene derefter stabiliserer antallet af alment praktiserende læger sig på omkring 3.500, hvilket også er det antal, man finder i 2019.

Figur 3.10 Udviklingen i antal praktiserende læger 1975-2019

Anm.: Alment praktiserende læger, der har overenskomst med Sygesikringens Forhandlingsudvalg.

Kilde: Statistisk Tiårsoversigt 1985, 1995, 2000, 2003, 2005, 2007, 2012, og 2020.

3.2.2 Udviklingen i antallet af ansatte inden for udvalgte grupper i den sociale sektor

I dette afsnit beskriver vi udviklingen i antal beskæftigede i den sociale sektor ansat inden for hhv. daginstitutioner for børn og unge og ældreomsorg.¹²

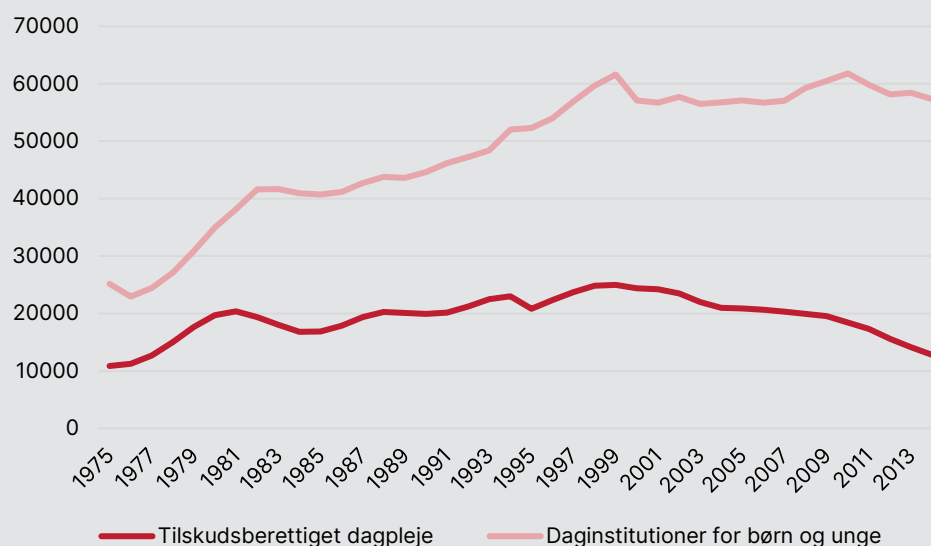
Figur 3.11 viser udviklingen i antal beskæftigede inden for hhv. tilskudsberettiget dagpleje og daginstitutioner for børn og unge fra 1975 til 2014. Figuren viser, at antallet af dagplejere steg kraftigt fra midten af 1970'erne og frem til start 1980'erne. I den efterfølgende periode ser man en mere stabil udvikling med enkelte udsving i løbet af perioden. Dog ser man, at antallet af dagplejere begynder at falde fra omkring år 2000 og frem, idet antallet af dagplejere falder fra omkring 24.000 i 2000 til omkring 13.000 i 2014, som er det seneste år, hvor vi har sammenlignelige tal på området.

Figur 3.11 viser også, at antal beskæftigede inden for daginstitutioner for børn og unge også steg kraftigt fra midten af 1970'erne og frem til start 1980'erne. Fra midten af 1980'erne steg antallet af beskæftigede igen frem til år 2000, hvor man ser et fald, som umiddelbart skyldes et databrud. Fra 2001 og frem

¹² Datamaterialet for personale inden for den sociale sektor er mere usikkert end datamaterialet for personale inden for sundhedsområdet. De forskellige fejlkilder er nævnt under de enkelte figurer.

til 2014 ser man dog et nogenlunde stabilt antal ansatte på omkring 57.000 ansatte inden for daginstitutioner for børn og unge, dog med en lille stigning fra 2007-2010.

Figur 3.11 Personale beskæftiget inden for dagpleje og daginstitutioner for børn og unge 1975-2014

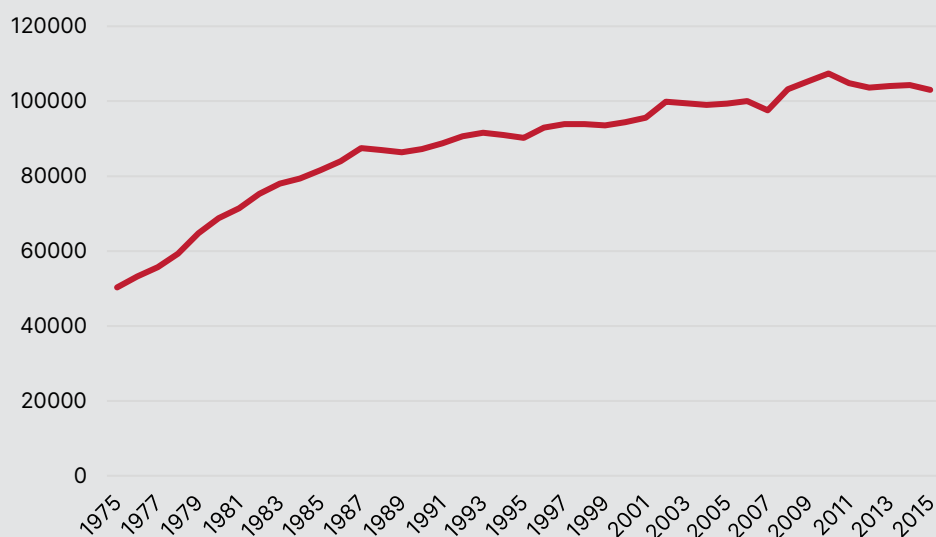
Anm.: Personalet er opført som antal fuldtidsbeskæftigede, omregnet på grundlag af antal arbejdstimer. En fuldtidsbeskæftiget er sat til 40 timer pr. uge til og med 1986, 39 timer i 1987 og 1988, 38 timer i 1989 og 1990 og 37 timer fra 1991. Databrud i 2000/2001 skyldes overgang til brug af registerdata. Dagplejemødre er anført som heltidsbeskæftigede uanset faktisk arbejdstid/åbningstid. Vi har ikke sammenlignelige data efter 2014.

Note: Før 2000 er der én samlet kategori i tiårsoversigterne, som hedder "daginstitutioner for børn og unge". Fra 2000 og frem er følgende kategorier samlet til kategorien "daginstitutioner for børn og unge": vuggestuer, børnehaver, fritidshjem og aldersintegrerede institutioner, hvilket også er de grupper, som er brugt før 2000 (se fx (Danmarks Statistik, 1996).

Kilde: Statistisk tiårsoversigt 1985, 1995, 1998, 2000, 2008, 2016

Figur 3.12 viser udviklingen i antallet beskæftigede inden for ældreomsorg fra 1975 til 2015. Figuren viser, at antallet beskæftigede inden for ældreomsorg steg markant fra midten af 1970'erne og frem til slutningen af 1980'erne. Efter 1990 var der fortsat en stigning i antal personale inden for ældreomsorg i langt de fleste år, men stigningen var mindre kraftig sammenlignet med perioden inden. I 2015, som er det seneste år, hvor vi har sammenlignelige tal på området, var der omkring 103.000 ansatte beskæftiget inden for ældreomsorg.

Figur 3.12 Personale beskæftiget inden for ældreomsorg 1975-2015

Anm.: Personalet er opført som antal fuldtidsbeskæftigede, omregnet på grundlag af antal arbejdstimer. En fuldtidsbeskæftiget er sat til 40 timer i 1985, 38 timer i 1990, og 37 timer fra 1991. Databrud før og efter 2000 skyldes overgang til brug af registerdata vedrørende lønstatistik. På grund af strukturreformen kan tal for 2007 ikke sammenlignes med tal for 2006 og før. Personale på private ældreinstitutioner er med i opgørelsen, mens personale ansat hos private leverandører af hjemmehjælp ikke er med. Sidstnævnte skønnes at udgøre ca. 1.700 i 2006. Vi har ikke sammenlignelige data efter 2015.

Note: Kategorien "Ældreomsorg" omfatter personalet inden for pleje- og daghjem, dagcentre, beskyttede boliger, omsorgsarbejde, hjemmehjælp, hjemmesygepleje, samt integrerede ordninger.

Kilde: Statistisk tiårsoversigt 1985, 1995, 1998, 2000, 2008, 2016.

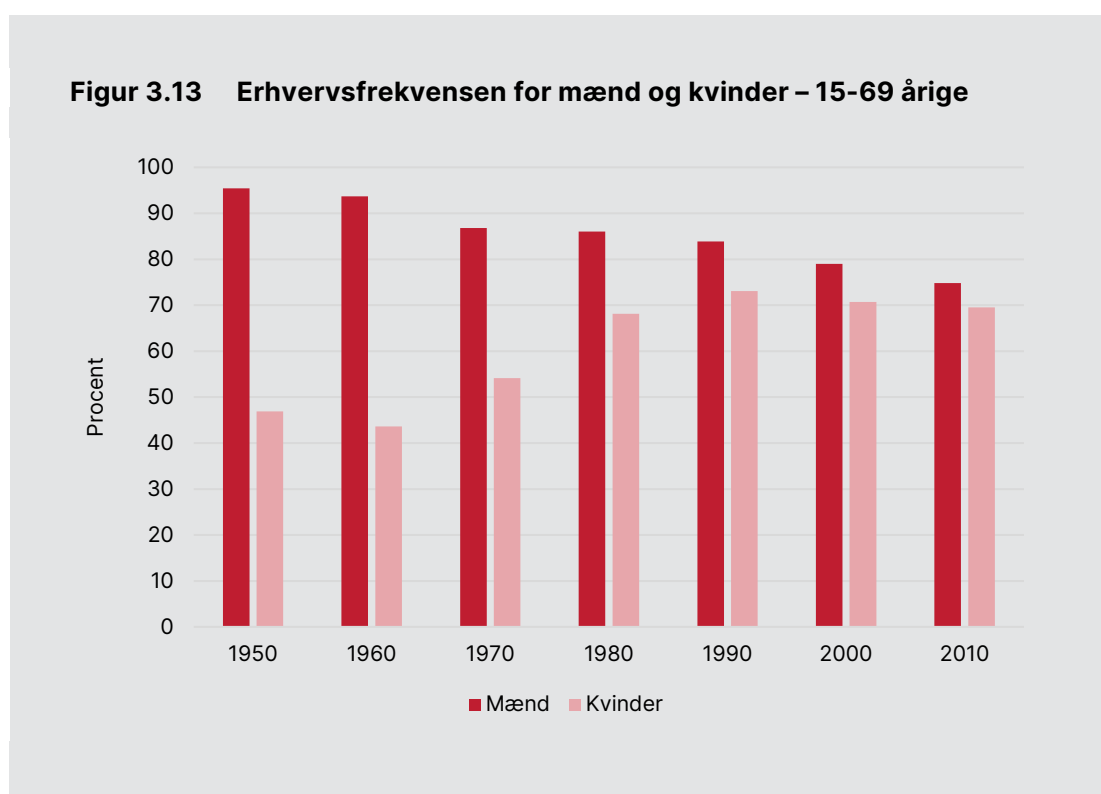
3.2.3 Perioden 1960-1980

I dette delafsnit vil vi fokusere på perioden fra 1960 til 1980, da denne periode er præget af store forandringer i store dele af det danske velfærdssamfund.¹³ Som det også blev nævnt i afsnit 3.1, var 1960'erne og starten af 1970'erne præget af en højkonjunktur med stor vækst og høj beskæftigelse (Plovsing, 2013: 94). Denne periode bliver ofte betegnet som "velfærdsstatens højdepunkt" på grund af den høje økonomiske vækst, som muliggjorde en stor udbygning af velfærdsstaten i disse år (Sørensen, 2020). Den efterfølgende periode fra 1973 til 1980 var til gengæld præget af oliekrise og økonomiske balanceproblemer, men flere af de store samfundsændringer fra 1960'erne fortsatte dog også i denne periode (Farbøl, 2018). Yderligere var perioden fra 1960 til 1980 også karakteriseret ved en række sociale reformer, som bl.a.

¹³ Selvom fokus i dette afsnit er på perioden 1960-1980 vil der i figurerne også blive vist tal for senere år, når disse er tilgængelige. Dette skyldes, at tallene efter 1980 kan bidrage til forståelse og fortolkning af tallene i perioden 1960-1980.

gjorde en række sociale ydelser universelle, hvor de tidligere primært var tiltænkt de svageste i samfundet (Bejder & Kristensen, 2016).

Det var hovedsageligt mændene, som var på arbejdsmarkedet i starten af perioden, men i løbet af 1960'erne og 1970'erne kom kvinderne i langt højere grad ud på arbejdsmarkedet. Figur 3.13 viser erhvervsfrekvensen for hhv. mænd og kvinder i alderen 15-69 år for udvalgte år i perioden fra 1950 til 2010. Figuren viser, at andelen af mænd på arbejdsmarkedet var langt højere end andelen af kvinder i de første årtier efter Anden Verdenskrig. Dette mønster ændrede sig dog markant i perioden fra 1960 til 1980, hvor erhvervsfrekvensen for kvinder steg kraftigt. Man ser dog også et fald i andelen af mænd på arbejdsmarkedet fra 1950 og frem. Faldet i mændenes erhvervsfrekvens skyldes primært længere tid i uddannelsessystemet samt tidligere tilbage-trækning fra arbejdsmarkedet (Mogensen, 2010: 206).

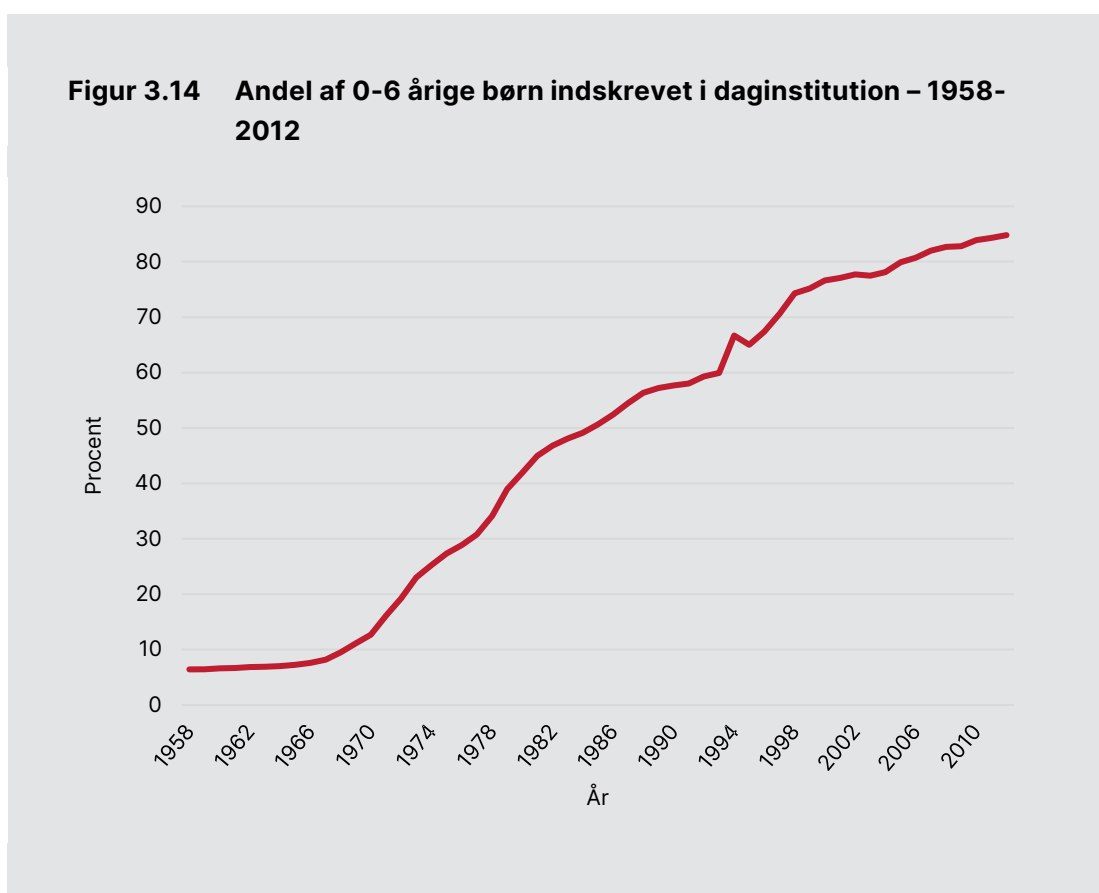

Kilde: Danmarks Statistik (2014).

En stor del af kvinderne, som kom ud på arbejdsmarkedet i denne periode, blev ansat på deltid. I 1975 var omkring 44 pct. af de beskæftigede kvinder ansat på deltid, mens dette tal kun var omkring 4 pct. for mændene i 1975 (Danmarks Statistik, 1980). Denne kønsmæssige forskel i arbejdstid ser man også den dag i dag, men forskellen i deltidbeskæftigelse er dog blevet noget

mindre med tiden. I 2019 var hhv. 36 pct. af kvindelige lønmodtagere på deltid sammenlignet med 23 pct. af de mandlige lønmodtagere.¹⁴

At kvinderne kommer ud på arbejdsmarkedet i løbet af 1960'erne og 1970'erne, får også stor betydning for andre dele af velfærdssamfundet. Omsorgsarbejdet i forhold til børn og ældre, som tidligere var blevet varetaget af hjemmegående kvinder, blev nu i høj grad en offentlig opgave (Plovsing, 2013: 94). Det betød eksempelvis, at børn i højere grad kom i daginstitution frem for at blive passet derhjemme. Denne udvikling ser man i Figur 3.14, som viser andelen af 0-6-årige børn, som er indskrevet i en daginstitution fra 1958-2012. Figuren viser tydeligt, at der sker en betydelig stigning i andelen af børn i daginstitutioner fra slutningen af 1960'erne og frem. I 1968 var det således under 10 pct. af de 0-6-årige børn, som er indskrevet i en daginstitution, hvilket i 1980 var steget til over 40 pct. Stigningen i indskrevne børn fortsætter også i årtierne efter og lå i 2012 på omkring 85 pct.

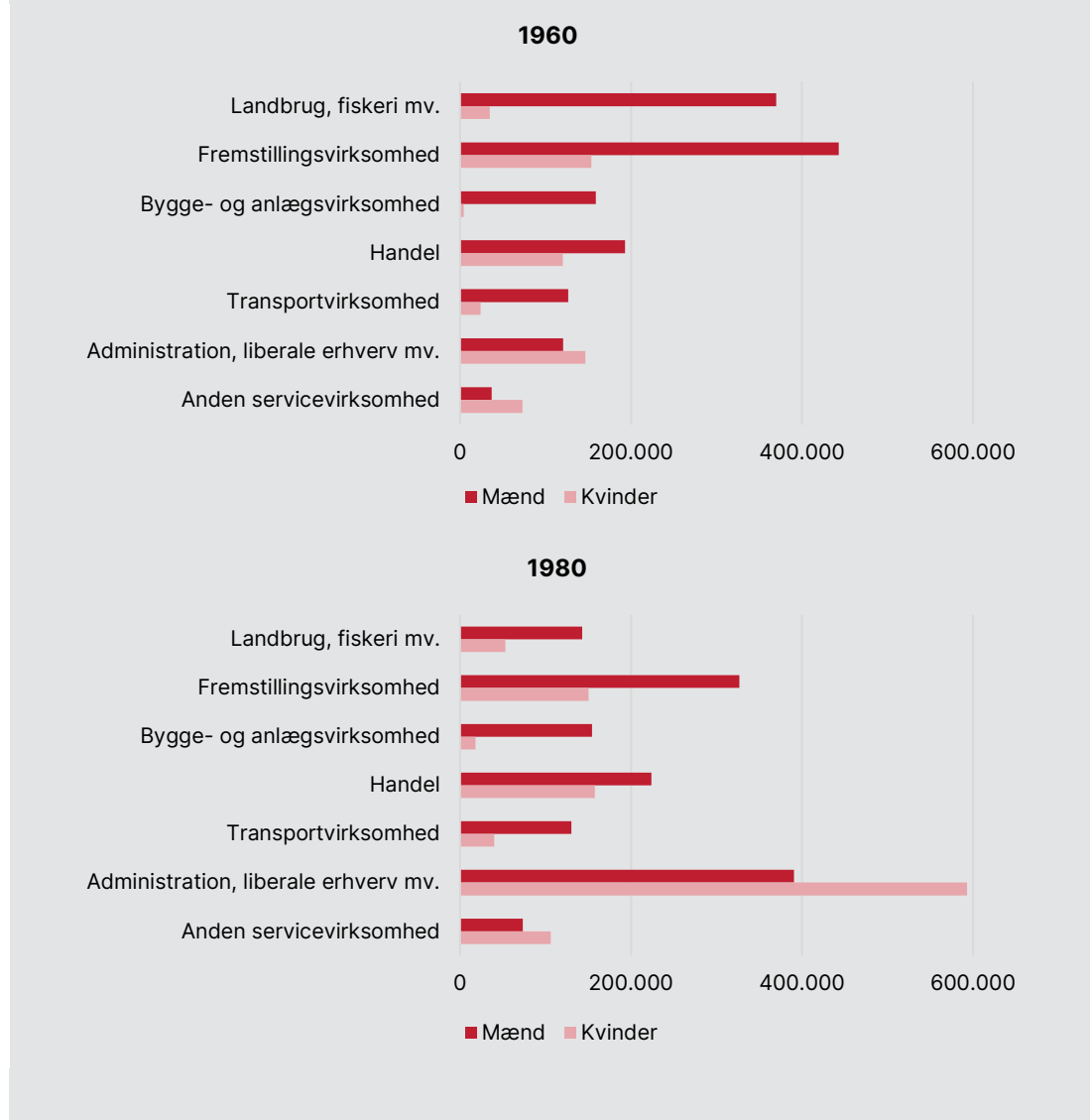
Kilde: Danmarks Statistik (2014).

¹⁴ <https://www.statistikbanken.dk/RAS305>

En stor del af de kvinder, som kom ud på arbejdsmarkedet i perioden 1960 til 1980, blev ansat i de administrative og liberale erhverv, herunder i sundhedsvæsenet, og i de offentlige sociale institutioner. Denne udvikling kan man se i Figur 3.15, som viser antallet af beskæftigede inden for forskellige brancher opdelt på køn i hhv. 1960 og 1980.¹⁵ Figuren viser, at der sker en kraftig stigning i antallet af kvinder, som er beskæftiget inden for administration og liberale erhverv mv. fra 1960 til 1980. Denne branchekategori indeholder også beskæftigede inden for sundhedsvæsenet og de sociale institutioner (jf. anmærkning i Figur 3.15). Man ser også en stigning i mænd beskæftiget inden for administration og liberale erhverv mv., men i 1980 var der alligevel næsten 200.000 flere kvinder end mænd beskæftiget inden for administration og liberale erhverv mv. Yderligere viser Figur 3.15 også en betydelig nedgang i antallet af beskæftigede mænd inden for landbrug og fiskeri mv. fra 1960 til 1980. Denne nedgang i landbrugsbeskæftigelsen og fremgangen i den administrative branche mv. får også betydning for den geografiske placering af arbejdspladserne. Perioden fra 1960 til 1980 er derfor også karakteriseret ved en stigende urbanisering, hvor befolkningen flytter fra land til by (Danmarks Statistik, 2015; Farbøl, 2018).

¹⁵ Som nævnt i anmærkningen til Figur 3.15, så er definitionerne af "Administration, liberale erhverv mv." branche-kategorien ikke fuldstændig ens i 1960 og 1980, da (Danmarks Statistik, 2015) bruger forskellige kilder i hhv. 1960 og 1980. Vi har dog en forventning om, at kategorierne dækker over nogenlunde samme brancher i begge år.

Figur 3.15 Beskæftigede opdelt på branche og køn – 1960 og 1980

Anm.: Administration, liberale erhverv mv. indeholder i 1960: offentlig administration, undervisning, bibliotek, kirke, sundhedsvæsen, sociale institutioner, anden liberal virksomhed (fx advokat ingeniør osv.). Administration, liberale erhverv mv. indeholder i 1980: finansiering og forretningsservice, offentlige ydelser, statslige, kommunale, amtskommunale og selvejende institutioner.

Kilde: Danmarks Statistik (2015).

Perioden fra 1960-1980 var således præget af store forandringer i det danske velfærdssamfund. Kvinderne kom i denne periode i langt højere grad ud på arbejdsmarkedet, hvor mange blev ansat i den offentlige sektor. Omsorgsarbejdet i forhold til børn og ældre blev også i større grad en offentlig opgave, hvilket bl.a. viste sig ved, at langt flere børn kom i daginstitution i forhold til tidligere år.

4 Udviklingen i uddannelsesniveaue

Perioden fra Anden Verdenskrig og frem til i dag har i høj grad været karakteriseret ved en stor uddannelsesekspansion, hvor det gennemsnitlige uddannelsesniveau i befolkningen er steget markant.

4.1 Udviklingen i gymnasiale uddannelser

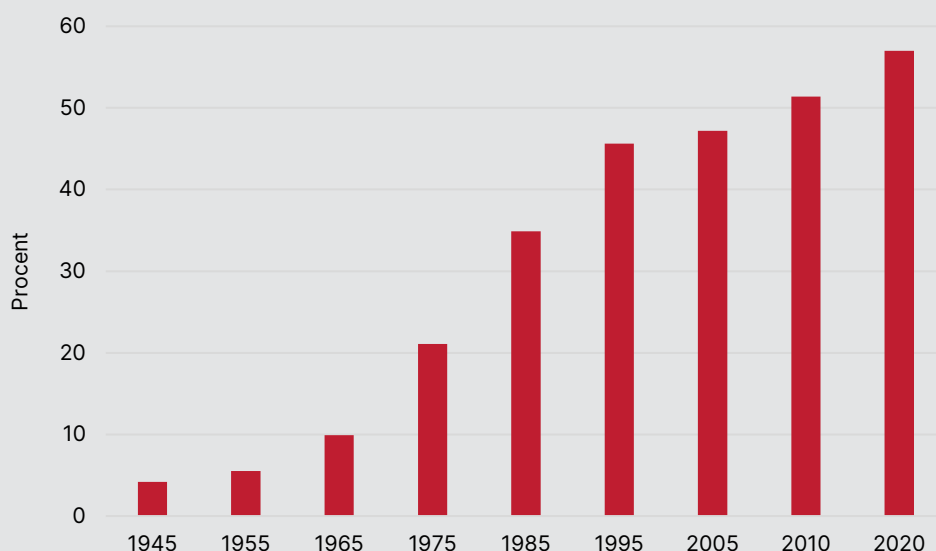
Det øgede uddannelsesniveau generelt i befolkningen afspejler sig bl.a. i forøgelsen af den andel af en ungdomsårgang, som får en gymnasial eksamen, hvilket vi beskriver i dette afsnit.

De gymnasiale uddannelser har ændret sig i den periode, vi ser på. Indtil 1966 bestod gymnasieuddannelsen udelukkende af én treårig uddannelse, som førte til en studentereksamen. I 1966 oprettede man den højere forberedelseseksamen (HF), hvilket skulle give flere adgang til de videregående uddannelser. I løbet af 1970'erne og 1980'erne blev de gymnasiale uddannelser yderligere suppleret med to nye erhvervsgymnasiale uddannelser, højere handelseksamen (HH/HHX) og højere teknisk eksamen (HTX), som blev omdannet til treårige gymnasiale uddannelser fra 1995 (Johansen & Holten, 2015: 87).

I årtierne efter Anden Verdenskrig steg antallet af gymnasier også i høj grad. I 1954 var der således 70 gymnasier, hvilket i 1980'erne var steget til over 150 (Undervisningsministeriet, 1998).

Figur 4.1 viser andelen af personer, der har fuldført en gymnasial uddannelse som 20-årig fra 1945 til 2020. Figuren viser tydeligt, at andelen af 20-årige, som har gennemført en gymnasial uddannelse, er steget markant fra Anden Verdenskrig og op til i dag. I de første årtier efter krigen var det kun omkring 5 pct. af ungdomsårgangene, som fik en gymnasial eksamen (studentereksamen). Dette mønster ændrer sig dog betragteligt efter 1965 og frem. I 1965 var det således stadig kun 10 pct. af de 20-årige, som havde gennemført en gymnasial uddannelse, hvilket i 2020 var steget til 57 pct. Det er altså over halvdelen af de 20-årige i dag, som har gennemført en eller anden form for gymnasial uddannelse.

Figur 4.1 Andel af 20-årige med fuldført gymnasial uddannelse

Anm.: Tallene for år 2020 kommer fra en anden kilde end de tidligere år og kan derfor ikke sammenlignes en-til-en med de foregående år.

Kilde: Danmarks Statistik (2014); statistikbanken.dk/UDDAKT11 – STATUS10.

4.2 Udviklingen i erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser

4.2.1 Erhvervsuddannelserne

Erhvervsuddannelserne har ligesom resten af uddannelsessystemet ændret sig i stor grad siden Anden Verdenskrig (Danmarks Statistik, 2019). Tidligere var erhvervsuddannelserne såkaldte lærlinguddannelser, hvor man primært stod i lære hos en håndværker, og skoledelen var således sekundær. I 1956 blev der indført et vekseldannelsessystem, hvor man i højere grad vekslede mellem skole og praktik. Senere i 1970'erne blev det desuden muligt at tage en erhvervsfaglig grunduddannelse, hvor man kunne begynde på en erhvervsuddannelse uden en praktikplads, som man kunne vente med at finde, indtil et år inde i uddannelsen. De to erhvervsfaglige spor, lærlinge uddannelsen og den erhvervsfaglige grunduddannelse, blev i 1991 gjort til et samlet system, hvilket også er det overordnede system, som erhvervsskolerne har i dag. Det er dog fortsat muligt at indgå en praktikaftale, inden man starter på erhvervsskolen. I 2015 trådte den seneste større reform på erhvervsuddannelsesområdet i kraft,

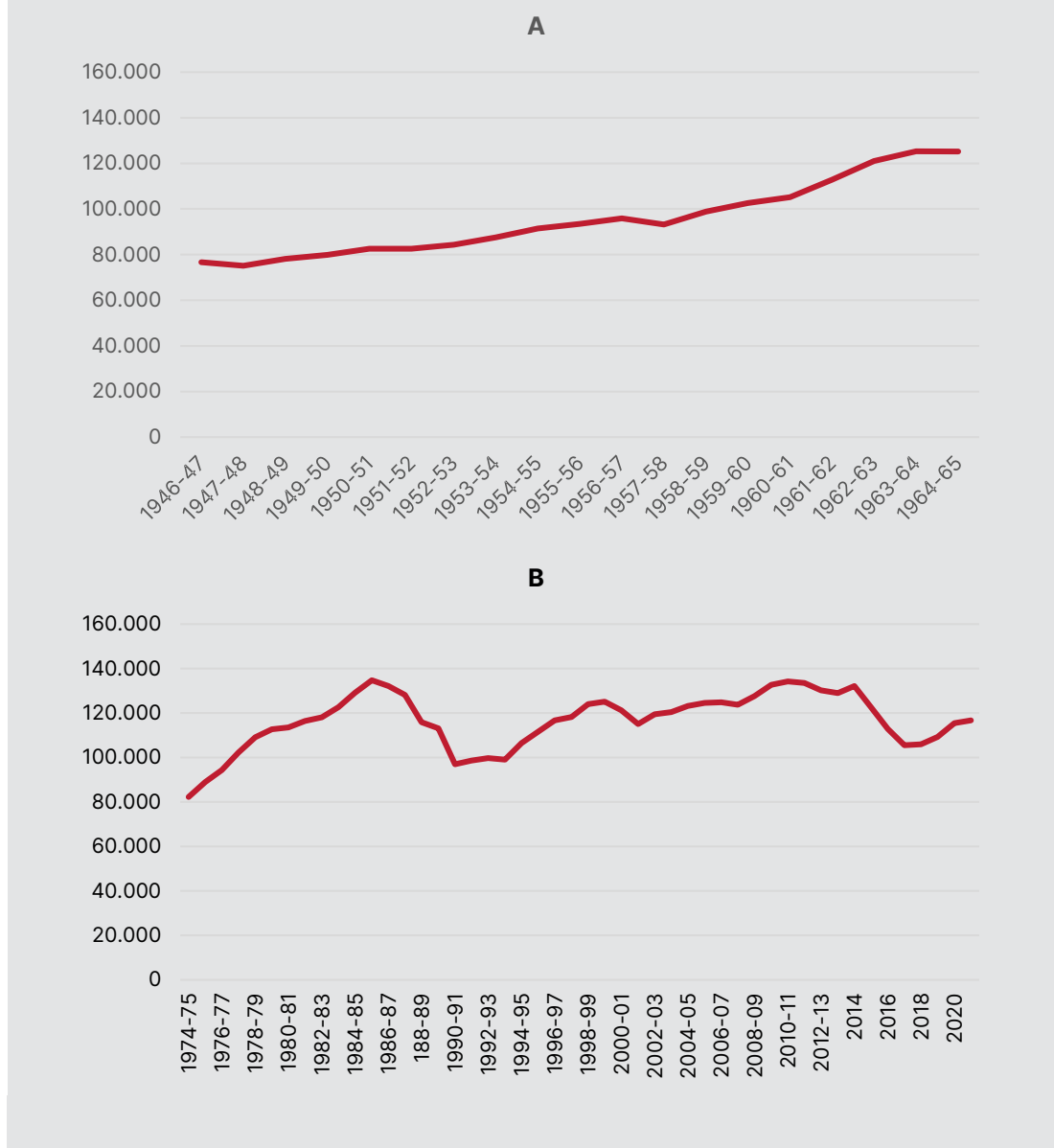
hvor man bl.a. indførte karakterkrav i forhold til dansk og matematik (Danmarks Statistik, 2019).

Figur 4.2 viser udviklingen i antallet af elever på erhvervsuddannelserne. Her der altså ikke tale om fuldførte uddannelser, da vi ikke har data for dette tilbage til Anden Verdenskrig. Da der desuden er et større databrud fra 1965-1974, vælger vi at vise opdelte figurer for udviklingen hhv. før og efter denne periode. Disse to figurer er således ikke direkte sammenlignelige.

I Figur 4.2.A ser vi udviklingen i antallet af elever på erhvervsuddannelserne fra 1946 til 1965. I denne periode var der en stigning i antallet af elever, især i perioden fra 1958 til 1965.

Figur 4.2.B viser udviklingen i antallet af elever på erhvervsuddannelserne fra 1974 og frem til 2021. Denne figur viser, at antallet af elever på erhvervsuddannelserne i høj grad varierede fra 1974 til 2021. Dette kan skyldes, at erhvervsuddannelsesområdet er påvirket af de økonomiske konjunkturer, og derfor kan antallet af elever på disse uddannelser svinge fra år til år (Danmarks Statistik, 2022). Samtidig kan størrelsen på ungdomsårgangene samt ændringer i længden af uddannelserne også have betydning for antallet af elever på erhvervsuddannelserne. Mere specifikt viser figuren, at antallet af elever på erhvervsuddannelserne steg fra midten af 1970'erne og frem til midten af 1980'erne, hvorefter man så et fald fra omkring 135.000 elever i 1986 til omkring 99.000 elever i 1994. Fra 1994 til 2000 så man igen en stigning i antallet af elever på erhvervsuddannelserne efterfulgt af et lille fald i de to efterfølgende år, hvorefter antallet af elever steg fra omkring 115.000 i 2002 til omkring 123.000 i 2008, hvor finanskrisen rammer. I de efterfølgende 3 år efter 2008 så man en klar stigning i antallet af elever, hvorefter udviklingen fladede ud frem imod år 2014, hvor der var et markant fald i antallet af elever fra omkring 132.000 i 2014 til omkring 105.000 elever i 2017. Fra 2017 til 2021 så man igen en lille stigning på omkring 10.000 elever, så der i 2021 var omkring 115.000 elever på erhvervsuddannelserne i Danmark.

Figur 4.2 **Udviklingen i antal elever på erhvervsuddannelserne**

Anm.: Datakvaliteten på erhvervsskoleområdet er generelt mere usikker end på andre uddannelsesområder ((Danmarks Statistik, 2022)). Dette skyldes bl.a., at tilknytningen til erhvervsskoleinstitutionerne er mere uklar end på de andre områder. Der er således også flere større databrud i perioden fra 1946 og op til i dag, herunder fra 1965-1974, hvilket betyder, at vi deler perioden op i to forskellige perioder, som ikke er direkte sammenlignelige.

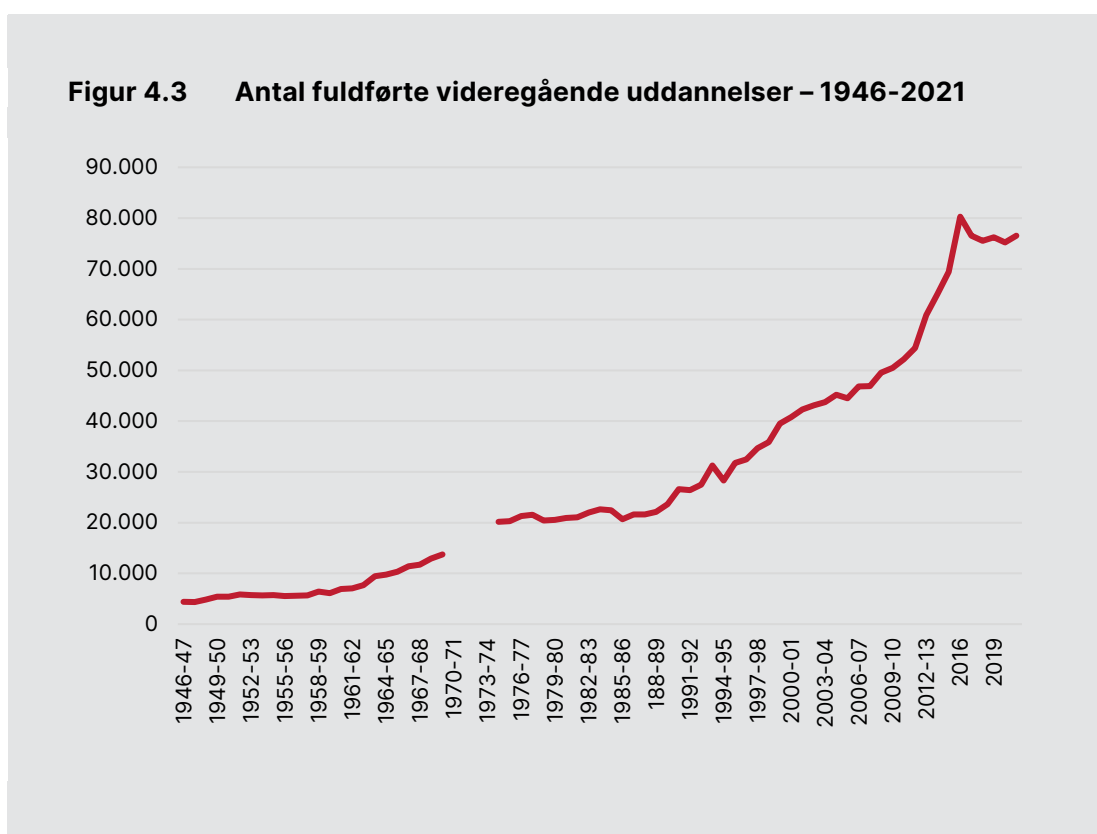
Kilde: Før 2014: Danmarks Statistik (2015). Fra 2014 og frem: <https://statistikbanken.dk/UDDAKT12>

4.2.2 De videregående uddannelser

De videregående uddannelser bygger oven på en gymnasial eller erhvervsfaglig uddannelse. De videregående uddannelser kan inddeles i tre uddannelses-

mæssige hovedgrupper: i) korte videregående uddannelser af cirka 2 års varighed (fx laborant og handelsøkonom), ii) mellemlange videregående uddannelser af cirka 2-4 års varighed (fx sygeplejerske og folkeskolelærer), og iii) lange videregående uddannelser af cirka 5 års varighed (fx jurist og antropolog) (Johansen & Holten, 2015: 88).

Figur 4.3 viser udviklingen i antallet af fuldførte videregående uddannelser i det pågældende år fra 1946 til 2021. Figuren viser tydeligt, at antallet af fuldførte videregående uddannelser er steget markant over perioden.¹⁶ Særligt fra 1990'erne og frem har man set en stor stigning i fuldførte videregående uddannelser med en meget markant stigning fra 2011 til 2016, hvorefter antallet stabiliserer sig på omkring 75.000 fuldførte uddannelser om året.

Anm.: Der er databrud for årene 1970-1974. Videregående uddannelser er til og med 1970 højere læreanstalter og andre skoler med videregående faglig undervisning. Institutionerne har uddannelser på forskellige niveauer, og alle uddannelserne er opgjort under videregående uddannelser. Efter 1970 er det hovedområde 40, 50, 60, 70 og 80 i Danmarks Statistiks uddannelsesklassifikation (Korte videregående uddannelser, Mellemlange videregående uddannelser, Bacheloruddannelser, Lange videregående uddannelser, Forskeruddannelser). Ph.d. indgår ikke i 2021.

Kilde: Danmarks Statistik (2015); statistikbanken.dk/UDDAKT12.

¹⁶ Som nævnt tidligere kan størrelsen på ungdomsårgangene også have betydning for antallet af fuldførte videregående uddannelser.

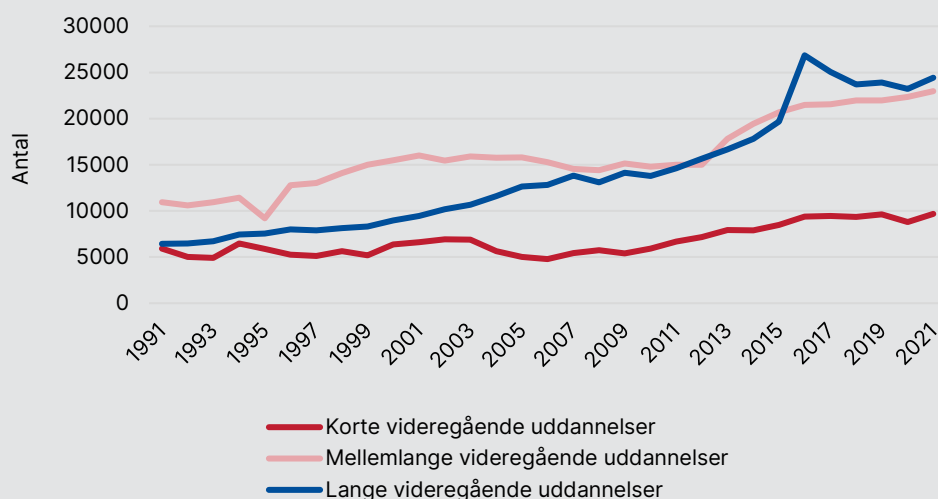
Som nævnt ser man især en stigning i antallet af fuldførte videregående uddannelser fra 1990'erne og frem. Figur 4.4 viser denne udvikling for de enkelte videregående uddannelser: korte, mellemlange og lange videregående uddannelser.

For de korte videregående uddannelser så man ikke en stor stigning i antallet af fuldførte uddannelser fra 1991-2009. Fra 2009 til 2021 så man til gengæld en stigning i antallet af fuldførte uddannelser, idet antallet blev fordoblet fra omkring 5.000 i 2009 til omkring 10.000 i 2021.

For de mellemlange videregående uddannelser så man en stigning fra 1992 og frem til 2001, hvorefter udviklingen fladede ud og lå på omkring 15.000 fuldførte uddannelser om året indtil 2012. Fra 2012 og frem til 2021 steg antallet af fuldførte uddannelser igen – fra 15.000 i 2012 til omkring 24.000 i 2021.

For de lange videregående uddannelser så man en klar stigning gennem det meste af perioden 1991 til 2016 med en meget stor stigning fra 2015 til 2016. Den store stigning i 2016 kan skyldes stor tilgang til de lange videregående uddannelser i årene op til samt fremdriftsreformen fra 2013, som pålagde universiteterne af reducere studietiden med 4,3 måneder frem imod 2020 (Danmarks Statistik, 2017). I 1991 lå antallet af fuldførte uddannelser på omkring 6.000, hvilket i 2016 var steget til lige under 27.000, altså en stigning på omkring 350 pct. Efter den store stigning i 2016 faldt antallet af fuldførte videregående uddannelser frem til 2018, hvor udviklingen stabiliserede sig på omkring 24.000 fuldførte uddannelser om året frem til 2021.

Figur 4.4 Antal fuldførte videregående uddannelser opdelt på type – 1991-2021

Anm.: Der bruges to forskellige kilder før og efter 2005.

Kilde: Statistikbanken.

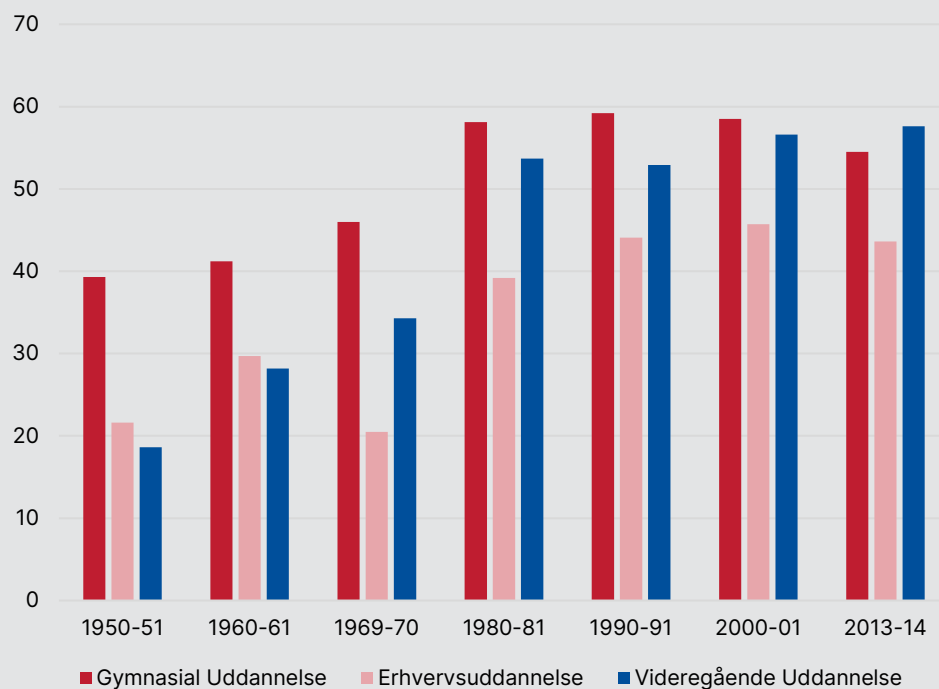
4.2.3 Den kønsmæssige sammensætning på uddannelsesområdet

Det generelle uddannelsesniveau i befolkningen har således været stigende i perioden fra Anden Verdenskrig og frem til i dag. Det er dog ikke kun det generelle uddannelsesniveau, der har ændret sig i denne periode. Den kønsmæssige sammensætning af uddannelserne har i høj grad også ændret sig.

Figur 4.5 viser kvinders andel af de gennemførte gymnasiale, erhvervsfaglige og videregående uddannelser for udvalgte år fra 1950 til 2014. Figuren viser tydeligt, at den kønsmæssige fordeling af uddannelserne har ændret sig fra Anden Verdenskrig og frem til i dag. I perioden fra 1950 og frem til 1970 var der en klar overvægt af mænd inden for stort set alle de overordnede uddannelsesgrupper. Det ændrede sig dog fra 1980 og frem, hvor der er flere kvinder end mænd blandt de gennemførte gymnasiale og videregående uddannelser. Det er dog værd at påpege, at måden, hvorpå man måler uddannelse, især ændrer sig i løbet af 1970'erne, hvilket kan være med til at forklare den store stigning i kvinders andel af de gennemførte uddannelser fra 1969/1970 til 1980/1981.¹⁷

¹⁷ Uddannelsesoplysningerne frem til 1970 stammer fra Statistisk Årbog, mens oplysningerne fra 1975 og frem stammer fra Elevregisteret, og særligt mellem disse to kilder vil der være store forskelle. Der er fx uddannelser, som bliver registreret i Elevregisteret i dag, men som ikke blev det frem til 1970, hvilket påvirker både uddannelsesniveaet og kønsfordelingen (Danmarks Statistik, 2015).

Figur 4.5 Kvinders andel af de gennemførte gymnasiale, erhvervsfaglige og videregående uddannelser

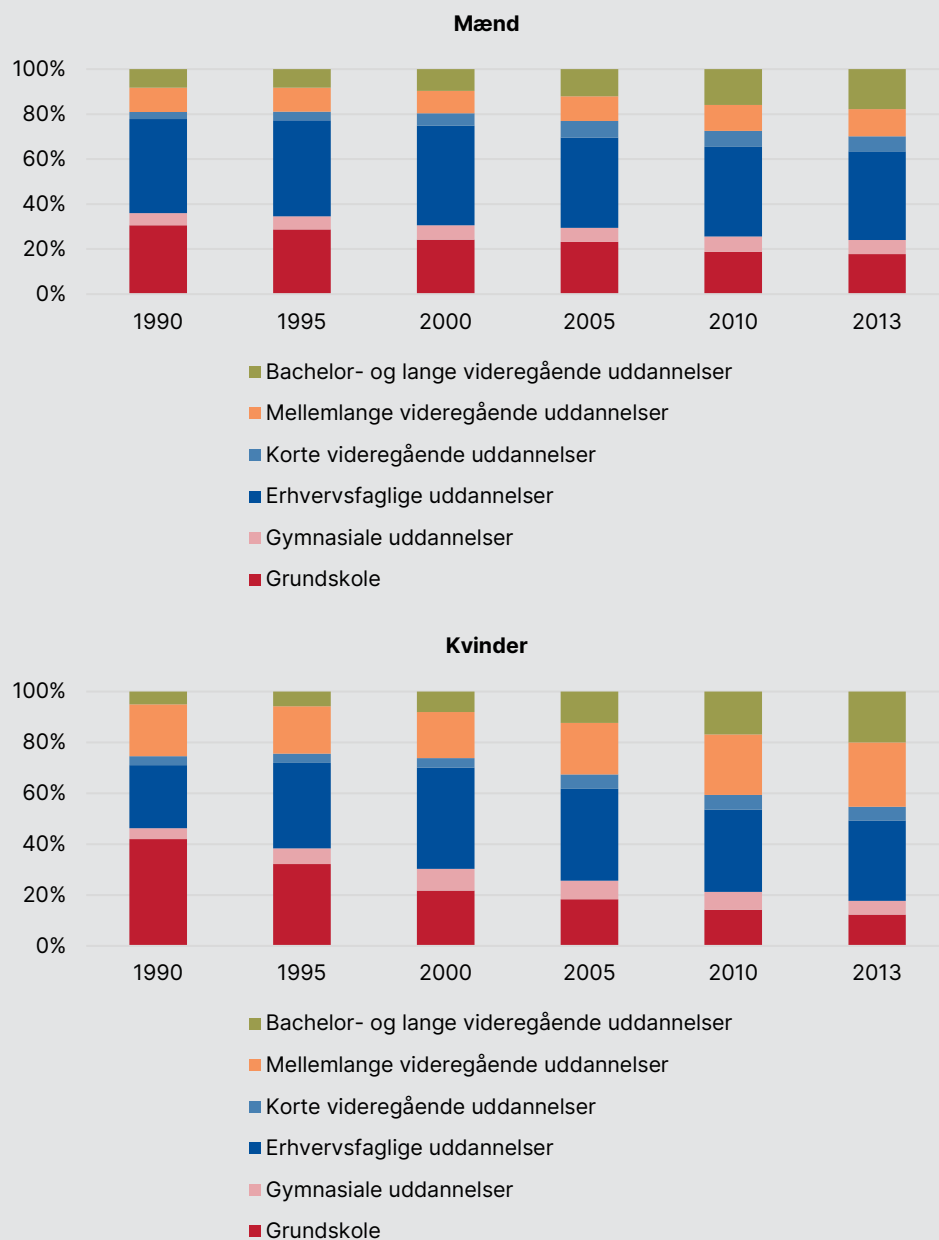

Anm.: Det er vigtigt at være opmærksom på, at det er svært at sammenligne uddannelsesniveauer for forskellige uddannelsesgrupper over tid, da uddannelsessystemet og den måde, man måler uddannelse på, har ændret sig markant fra Anden Verdenskrig og frem til i dag. Erhvervsuddannelse er målt ved antal elever og ikke som gennemførte uddannelser (jf. Figur 4.2 - Udviklingen i antal elever på erhvervsuddannelserne).

Kilde: Danmarks Statistik (2015).

Det stigende uddannelsesniveau for især kvinder ser man også i Figur 4.6, som viser udviklingen i den højest fuldførte uddannelse ved 35-årsalderen for hhv. mænd og kvinder fra 1990 og frem til 2013. Figuren viser, at andelen af især kvinder, som kun har en grundskoleuddannelse som 35-årige, faldt markant fra 42 pct. i 1990 til 12 pct. i 2013. I samme periode steg andelen af kvinder med en lang videregående uddannelse fra 5 pct. til 20 pct., mens andelen af mænd med en lang videregående steg fra 8 pct. til 18 pct. ved 35-årsalderen.

Figur 4.6 Højest fuldførte uddannelse ved alder 35 for mænd og kvinder – 1990 til 2013

Kilde: Danmarks Statistik (2015).

4.3 Beskrivelse af udviklingen for udvalgte uddannelser fra 1946-2022

I denne del af rapporten beskriver vi udviklingen i varighed, adgangskrav og formål for seks udvalgte uddannelser fra Anden Verdenskrig og frem til i dag. De seks uddannelser er: SOSU-uddannelserne, kontoruddannelsen, fængselsbetjentuddannelsen, pædagoguddannelsen, sygeplejerskeuddannelsen og farmaceutuddannelsen.¹⁸ Uddannelsesbeskrivelserne tager især udgangspunkt i lovgivningsmæssige kilder såsom bekendtgørelser, cirkulærer og lignende.¹⁹ Beskrivelserne har alle samme struktur, idet de starter med at beskrive den nuværende uddannelse, hvorefter den historiske udvikling for uddannelsen fra Anden Verdenskrig og frem beskrives. Alle uddannelsesbeskrivelserne har en vedlagt bilagstabel, som indeholder en struktureret gennemgang af de enkelte uddannelser fra Anden Verdenskrig og frem til i dag med udgangspunkt i centrale nedslagspunkter.

Overordnet set viser uddannelsesbeskrivelserne, at selvom uddannelserne har udviklet sig på individuelle måder, så er det tilfældet for alle uddannelserne, at adgangskravene er steget, og uddannelserne er blevet længere. Uddannelserne har dog haft forskelligt udgangspunkt, idet nogle uddannelser tidligere primært har bestået af kurser af kort varighed (fx fængselsbetjent- og hjemmehjælperuddannelsen), mens andre uddannelser har haft længere varighed i det meste af perioden (fx sygeplejerske- og farmaceutuddannelsen). Derudover viser beskrivelserne også, at alle uddannelserne er blevet mere standardiserede og formaliserede i perioden. Yderligere peger uddannelsesbeskrivelserne på et stigende behov for tværfagligt samarbejde på tværs af både fagområder og sektorer, hvilket har medført et behov for tværgående kompetencer blandt mange faggrupper. Derudover er der for de fleste uddannelser kommet mere fokus på, at de studerende efter endt uddannelse skal kunne agere selvstændigt i udførelse af arbejdsopgaverne.

4.3.1 SOSU-uddannelserne

De nuværende social- og sundhedsuddannelser er i dag opdelt i to selvstændige uddannelser: social- og sundhedshjælperuddannelsen og social- og

¹⁸ Uddannelserne er valgt blandt uddannelser for de faggrupper, som lønstrukturkomitéen beskæftiger sig med. De er valgt ud fra et princip om, at de skal repræsentere forskellige uddannelsesniveauer og forskellige faglige felter.

¹⁹ Beskrivelserne tager især udgangspunkt i lovgivningsmæssigt materiale fra retsinformation.dk, som indeholder information om love, bekendtgørelser og cirkulærer m.v. for de enkelte uddannelser fra især 1985 og frem. Kildematerialet før 1985 er derfor mere usikkert, hvorfor vi i den historiske gennemgang i beskrivelserne tager udgangspunkt i centrale nedslagspunkter, hvor vi har valide kilder. For læsevenlighedens skyld refererer vi til de lovgivningsmæssige kilder for de enkelte afsnit ved hjælp af fodnoter frem for at indsætte henvisningerne direkte i teksten. Andre kildehenvisninger indsættes direkte i teksten ligesom i de tidligere afsnit i denne rapport.

sundhedsassistentuddannelsen. Tidligere skulle man have gennemført social- og sundhedshjælperuddannelsen for at kunne blive optaget på social- og sundhedsassistentuddannelsen, men uddannelserne blev i 2017 opdelt i to selvstændige uddannelser.

Den nuværende social- og sundhedshjælperuddannelse (SSH) er en erhvervsuddannelse, som varer 2 år og 2 måneder. For at blive optaget på uddannelsen kræver det, at man har bestået folkeskolens afgangseksamen med et karaktergennemsnit på minimum 2 i hhv. dansk og matematik. Uddannelsen består af et grundforløb og et hovedforløb. I den seneste uddannelsesbekendtgørelse beskrives uddannelsens formål på følgende måde: *"(...) at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for det overordnede kompetenceområde: Professionel omsorg, pleje og praktisk hjælp i et rehabiliterende perspektiv inden for det primærkommunale område."*²⁰

Den nuværende social- og sundhedsassistentuddannelse (SSA) er en erhvervsuddannelse, som varer 3 år, 9 måneder og 3 uger. Ligesom for SSH-uddannelsen er adgangskravet til uddannelsen, at man skal have bestået folkeskolens afgangseksamen med et karaktergennemsnit på minimum 2 i hhv. dansk og matematik. SSA-uddannelsen består også af et grundforløb og et hovedforløb ligesom SSH-uddannelsen. I den seneste uddannelsesbekendtgørelse beskrives SSA-uddannelsens formål på følgende måde: *"(...) at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for det overordnede kompetenceområde: Professionel helhedsorienteret sygepleje og rehabilitering i samarbejde med borgere og patienter med grundlæggende behov i et tværprofessionelt og tværsektorielt samarbejde i det nære og det sammenhængende sundhedsvæsen."*²¹

De nuværende social- og sundhedsuddannelser har rødder helt tilbage til husmoderafløser-ordningen, som blev indført ved lov i 1949 (Petersen, 2008). Husmoderafløsning var en midlertidig foranstaltning, som især var rettet mod hjem, hvor husmoren var syg eller havde født (Petersen, 2008). Senere blev der oprettet uddannelser såsom hjemmehjælper, plejehjemsassistent og sygehjælper, som alle var forløbere for de nuværende social- og sundhedsuddannelser. I de nedenstående afsnit vil disse tre uddannelser blive beskrevet med udgangspunkt i forskellige nedslagspunkter i perioden, hvor vi har tilgængelige kilder.

I 1968 blev det obligatorisk for kommunerne at stille vederlagsfri hjemmehjælp til rådighed for borgerne.²² Hjemmehjælp var en mere varig foranstaltning i

²⁰ Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til social- og sundhedshjælper, nr. 641, 17. maj 2022.

²¹ Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til social- og sundhedsassistent, nr. 640, 17. maj 2022.

²² Lov om husmoderafløsning og hjemmehjælp, vedtaget den 28. maj 1968.

forhold til husmoderafløsningen. Målet med hjemmehjælpen var, at ældre borgere kunne blive så længe som muligt i eget hjem (Petersen, 2008: 91). I 1975 blev det et krav, at hjemmehjælpere skulle have gennemført et introduktions- og grundkursus (Petersen, 2008: 119). I et cirkulære fra 1981 om uddannelse af hjemmehjælpere beskrives uddannelsens formål på følgende måde: *”Formålet med uddannelsen er at gøre eleverne egnede til at udføre de almindelige og særlige arbejdsopgaver, der pålægges dem i forbindelse med deres udøvelse af den praktiske bistand i et hjem.”*²³ Uddannelsen bestod af et 1-dags introduktionskursus og et grundkursus af 7 ugers varighed og eventuelle suppleringskurser. Derudover skulle ansættelseskommunen også sørge for siderandsoplæring af mindst 1 dags varighed af en allerede uddannet hjemmehjælper. For at blive optaget på uddannelsens introduktions- og grundkursus skulle man være fyldt 18 år og allerede have ansættelse som hjemmehjælper i en kommune.

Sygehjælperuddannelsen var en anden forløber for de nuværende social- og sundhedsuddannelser. Sygehjælperne arbejdede især med plejeopgaver under sygeplejerskernes ledelse på sygehuse og lignende institutioner. Uddannelsen til sygehjælper bestod i 1960 af 92 timers undervisning og 9 måneders praktisk uddannelse på et sygehus.²⁴ Adgangskravene i 1960 var, at man skulle være fyldt 18 år, være helbredsmæssigt egnede og helst have haft 1 års deltagelse inden for praktisk husgerning eller på en institution. I 1973 steg længden af uddannelsen til 1 år med 300 timers teoriundervisning og omkring 42 ugers praktisk uddannelse.²⁵

En anden forløber for de nuværende social- og sundhedsuddannelser var plejehjemsassistentuddannelsen. De første elever påbegyndte uddannelsen til plejehjemsassistent i 1965.²⁶ Formålet med uddannelsen var at give eleverne de nødvendige færdigheder til at kunne udøve sygepleje af ældre og langvarigt syge på plejehjem og lignende institutioner. Uddannelsen varede 2 år og bestod af en teoretisk del på 975 timer samt en praktisk del med ophold på en sygeafdeling, et plejehjem, og en psykiatrisk plejeafdeling af 17 ugers varighed hver. Adgangskravene var, at man skulle være fyldt 20 år, have kompetencer svarende til folkeskolens 9.-10. klasse samt bevis for sygehjælperuddannelse eller tilsvarende uddannelse. I 1977 var længden på uddannelsen 2 år, hvilket i 1980 steg til 2,25 år.²⁷ I 1977 og 1980 var det ikke længere et krav, at man skulle have færdiggjort en sygehjælperuddannelse, før man kunne starte på

²³ Cirkulære om uddannelse af hjemmehjælpere med flere, nr. 174, 8. oktober 1981.

²⁴ Cirkulære om retningslinjer for uddannelse m.v. af sygehjælpere, 4. marts 1960, Sundhedsstyrelsen.

²⁵ Cirkulære om uddannelse af sygehjælpere, 6. december 1973, Sundhedsstyrelsen.

²⁶ Betænkning om uddannelse af plejehjemsassistenter, nr. 583, 1970.

Betænkning om uddannelse til omsorg, bilag – vedrørende plejeassistentuddannelsen. Betænkning nr. 571, 1970.

²⁷ 1977: Betænkning om koordination af visse pleje- og omsorgsuddannelser. Afgivet af et udvalg nedsat af indenrigsministeriet. Betænkning nr. 802, marts 1977.

1980: Cirkulære om plejehjemsassistenter. 26. juni 1980. Sundhedsstyrelsen.

plejehjemsassistentuddannelsen. I 1980 var der dog krav om, at man skulle have haft mindst 6 måneders praktisk arbejds erfaring uden for hjemmet.

Med *Lov om de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet m.v.* i 1991 blev de ovennævnte forløbere for de nuværende social- og sundhedsuddannelser afskaffet. Samtidig blev de første social- og sundhedsuddannelser indført med en grunduddannelse til social- og sundhedshjælper og en overbygningsuddannelse i form af social- og sundhedsassistentuddannelsen. I en senere bekendtgørelse blev der etableret såkaldte opskolingsuddannelser, hvor man med en uddannelse som eksempelvis sygehjælper eller plejehjemsassistent kunne gennemføre social- og sundhedsuddannelserne på reduceret tid.²⁸ Reformen i 1991 blev indført med det formål at sikre større personalemæssig fleksibilitet på pleje- og omsorgsområdet samt at uddanne personale med brede kompetencer, som i højere grad sigtede mod funktioner frem for konkrete institutioner (Ahrenkiel, Andersen, Christiansen, Johansen, & Kampmann, 1997). Optagelse på uddannelsen skete ved ansættelse som elev i en kommune.²⁹ Ansættelse som elev på grunduddannelsen var betinget af, at man havde gennemført det såkaldte indgangså, hvis man kom direkte fra 9. klasse eller havde mindst et års anden uddannelse eller arbejdsmæssig erfaring efter 9. klasse. I indgangsåret vekslede man mellem praktik og skoleundervisning, og indgangsåret skulle bl.a. forberede eleverne i at arbejde inden for social- og sundhedsområdet.³⁰ Ansættelse som elev på overbygningen var betinget af, at man havde gennemført grunduddannelsen eller havde lignende kvalifikationer fra uddannelse eller erhvervs erfaring. Grunduddannelsen havde primært til formål at kvalificere eleverne til at varetage brede og elementære pleje- og omsorgsopgaver, mens overbygningen havde til formål at kvalificere til både selvstændigt at varetage og tilrettelægge sammensatte omsorgsopgaver samt selvstændigt varetage grundlæggende sundheds- og sygeplejeopgaver i social- og sundhedssektoren.³¹

I 2002 blev en større reform af de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser indført.³² Reformen indførte en ny struktur for social- og sundhedsuddannelserne, hvor indgangsåret blev erstattet af et nyt grundforløb af typisk 20 ugers varighed med efterfølgende adgang til social- og sundhedshjælperuddannelsen (Undervisningsministeriet, 2001: 10f). Reformen forlængede også uddannelsernes skoledele for at styrke de omsorgsrettede og almene kompetencer og opkvalificere og ligestille social- og sundhedsuddannelserne med de

²⁸ Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet m.v., nr. 219, den 23. marts 1994.

²⁹ Bekendtgørelse af lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser m.v., nr. 828, 17. september 1996.

³⁰ Bekendtgørelse af lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet m.v., nr. 671, 29. juli 1992.

³¹ Bekendtgørelse af lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser m.v., nr. 828, 17. september 1996.

³² Bekendtgørelse om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, nr. 1073, 17. december 2001.

øvrige erhvervsrettede ungdomsuddannelser (Undervisningsministeriet, 2001: 11). Derudover blev optagelsessystemet også ændret, idet der blev indført såkaldt skoleoptag, hvilket betød, at eleverne nu skulle søge om optagelse hos social- og sundhedsskolerne og dermed ikke længere skulle have en elevplads ude i en kommune, inden de kunne blive optaget (Undervisningsministeriet, 2001:15).

I 2008 ophævede man de tidligere bekendtgørelser for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, da social- og sundhedsuddannelserne blev en del af erhvervsuddannelsessystemet med den erhvervsfaglige fællesindgang inden for sundhed, omsorg, og pædagogik.³³ I denne forbindelse trininddelte man uddannelsen, således at uddannelsens trin 1 blev social- og sundhedshjælperuddannelsen, som varede 1 år og 7 måneder inkl. grundforløb, mens uddannelsens trin 2 blev social- og sundhedsassistentuddannelsen, som varede 1 år og 8 måneder. Adgangskravet til grundforløbet var, at man havde gennemført folkeskolen, mens man for at blive optaget på hovedforløbet skulle have gennemført et grundforløb eller have mindst 1 års uddannelse eller erhvervs erfaring efter folkeskolens afslutning.³⁴ Adgang til uddannelsens trin 2 som social- og sundhedsassistent krævede, at man havde gennemført uddannelsen som social- og sundhedshjælper (trin 1).

I 2008 fik social- og sundhedsassistenterne også autorisation, hvilket betød, at kun personer, som havde bestået social- og sundhedsassistentuddannelsen, måtte betegne sig som social- og sundhedsassistent.³⁵ Autorisationsordningen inden for sundhedsvæsenet har til formål at styrke patientsikkerheden og kvaliteten af sundhedsvæsenets ydelser.³⁶ Derudover fører Styrelsen for Patientsikkerhed tilsyn med det arbejde, som udføres af autoriseret sundhedspersonale. En sundhedsperson kan også få frataget sin autorisation ved eksempelvis grov forsømmelighed.

I 2013 blev social- og sundhedsuddannelsen revideret.³⁷ Revisionen ændrede i kompetencemålene, men ikke i uddannelsens struktur og varighed (PASS, 2012). For social- og sundhedshjælperuddannelsen havde de nye kompetencemål bl.a. fokus på selvstændig udførelse af omsorg og pleje samt at kunne kende forskel på komplekse og ikke komplekse borgerforløb. For social- og sundhedsassistentuddannelsen var der bl.a. fokus på selvstændig udførelse af grundlæggende sygepleje, som skulle være i overensstemmelse med de eti-

³³ Bekendtgørelse om uddannelserne i den erhvervsfaglige fællesindgang sundhed, omsorg og pædagogik, nr. 163, den 7. marts 2008.

³⁴ Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser, nr. 1244, 23. oktober 2007.

³⁵ Bekendtgørelse af lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed, nr. 1350, 17. december 2008.

³⁶ Bekendtgørelse af lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed, nr. 731, den 8. juli 2019.

³⁷ Bekendtgørelse om uddannelserne i den erhvervsfaglige fællesindgang sundhed, omsorg og pædagogik, nr. 816, 20. juli 2012.

ske og lovmæssige regler, som følger med ansvaret som autoriseret sundhedsperson. Yderligere var der også øget fokus på rehabilitering og sygdomsforebyggelse.³⁸

I 2015 blev der indført en ny erhvervsskolereform, som også fik betydning for social- og sundhedsuddannelserne.³⁹ Reformen ændrede adgangskravene til uddannelsen, idet man for at blive optaget på uddannelsen skulle have et karaktergennemsnit på mindst 2 i hhv. dansk og matematik. Derudover blev der indført et obligatorisk grundforløb af 20 ugers varighed, hvilket også betød, at uddannelsernes normale samlede varighed steg fra fire år til fire år og seks måneder (Regeringen et al., 2014). Tidligere var det som nævnt kun personer, som kom direkte fra 9. eller 10. klasse, som skulle gennemføre et grundforløb, men med den nye reform blev grundforløbet delt op i to dele af 20 ugers varighed hver, hvor 2. del var obligatorisk for alle. Dette betød, at personer, som kom direkte fra 9. klasse, skulle starte på grundforløb 1, mens personer, som ikke kom direkte fra 9. eller 10. klasse, kunne starte på grundforløb 2.

I 2017 kom den seneste større ændring af social- og sundhedsuddannelserne, idet den trinvis opdeling af social- og sundhedsuddannelser blev afskaffet, og uddannelserne til social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent blev delt op i to selvstændige uddannelser.⁴⁰ For social- og sundhedshjælperuddannelsen blev der tilføjet nye kompetencemål med fokus på tidlig opsporing af ændringer i borgerens sundhedstilstand, rehabilitering samt understøttelse af struktur og sammenhæng i borgernes hverdag (Finansministeriet et al., 2018). For social- og sundhedsassistentuddannelsen blev der tilføjet nye kompetencemål omhandlende tidlig opsporing, varetagelse af tværprofessionelt samarbejde, herunder koordinering for at sikre et sammenhængende forløb for borgeren, samt kompetencer til at indgå i komplekse behandlingsforløb i borgerens eget hjem (Finansministeriet et al., 2018). De to nye selvstændige uddannelser fik også hver deres overordnede formål. Disse formål er fortsat gældende og er derfor beskrevet i de første afsnit omhandlende de nuværende social- og sundhedsuddannelser. I disse afsnit er adgangskravene til de to selvstændige uddannelser også beskrevet.

Overordnet set har SOSU-uddannelserne udviklet sig fra at være en række institutionsspecifikke uddannelser af meget forskellig varighed (plejehjemsassistent, hjemmehjælper osv.) til i 1991 at blive samlet i én social- og sundhedsuddannelse med fokus på bredere kompetencer, som i højere grad sigtede mod funktioner frem for konkrete institutioner på arbejdsmarkedet. Siden sammenlægningen i 1991 er social- og sundhedsuddannelserne blevet ændret og revideret flere gange. Eksempelvis blev social- og sundhedsuddannelser i

³⁸ Bekendtgørelse om uddannelserne i den erhvervsfaglige fællesindgang sundhed, omsorg og pædagogik, nr. 816, 20. juli 2012, bilag 3, Social- og sundhedsuddannelsen.

³⁹ Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser, nr. 789, 16. juni 2015.

⁴⁰ Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til social- og sundhedshjælper, nr. 1117, 18. august 2016. Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til social- og sundhedsassistent, nr. 1116, 18. august 2016.

2008 en del af erhvervsuddannelsessystemet, og i 2017 blev den trinvis opdeling af social- og sundhedsuddannelser afskaffet, og uddannelserne til social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent blev delt op i to selvstændige uddannelser. Skoledelen er i forbindelse med revideringerne af SOSU-uddannelserne også blevet forlænget, og der er igennem perioden blevet tilføjet en række nye kompetencemål til begge uddannelsernes formål.

Den nuværende social- og sundhedshjælperuddannelse har en varighed på 2 år og 2 måneder, mens den nuværende social- og sundhedsassistentuddannelsen har en varighed på 3 år, 9 måneder og 3 uger. Adgangskravet for begge uddannelser er en folkeskoleeksamen med et karaktergennemsnit på mindst 2 i hhv. dansk og matematik.

4.3.2 Kontoruddannelsen

Den nuværende kontoruddannelse med specialer er en erhvervsuddannelse, som varer 4 år.⁴¹ Uddannelsen gennemføres som et eux-forløb, hvilket betyder, at man kombinerer erhvervsuddannelsen med en erhvervsfaglig studentereksamen og dermed opnår generel studiekompetence. Det vil sige, at man efter at have gennemført en eux-uddannelse både kan arbejde som faglært eller læse videre på samme vilkår som studenter med en treårig gymnasial eksamen (Børne- og Undervisningsministeriet, 2022). For at blive optaget på uddannelsen kræver det, at man har bestået folkeskolens afgangseksamen med et karaktergennemsnit på minimum 2 i hhv. dansk og matematik. Uddannelsen består af et grundforløb i 2 dele, et studiekompetencegivende forløb samt et hovedforløb. Uddannelsen afsluttes med et af følgende seks specialer: 1) Administration, 2) Advokatsekretær, 3) Offentlig administration, 4) Revision, 5) Spedition og shipping og 6) Økonomi. I den seneste uddannelsesbekendtgørelse beskrives uddannelsens hovedformål på følgende måde: *"at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for følgende overordnede kompetenceområder: 1) Merkantile arbejdsopgaver, herunder kommunikation, salg og service, administration, informationssøgning, vejledning, statistik og økonomi, planlægning m.v., 2) Kundekontakt, herunder mundtlig og skriftlig kommunikation på dansk og et eventuelt fremmedsprog, 3) Anvendelse af it-værktøjer i løsning af merkantile arbejdsopgaver"*.⁴¹ Kompetencemålene inden for specialiseringen offentlig administration har særligt fokus på, at eleven skal kunne tilrettelægge og løse administrative arbejdsopgaver i en offentlig virksomhed, herunder arbejdsopgaver såsom kommunikation og formidling, drift og administration samt sagsbehandling (jf. Bilagstabel 1.3). Inden for det kommunale og regionale administrative område er der desuden mulighed for at tage en såkaldt "kommunom"-efteruddannelse, hvis for-

⁴¹ Bekendtgørelse om kontoruddannelsen med specialer, nr. 483, 19. april 2022.

mål er, at de studerende opnår faglige og metodiske kompetencer, som er relevante i forhold til kommunale og regionale administrative problemstillinger (Uddannelsesguiden, 2022a). Kommunomuddannelsen er en deltidsuddannelse på 2-3 år (60 ECTS).

Kontoruddannelsen har ligesom de andre erhvervsuddannelser ændret sig i stor grad siden Anden Verdenskrig. Erhvervsuddannelserne var i de første årtier efter krigen primært lærlingeuddannelser, hvor man som lærling stod i lære hos en læremester, mens skoledelen var sekundær. I 1956 blev en ny lærlingelov vedtaget med et nyt vekseluddannelsessystem, hvilket betød, at lærlingene i højere grad skulle veksle mellem praktik og skole.⁴² Uddannelsen indenfor butiks-, handels- og kontorvirksomhed var derfor i 1956 en lærlingeuddannelse med uddannelsesforløb undervejs på nærmeste handelsskole. Det er dog ikke klart ud fra lovteksten, hvilke krav der er til mængden af skoleundervisning i løbet af uddannelsen, men ifølge en betænkning fra 1971 blev skoledelen øget i betydeligt omfang i løbet af 1960'erne.⁴³ Lærlingeuddannelsens varighed bestemmes i kontrakten med læremesteren, men må ikke overstige 4 år. Inden for handels- og kontorfagene var læretiden i 1971 omkring 2-4 år, afhængig af forudgående skolegang.⁴³ For at kunne blive indskrevet på en lærlingeuddannelse, skulle man være fyldt mindst 14 år og være lovligt udskrevet af skolen.

I 1977 blev de erhvervsfaglige grunduddannelser (EFG) indført, hvilket også fik betydning for kontoruddannelserne. Indførelsen af de erhvervsfaglige grunduddannelser betød, at man nu kunne starte på en erhvervsuddannelse, uden at man på forhånd havde en lærlingeplads (Danmarks Statistik, 2019). Man kunne dermed starte på et såkaldt basisår af 1 års varighed, som primært foregik på en skole, hvorefter man så startede på uddannelsens 2. del, som vekslede mellem skoleophold og praktikophold med hovedvægt på den praktiske del. De erhvervsfaglige grunduddannelser var et supplement til de eksisterende mesterlæreuddannelser, og det var derfor fortsat en mulighed at starte direkte på en lærlingeuddannelse, hvis man havde en lærlingeaftale. For at kunne blive optaget på de nye erhvervsfaglige grunduddannelser, skulle man have afsluttet grundskolens 9. klassesetrin.

Erhvervsuddannelserne var på daværende tidspunkt opdelt i en række hovederhvervsområder, herunder "handels- og kontorområdet". EFG-uddannelsen inden for kontorfaget varede i 1986 3 år med 1 års basisår, samt 2 års praktisk uddannelse og 6 ugers teoretisk uddannelse på skole.⁴⁴ Formålet med uddannelsen var at opnå kompetencer til selvstændigt at kunne udføre almindeligt forekommende kontormæssige funktioner samt opnå færdigheder i forhold til

⁴² Lov om lærlingeforhold, vedtaget af folketinget ved 3. behandling den 20. september 1956.

⁴³ Betænkning om erhvervsfaglige grunduddannelser, nr. 612, 1971, underbilag 1b.

⁴⁴ Regler for 2. dels-uddannelsen all-round inden for kontorfaget, nr. 22306, 16. september 1986.

elektroniske hjælpemidler og administrative systemer. For at kunne blive optaget på 2. dels-uddannelsen inden for kontorfaget krævede det, at man havde gennemført EFG-basisuddannelsen inden for handels- og kontorområdet.

I 1991 blev der vedtaget en ny erhvervsuddannelsesreform, hvor de to erhvervsfaglige spor, lærlinge- og EFG-sporet, blev samlet i ét samordnet system.⁴⁵ Adgangskravet til erhvervsuddannelserne, herunder kontoruddannelsen, var fortsat, at man havde gennemført folkeskolen. Kontoruddannelsen havde i 1991 som hovedformål, at eleverne skulle opnå erhvervskompetencer inden for de kontormæssige arbejdsområder gennem et sammenhængende forløb af praktik og teoretisk undervisning.⁴⁶ I forbindelse med indgåelse af en uddannelsesaftale med en virksomhed skulle man vælge et af følgende syv specialer inden for kontoruddannelsen: 1) All-round, 2) Regnskab, 3) Advokatsekretær, 4) Spedition og shipping, 5) Rejsebranchen, 6) Offentlig forvaltning og 7) Lægeseekretær. Indgåelse af en uddannelsesaftale kunne kun ske med en virksomhed, der var godkendt som praktikvirksomhed inden for det pågældende speciale. Uddannelsen varede 3 år. Hvis man startede uddannelsen i en praktikvirksomhed, kunne uddannelsen forkortes alt efter skolemæssig baggrund og alder, dog minimum til 2 år.

I 1996 blev de merkantile erhvervsuddannelser fornyet, hvilket bl.a. betød, at kontoruddannelsen blev udvidet med et år, så uddannelsen nu varede 4 år.⁴⁷ Uddannelsens formål ændrede sig i den forbindelse også, hvilket betød, at der blev lagt større vægt på såkaldte "merkantile kompetencer" inden for det speciale, som eleven havde valgt.

I 2003 blev den eksisterende kontoruddannelse suppleret med en ny erhvervsakademiuddannelse inden for administration (administrationsøkonom).⁴⁸ Uddannelsen varede 2 år og byggede ovenpå enten en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse inden for kontor og administration.⁴⁹ Ifølge uddannelsens formål skulle den uddannede opnå kompetencer til selvstændigt at kunne analysere, planlægge og gennemføre løsninger inden for administration i både den private og offentlige sektor samt servicere borgere og kunder og fremme samarbejdet inden for disse to sektorer. Uddannelsen eksisterer fortsat, og hverken varighed og hovedformål er ændret i den nyeste bekendtgørelse.⁵⁰

⁴⁵ Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser, nr. 480, den 22. juni 1990.

⁴⁶ Bekendtgørelse om kontoruddannelsen, nr. 22138, den 11. december 1990.

⁴⁷ Bekendtgørelse om kontoruddannelse med specialer, nr. 634, den 1. juli 1996.

⁴⁸ Bekendtgørelse om erhvervsakademiuddannelse (AK) i administration, nr. 596, den 23. juni 2003.

⁴⁹ Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved visse videregående uddannelser, nr. 361, 24. maj 2005.

⁵⁰ Bekendtgørelse om erhvervsakademiuddannelse i administration, nr. 696, den 3. juli 2009.

I 2008 blev der indført endnu en ny uddannelse til at supplere den eksisterende kontoruddannelse med specialer. Den nye uddannelse var en professionsbacheloruddannelse inden for offentlig administration.⁵¹ Uddannelsen varede 3,5 år (210 ECTS), og for at blive optaget skulle man have gennemført en gymnasial uddannelse eller en relevant erhvervsuddannelse.⁵² Formålet med uddannelsen var i 2008, at den uddannede fagligt og teoretisk skulle kunne håndtere kompleksiteten i opgaveløsningen inden for den offentlige administration. Professionsbacheloruddannelsen eksisterer fortsat og varer stadig 3,5 år (210 ECTS). Uddannelsens formål har dog ændret sig i den nyeste bekendtgørelse, idet der nu er et større fokus på, at den uddannede selvstændigt og på tværs af professioner og sektorer skal kunne løse og udvikle administrative opgaver i politisk styrede organisationer i den offentlige sektor.⁵³

I 2015 blev der indført en ny reform af erhvervsuddannelserne, som også fik betydning for kontoruddannelsen med specialer.⁵⁴ Som nævnt tidligere ændrede denne reform adgangskravene til erhvervsuddannelserne, idet man efter reformen skulle have opnået et karaktergennemsnit på mindst 2 i hhv. dansk og matematik ved folkeskolens afgangsprøver for at blive optaget på en erhvervsuddannelse. Derudover blev det obligatorisk, at kontoruddannelsen med specialer skulle gennemføres som et eux-forløb.⁵⁵ Reformen ændrede dog ikke på varigheden af kontoruddannelsen, som fortsat er 4 år. Yderligere er kontoruddannelsens hovedformål i 2015 identisk med formålet i den nuværende bekendtgørelse, som er beskrevet i det første afsnit.⁵⁶

I 2021 blev erhvervsakademiuddannelsen i sundhedsadministration indført.⁵⁷ Uddannelsen erstattede erhvervsuddannelsen til lægesekretær (Uddannelsesguiden, 2022b). Formålet med uddannelsen er *"at kvalificere den uddannede til selvstændigt at kunne varetage en række administrative, koordinerende og planlægningsmæssige opgaver i relation til pleje og behandling samt sundhedsfremme og forebyggelse i det samlede sundhedsvæsen"*.⁵⁷ Uddannelsen er en fuldtidsuddannelse på 2,5 år (150 ECTS) og giver ret til at anvende titlen *sundhedsadministrativ koordinator*. Adgangskravet til uddannelsen er enten en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse (jf. Bilagstabel 1.3).

Overordnet set har kontoruddannelsen i perioden udviklet sig fra at være en lærlingeuddannelse, hvor man stod i lære hos en læremester, hvor skoledelen

⁵¹ Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i offentlig administration, nr. 202, den 27. marts 2008.

⁵² Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved visse videregående uddannelser, nr. 235, den 9. april 2008.

⁵³ Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i offentlig administration, nr. 660, den 28. juni 2019.

⁵⁴ Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser, nr. 789, den 16. juni 2015.

⁵⁵ Bekendtgørelse om optagelse til skoleundervisningen i hovedforløbet i erhvervsuddannelser og om eux-forløb i visse erhvervsuddannelser, nr. 1015, den 23. september 2014.

⁵⁶ Bekendtgørelse om en kontoruddannelse med specialer, nr. 602, den 4. maj 2015.

⁵⁷ Bekendtgørelse om erhvervsakademiuddannelsen i sundhedsadministration, nr. 141, den 28. januar 2021.

var sekundær, til i dag at være en erhvervsuddannelse af 4 års varighed, som gennemføres som et eux-forløb. Kontoruddannelsen har ligesom de andre erhvervsuddannelser ændret sig i stor grad i løbet af perioden, hvilket bl.a. har betydet, at uddannelsen er blevet mere systematiseret med eksempelvis klare lovkrav til skoledelen og indførelsen af en række forskellige specialer inden for kontoruddannelsen. I forhold til adgangskravene skulle man i starten af perioden være fyldt mindst 14 år og lovligt udskrevet af skolen for at kunne blive indskrevet på en lærlingeuddannelse, mens man i dag skal have bestået folkeskolens afgangseksamen med et karaktergennemsnit på minimum 2 i hhv. dansk og matematik.

4.3.3 Fængselsbetjentuddannelsen

Den nuværende fængselsbetjentuddannelse varer 3 år (180 ECTS) og veksler mellem oplæring i fængslerne og undervisning på et af kriminalforsorgens uddannelsescentre.⁵⁸ Det vil sige, at hvert studieår indledes med et skoleophold af 2-3 måneders varighed, og den samlede skoledel er 10 måneder. Eleven er under uddannelsen ansat som tjenestemand på prøve (fængselsbetjent på prøve), hvilket bl.a. betyder, at man er garanteret job som fængselsbetjent, hvis man gennemfører uddannelsen (Kriminalforsorgen, 2022). For at blive optaget på Kriminalforsorgens uddannelse til fængselsbetjent skal man igennem et optagelsesforløb, der består af følgende: en fysisk test, en omtanke- og personlighedstest samt et interview.⁵⁹ Desuden skal man leve op til en række adgangskrav, herunder nogle personlige krav: Man skal være fyldt 21 år, være EØS-statsborger, være lovlydig, have førstehjælpsbevis, samt have godt fysisk og psykisk helbred. Derudover skal man leve op til et af følgende uddannelseskra: Man skal have gennemført enten en gymnasial uddannelse, en erhvervsuddannelse eller have gennemført en række fag som enkeltfag (jf. Bilagstabel 1.4). Desuden kan man også blive optaget, hvis man har relevant erhvervs erfaring. I det seneste cirkulære beskrives uddannelsens formål på følgende måde: *"Eleven skal gennem skoleundervisning, praktikuddannelse og egen aktive tilegnelse opnå den viden, de færdigheder samt de kompetencer, der kræves som fængselsbetjent"*.⁵⁸ Mere specifikt skal eleverne bl.a. opnå kompetencer til selvstændigt og i samarbejde med andre at kunne udføre opgaver inden for kontrol og sikkerhed samt støtte og motivere indsatte til at leve et kriminalitetsfrit liv.

Historisk set har fængselsbetjentuddannelsen gennem hele perioden fra Anden Verdenskrig og op til i dag været en såkaldt etatsuddannelse, der bliver afviklet af Kriminalforsorgen under Justitsministeriet. Den historiske gennem-

⁵⁸ Cirkulære om uddannelsen til fængselsbetjent, nr. 9547, 27. september 2013.

⁵⁹ Uddannelsesordning – Uddannelse til Fængselsbetjent. Uddannelsescentret i Birkerød, Koncern HR, juni 2018.

gang af fængselsbetjentuddannelsen baserer sig primært på materiale modtaget fra Justitsministeriet (Kriminalforsorgen), da der historisk set ikke findes særlig mange lovmæssige kilder såsom bekendtgørelser o.l. for fængselsbetjentuddannelsen.

Fra 1946 til 1975 bestod fængselsbetjentuddannelsen af et eller flere kurser med en samlet varighed på omkring 3-4 måneder, som blev afholdt i starten af fængselsbetjentens ansættelse. I 1976 blev kursuslængden forøget, så den nu varede 5-7 måneder. I denne periode er indholdet af disse kurser for fængselsbetjentene ikke indgående beskrevet. I en betænkning fra 1968 er det dog beskrevet, at man for at blive antaget som fængselsbetjentaspirant normalt skal være i alderen 21-27 år og have godt helbred og god vandel, men der er ikke stillet krav om foruddannelse.⁶⁰

Fra 1987 blev uddannelsen afviklet over en 3-årig periode, som vekslede mellem skole og praktik. Dette førte også til, at uddannelsens skoledel blev forøget.

I 2011 formaliserede man uddannelsen med udarbejdelse af et cirkulære om uddannelsen til fængselsbetjent.⁶¹ Den nuværende fængselsbetjentuddannelse, som er baseret på det nyeste cirkulære fra 2013, er beskrevet i det første afsnit.⁶² Før formaliseringen af uddannelsen i 2011 er der usikkerhed om bl.a. adgangskrav, da der som nævnt ikke findes særlig mange lovgivningsmæssige kilder tilbage i tid. Det er derfor muligt, at fx de adgangskrav, som er beskrevet i cirkulæret fra 2011, også var gældende i årene inden.

Overordnet set har fængselsbetjentuddannelsen i perioden fra Anden Verdenskrig og frem til i dag udviklet sig fra at være en ikke-formaliseret uddannelse bestående af et eller flere kurser med en samlet varighed på 3-4 måneder til i dag at være en formaliseret uddannelse afviklet over en 3-årig periode med en samlet skoledel på 10 måneder. Beskrivelsen af fængselsbetjentuddannelsen er dog også mere usikker end de andre uddannelsesbeskrivelser, da der historisk set findes færre lovmæssige kilder for fængselsbetjentuddannelsen sammenlignet med de øvrige fem uddannelser.

4.3.4 Pædagoguddannelsen

Den nuværende pædagoguddannelse er en professionsbacheloruddannelse, som varer 3,5 år (210 ECTS-point). For at blive optaget på pædagoguddannelsen kræver det en gymnasial uddannelse.⁶³ Man kan dog også blive optaget, hvis man har en social- og sundhedsassistentuddannelse eller en pædagogisk

⁶⁰ Betænkning om uddannelse af fængselspersonale, nr. 511, 1968.

⁶¹ Cirkulære om uddannelsen til fængselsbetjent, nr. 6, 2. februar 2011.

⁶² Cirkulære om uddannelsen til fængselsbetjent, nr. 9547, 27. september 2013.

⁶³ Bekendtgørelse om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, nr. 97, 25. januar 2021.

assistent- eller pædagogisk grunduddannelse, dog med visse fagspecifikke adgangskrav (jf. Bilagstabel 1.5). Uddannelsen giver ret til at anvende titlen *professionsbachelor som pædagog*. Uddannelsen består af en fællesdel (70 ECTS) og en specialiseringsdel (140 ECTS). De studerende kan vælge mellem følgende tre specialiseringer: i) dagtilbudspædagogik, ii) skole- og fritidspædagogik og iii) social- og specialpædagogik. Uddannelsen er en vekseluddannelse med fire praktikperioder af forskellig varighed. Den afsluttes med et bachelorprojekt på 15 ECTS-point. Uddannelsen giver adgang til relevant videreuddannelse på bl.a. kandidatniveau.⁶⁴ I den seneste uddannelsesbekendtgørelse beskrives uddannelsens formål på følgende måde: *"Formålet med uddannelsen er, at den studerende erhverver sig professionsrelevante kompetencer, viden og færdigheder til selvstændigt og i samarbejde at udøve, udvikle og formidle udviklings-, lærings- og omsorgsopgaver i et samfundsmæssigt perspektiv."*⁶⁵

Historisk set er pædagoguddannelsen blevet ændret og revideret flere gange fra Anden Verdenskrig og frem til i dag. I 1953 kom den første statslige bekendtgørelse om pædagoguddannelsen på børnehaveseminarerne.⁶⁶ Pædagoguddannelsen var på daværende tidspunkt 2-årig. For at kunne blive optaget på uddannelsen var der en række optagelseskrav. Man skulle bl.a. være fyldt 20 år og kunne fremlægge "tilfredsstillende vidnesbyrd om forhold og vandel". På det faglige plan gav en studentereksamen, realeksamen o.l. adgang til uddannelsen. Hvis man ikke havde en adgangsgivende eksamen, kunne man blive optaget, hvis man, ud over folkeskolen, havde gennemgået et almindende undervisningsforløb, fx et 5 måneders ophold på en folkehøjskole. Et yderligere optagelseskrav var, at man inden optagelse skulle have gennemgået et forpraktikforløb af mindst 1 års varighed med et halvt år i en børnehave e.l. og et halvt år som husassistent i et privathjem. Uddannelsens hovedformål var i 1953 beskrevet på følgende måde: *"(...) at give eleverne forståelse af barnenaturens legemlige og sjælelige behov samt viden om, hvorledes disse behov tilfredsstilles og barnets naturlige sunde udvikling hermed fremmes."*⁶⁶

I 1970 kom der en ny uddannelsesbekendtgørelse, som forlængede pædagoguddannelsen med 1 år, så uddannelsen nu varede 3 år.⁶⁷ Uddannelsens formål ændrede sig også og omhandlede nu især vigtigheden af, at de studerende opnåede teoretiske og praktiske færdigheder inden for det pædagogiske felt. Derudover skulle de studerende også lære at samarbejde med andre faggrupper inden for uddannelses- og sundhedsområdet samt den sociale sektor.

⁶⁴ Bekendtgørelse om universitetsuddannelser tilrettelagt på heltid, nr. 2285, den 1. december 2021.

⁶⁵ Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog, nr. 354, 7. april 2017.

⁶⁶ Bekendtgørelse om uddannelse på de anerkendte børnehaveseminarer, nr. 261, 24. september 1953.

⁶⁷ Bekendtgørelse om uddannelse af børnehave- og fritidspædagoger, nr. 322, 4. juli 1970.

Yderligere var der også fokus på, at elevernes personlige udvikling fremmes gennem uddannelsen.

I 1973 ændrede man optagelseskravene på pædagoguddannelsen.⁶⁸ Det betød, at kravet om 1 års forpraktik i en børnehave og som husassistent i et privathjem bortfaldt. Derudover kunne man nu blive optaget som 18-årig. De faglige optagelseskrav var, at man skulle have aflagt 9. eller 10. klasses afgangsprøve eller have bestået en tilsvarende eller højere eksamen (fx en studentereksamen). Kravet kunne også opfyldes gennem ophold på højskole, efterskole, ungdomsskole eller gennem undervisning på aftenskole.

I 1979 præciserede man optagelseskravene.⁶⁹ Det betød, at kravene nu var, at man enten skulle have gennemført en ungdomsuddannelse (HF, STX, HHX) eller en lærlinge-, EFG-, eller anden erhvervsforberedende uddannelse af mindst 2,5 års varighed.

I 1992 blev pædagoguddannelsen en enhedsuddannelse, idet uddannelsen som børnehavepædagog blev lagt sammen med socialpædagog- og fritidspædagoguddannelsen, og i samme ombæring udvidede man uddannelsen med et halvt år, således at uddannelsen til pædagog nu tog 3,5 år (Hansen, 2016). Den nye enhedsuddannelse blev tilbudt på alle pædagogseminarerne, men studieordningen var forskellig for på enkelte seminarer, så uddannelsens formål og indhold kunne variere på tværs af seminarer (Engberg, 2022).

I 2001 blev pædagoguddannelsen gjort til en professionsuddannelse.⁷⁰ Uddannelsen gav med denne lovændring ret til betegnelsen *professionsbachelor som pædagog*. Målet med oprettelsen af professionsuddannelserne var bl.a. at sikre et højt fagligt niveau samt skabe mere sammenhæng mellem de mellemlange videregående uddannelser.⁷¹ I den forbindelse blev det også tilføjet i pædagoguddannelsens formål, at de studerende skulle opnå forudsætningerne for at kunne videreudanne sig og anvende og deltage i forskningsarbejde inden for det pædagogiske område. Professionsbachelor-betegnelsen opstod i samme ombæring som etableringen af Centre for Videregående Uddannelse (CVU), hvor man sammenlagde en række uddannelsesinstitutioner.⁷² Uddannelsen blev desuden omfattet af det europæiske meritssystem European Credit Transfer System (ECTS). I 2008 blev CVU lagt under de nye professionshøjskoler.⁷³ I 2000 opret-

⁶⁸ Bekendtgørelse om optagelse på børnehave- og fritidspædagogseminarierne, nr. 102, 21. februar 1973.

⁶⁹ Bekendtgørelse om optagelse på børnehave- og fritidspædagogseminarierne, nr. 416, 26. september 1979.

⁷⁰ Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om uddannelse af pædagoger, nr. 706, 23. juli 2001.

⁷¹ Lov om mellemlange videregående uddannelser, nr. 481, den 31. maj 2000.

⁷² Bekendtgørelse af lov om Centre for Videregående Uddannelse og andre selvejende institutioner for videregående uddannelser m.v., nr. 684, 11. juli 2000

⁷³ Bekendtgørelse af lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, nr. 1091, 18. november 2008.

tede man også Danmarks Pædagogiske Universitet, da man sammenlagde Danmarks Lærerhøjskole, Danmarks Pædagoghøjskole og Danmarks Pædagogiske Institut.⁷⁴ DPU havde som formål at bedrive forskning samt udbyde videregående uddannelser inden for hele det pædagogiske felt. Derudover skulle universitetet også være med til at sikre, at den nyeste faglige viden blev gjort tilgængelig for Centre for Videregående Uddannelse. Danmarks Pædagogiske Universitet er senere blevet fusioneret med Aarhus Universitet og har i dag status som institut på Aarhus Universitet med navnet "DPU – Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse" (DPU, 2022).

I 2014 blev der indført en ny reform af pædagoguddannelsen, hvilket også er den seneste større ændring af uddannelsen.⁷⁵ Målet med reformen var at sikre højere faglighed og kvalitet, bedre sammenhæng til praksis, øget specialisering samt styrke de studerendes tværprofessionelle kompetencer (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2013).

Den nuværende uddannelsesbekendtgørelse for uddannelsen til professionsbachelor som pædagog er fra 2017, og indholdet i denne bekendtgørelse er beskrevet i det første afsnit.

Overordnet set er pædagoguddannelsen gået fra at være en 2-årig uddannelse i perioden efter Anden Verdenskrig til i dag at være en 3,5-årig professionsbacheloruddannelse. Pædagoguddannelsen er blevet ændret og revideret flere gange i løbet af perioden, hvor man i forbindelse med revideringerne bl.a. har haft som mål at sikre højere faglighed og give de studerende forudsætninger for at kunne videreuddanne sig i forbindelse med omlægningen af pædagoguddannelsen til en professionsbacheloruddannelse i 2001. Derudover har man i forbindelse med revisionerne også øget varigheden af uddannelsen flere gange. Adgangskravet til uddannelsen har gennem hele perioden primært været en studenter/gymnasial eksamen. Dog er der i perioden kommet mere fokus på faglige adgangskrav frem for personlige adgangskrav såsom alder og personlige forhold.

4.3.5 Sygeplejerskeuddannelsen

Den nuværende uddannelse er en 3,5 årig professionsbachelor i sygepleje (210 ECTS).⁷⁶ Der er tale om en vekseluddannelse med både praktik (90 ECTS) og teoretisk undervisning (120 ECTS). Uddannelsen giver adgang til relevant videreuddannelse på bl.a. kandidatniveau. Adgangskravet er enten gymnasial eksamen, relevant erhvervsuddannelse eller anden adgang med 9 måneders

⁷⁴ Lov om Danmarks Pædagogiske Universitet, nr. 483, den 31. maj 2000.

⁷⁵ Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog, nr. 211, den 6. marts 2014.

⁷⁶ Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje, nr. 978, 23. juni 2022.

erhvervserfaring og 4 gymnasiale enkeltfag. Hertil kommer specifikke adgangskrav, dog ikke hvis man har en gymnasial eksamen (jf. Bilagstabel 1.6). Uddannelsen giver ret til at anvende titlen professionsbachelor i sygepleje. Sygeplejerskeuddannelsen er også reguleret via EU's anerkendelsesdirektiv, hvilket bl.a. betyder, at uddannelsen skal opfylde visse fælles EU krav.

Formålet med uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje er ifølge den gældende bekendtgørelse følgende: *"... at kvalificere den studerende til efter endt uddannelse selvstændigt at udføre sygepleje for og med patient og borger i alle aldre. Den uddannede skal selvstændigt kunne håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i sygepleje og intervenere med afsæt i en evidens- og forskningsbaseret praksis i alle dele af sundhedsvæsenet under hensyntagen til den samfundsmæssige, videnskabelige og teknologiske udvikling samt befolkningens behov for sygepleje og omsorg samt sundhedsfremme og forebyggelse. Den uddannede skal selvstændigt kunne varetage klinisk lederskab og klinisk beslutningstagen i samspil med patient, borger og pårørende om sygepleje samt indgå i tværprofessionelt og tværsektorielt samspil på individ-, gruppe- og samfundsniveau såvel nationalt som internationalt. Den uddannede skal kunne forvalte sygeplejefagets og professionens værdier, teorier, begreber og metoder og integrere viden fra sundheds-, natur- og samfundsvidenskab samt humaniora og opnå kompetence til at kunne deltage i forsknings- og udviklingsarbejde. Den uddannede opnår kompetencer til at kunne fortsætte i teoretisk og klinisk kompetencegivende efter- og videreuddannelse. Uddannelsen er baseret på forsknings- og udviklingsviden inden for sygeplejerskens fagområde og viden om praksis i den profession og de erhverv, som uddannelsen er rettet mod".*⁷⁷

Sygeplejerskeuddannelsen har historisk set ændret sig flere gange fra Anden Verdenskrig og op til i dag. I 1957 vedtog Folketinget den første større revidering af sygeplejerskeuddannelsen efter Anden Verdenskrig.⁷⁸ Året inden, i 1956, havde Folketinget vedtaget 'Lov om Sygeplejersker', hvilket betød, at "sygeplejerske" blev en beskyttet titel.⁷⁹ Uddannelsen blev samlet på 34 godkendte skoler knyttet til større sygehuse. I 1957 var uddannelsesmulighederne for sygeplejersker: en grunduddannelse, specialuddannelser og videregående uddannelser.⁸⁰ Grunduddannelsen var både teoretisk og praktisk og bestod af en sygeplejeforskole og en 3-årig uddannelse med forkursus. Der var krav om minimum 540 timers teoretisk undervisning i løbet af den 3-årige uddannelse. Formålet med grunduddannelsen var *"... at give eleverne sådanne kvalifikationer, at de, bortset fra visse specialopgaver, i princippet kan udøve virksomhed*

⁷⁷ Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje, nr. 978, 23. juni 2022.

⁷⁸ Anordning om sygeplejerskeuddannelsen, 30. januar 1957.

⁷⁹ Lov om sygeplejersker, nr. 127, 25. maj 1956.

⁸⁰ I denne beskrivelse er fokus på grunduddannelsen.

inden for enhver gren af sygeplejen".⁸¹ Der blev ikke fastlagt et bestemt uddannelsesniveau som forudsætning for optagelse, men man skulle være fyldt 18 år, have gennemført mindst 1 års husgerning samt have 'gode skolekunderskaber'. Desuden skulle man bestå en prøve i fagene dansk, regning og naturlære på mellemskoleniveau.

I 1971 blev der gennemført en mindre revision af sygeplejerskeuddannelsen.⁸² Den indebar, at adgangskravet om 1 års husarbejde faldt væk, mens det til gengæld blev forlangt, at eleverne skulle have bestået en adgangsprøve i dansk, regning, fysik og kemi på realskoleniveau frem for det tidligere mellemskolenniveau (Svensmark & Dietz, 2015: 19).

I 1979 blev sygeplejerskeuddannelsen revideret igen med en ny anordning.⁸³ Adgangsbetingelserne blev opjusteret til 10 års skolegang med krav om tilfredsstillende resultater i dansk, matematik, fysik/kemi og engelsk ved folkeskolens afgangsprøve. Uddannelseslængden var stadig 3,5 år med et halvt års forskole og en 3-årig grunduddannelse. Den effektive uddannelsestid omfattede 161 uger, heraf 72 ugers teoriundervisning (45 pct.) og 89 ugers praktikuddannelse (55 pct.). Grunduddannelsens formål blev bl.a. udvidet med fokus på koordinerende, vejledende og undervisende opgaver i forbindelse med sundheds- og sygeplejen. Derudover skulle sygeplejerskerne i løbet af uddannelsen også erhverve sig forudsætningerne for at *"kunne forny og tilpasse sit faglige virke i takt med den videnskabelige og samfundsmæssige udvikling"*.⁸³

I 1990 blev endnu en revision af sygeplejerskeuddannelsen vedtaget.⁸⁴ Uddannelsen blev i den forbindelse udvidet til 45 måneder, altså 3 måneder længere end tidligere, med teori- og praktikuddannelse i forholdet 5:4. Adgangskravene til uddannelsen blev ikke ændret og var derfor de samme som i 1979.

I 1995 blev adgangskravene ændret med en ny bekendtgørelse vedrørende adgangskrav, optagelse o.l. ved de videregående uddannelser.⁸⁵ Ifølge de nye adgangsbestemmelser skulle man for at blive optaget på sygeplejerskeuddannelsen have en adgangsgivende eksamen, hvilket primært var en gymnasial eksamen. Man kunne dog også blive optaget, hvis man havde bestået adgangsprøven til de videregående social- og sundhedsuddannelser eller havde 9 måneders erhvervserfaring og bestået en række fag såsom dansk A, engelsk B osv. (jf. Bilagstabel 1.6).

⁸¹ Anordning om sygeplejerskeuddannelsen, 30. januar 1957.

⁸² Anordning om sygeplejerskeuddannelsen, 15. april 1971.

⁸³ Anordning om sygeplejerskeuddannelsen, nr. 31, 29. januar 1979.

⁸⁴ Bekendtgørelse om sygeplejerskeuddannelsen, nr. 143, 2. marts 1990.

⁸⁵ Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved videregående uddannelser, nr. 137, den 27. februar 1995.

I 2001 blev sygeplejerskeuddannelsen omdannet til en professionsbacheloruddannelse.⁸⁶ Uddannelsen gav med denne lovændring ret til betegnelsen *professionsbachelor i sygepleje*. Den nye uddannelse blev normeret til 3,5 studenterårsværk (210 ECTS) og blev dermed kortet ned fra 3,75 år til 3,5 år. Uddannelsen omfattede teoretisk undervisning svarende til 120 ECTS-point (57 pct.) og en praktisk del svarende til 90 ECTS-point (43 pct.). I den nye formålsbeskrivelse blev der bl.a. lagt vægt på, at de studerende skulle kvalificere sig til at kunne udføre, formidle og lede sygepleje af forskellig karakter både selvstændigt og i tværfagligt samarbejde. Derudover skulle de studerende også opnå kompetencer til at kunne videreudanne sig efter grunduddannelsen samt anvende og deltage i forskningsarbejde inden for sundhedssektoren. Professionsbachelor-betegnelsen opstod i samme ombæring som etableringen af Centre for Videregående Uddannelse (CVU), hvor man sammenlagde en række uddannelsesinstitutioner.⁸⁷ Uddannelsen blev desuden omfattet af det europæiske meritsystem European Credit Transfer System (ECTS). I 2008 blev CVU lagt under de nye professionshøjskoler.⁸⁸

I 2008 blev sygeplejerskeuddannelsen revideret, og en ny uddannelsesbekendtgørelse blev indført.⁸⁹ Samtidig blev der indført en national studieordning, der skulle ensrette uddannelsen på tværs af uddannelsesstederne. Den nye bekendtgørelse medførte bl.a. et tværfagligt modul, øget samarbejde mellem skole og praktiksted og kombinationsstillinger, hvor skolens undervisere også skulle arbejde ude i praksis (Svensmark, 2020: 447). Uddannelsen omfattede fortsat teoretisk undervisning svarende til 120 ECTS-point (57 pct.) og en praktisk del svarende til 90 ECTS-point (43 pct.).

I 2016 blev en lang række sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser revideret, herunder sygeplejerskeuddannelsen (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2016). Revisionen betød bl.a., at alle uddannelserne blev bygget op med semestre frem for moduler, og derudover fik de lokale uddannelsesinstitutioner også større fleksibilitet i tilrettelæggelsen af uddannelserne (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2016), hvilket for sygeplejerskeuddannelsen betød, at den nationale studieordning, som blev indført i 2008, blev afskaffet (Svensmark, 2020: 447). Revisionen betød også, at sygeplejerskeuddannelsens formål blev ændret med fokus på, at de studerende skulle opnå kompetencer til at kunne håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer inden for sygepleje med afsæt i en evidens- og forskningsbaseret praksis i alle dele af sundhedsvæsenet.⁹⁰ Derudover blev det tilføjet, at "*den ud-*

⁸⁶ Bekendtgørelse om sygeplejerskeuddannelsen, nr. 232, 30. marts 2001.

⁸⁷ Bekendtgørelse af lov om Centre for Videregående Uddannelse og andre selvejende institutioner for videregående uddannelser m.v., nr. 684, 11. juli 2000.

⁸⁸ Bekendtgørelse af lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser, nr. 1091, 18. november 2008.

⁸⁹ Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje, nr. 29, 24. januar 2008.

⁹⁰ Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje, nr. 508, 30. maj 2016.

dannede skal selvstændigt kunne varetage klinisk lederskab og klinisk beslutningstagen i samspil med patient, borger og pårørende om sygepleje samt indgå i tværprofessionelt og tværsektorielt samspil på individ-, gruppe- og samfundsniveau såvel nationalt som internationalt".⁹¹ Den formålsbeskrivelse, som blev indført med den nye bekendtgørelse i 2016, er fortsat gældende i dag og er derfor beskrevet i sin helhed i det første afsnit omhandlende den nuværende sygeplejerskeuddannelse.

Overordnet set er sygeplejerskeuddannelsen i perioden gået fra at være en 3-årig uddannelse (ca. 3,5-årig med forkursus) uden krav om et bestemt uddannelsesniveau for optagelse til i dag at være en 3,5 årig professionsbacheloruddannelse med en gymnasial uddannelse som det primære adgangskrav. I løbet af perioden er sygeplejerskeuddannelsen blevet revideret og ændret flere gange, hvor bl.a. den teoretiske del af uddannelsen er blevet forøget i forhold til den praktiske del. Derudover er sygeplejerskeuddannelsen i løbet af perioden også blevet omdannet til en professionsbacheloruddannelse med større mulighed for videreuddannelse, samtidig med at der gennem perioden er blevet tilføjet en række nye kompetencemål til uddannelsens formål.

4.3.6 Farmaceutuddannelsen

Den nuværende farmaceutuddannelse er en 5-årig universitetsuddannelse bestående af en 3-årig bachelor og en 2-årig kandidatuddannelse. For at blive optaget på farmaceutuddannelsen skal man have gennemført en gymnasial eksamen med krav til beståelse af særlige fag (jf. Bilagstabel 1.7). De enkelte uddannelsessteder stiller desuden lokale adgangskrav til bl.a. karaktergennemsnit (jf. Bilagstabel 1.7). Undervisningen på bacheloruddannelsen veksler mellem forelæsninger, holdundervisning, laboratorieundervisning og projektarbejde. Laboratorieundervisningen udgør ca. en tredjedel af undervisningen. Bacheloruddannelsen afsluttes med et bachelorprojekt. På kandidatuddannelsen veksler undervisningen mellem forelæsninger, laboratorieundervisning og projektarbejde, og i uddannelsen indgår et halvt års studieophold på et privat apotek, sygehusapotek eller anden farmaceutisk virksomhed. Kandidatuddannelsen afsluttes med et speciale, der typisk varer et halvt år. Gennemførelse af kandidatuddannelsen i farmaci giver ret til at anvende titlen *cand.pharm.* Farmaceutuddannelsen er reguleret via EU's anerkendelsesdirektiv, hvilket bl.a. betyder, at uddannelsen skal opfylde visse fælles EU-krav⁹². I den seneste uddannelsesbekendtgørelse beskrives uddannelsens formål på følgende måde: *"Kandidatuddannelsen i farmaci har til formål at kvalificere den studerende til at varetage erhvervsfunktioner som særlig lægemiddelsagkyndig inden for alle*

⁹¹ Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje, nr. 508, 30. maj 2016.

⁹² Bekendtgørelse om anerkendelse af visse uddannelses- og erhvervmæssige kvalifikationer m.v., nr. 53, 14. januar 2016.

områder af samfundet, herunder kemisk, farmakologisk, farmaceutisk og klinisk lægemiddeludvikling, produktion, kvalitetssikring, registrering og markedsføring af lægemidler samt information og rådgivning om lægemidler og lægemiddelanvendelse".⁹³

Farmaceutuddannelsen har gennem historien gennemgået flere markante ændringer. I det følgende vil vi gennemgå de væsentligste udviklingspunkter fra Anden Verdenskrig og frem til i dag. Fra 1934-1956 var uddannelseslængden 4,5 år, herunder 2,5 års praktik på apotek, kaldet discipeltiden, og 2 års studier. Adgangskravet på farmaceutuddannelsen var dengang bestået studentereksamen (Poul Reinhardt Kruse & Kofod, 1992). I 1956 blev discipeltiden på apotek reduceret til 2 år, imens studietiden ved Den Farmaceutiske Højskole blev sat op til 3 år. Hermed blev den samlede uddannelseslængde øget til 5 år (Poul Reinhardt Kruse & Kofod, 1992). Som følge af medicinindustriens vækst og stigende faglige krav til industrifarmaceuter påbegyndte Danmarks Farmaceutiske Højskole fra slutningen af 1960'erne et større studieplanlægningsarbejde, der havde til formål at udvikle uddannelsen, så den blev mindre ensidigt fokuseret omkring apotekervæsenet. Målet var at give bedre faglig baggrund for at virke inden for alle områder af lægemiddelsektoren. Dette arbejde resulterede i en række ændringer, som blev indført trinvist gennem tre nye studieordninger, der blev indført i hhv. 1969, 1976 og 1980 (Poul Reinhardt Kruse & Kofod, 1992). Til sammen bidrog de tre studieordninger til en yderligere afkortning af apotekerpraktikken til fordel for mere teoretisk undervisning, herunder en opprioritering af fag, der understøttede en bredere fagkompetence inden for lægemiddelsektoren (jf. Bilagstabel 1.7). I 1977 indføres desuden nye optagelsesregler, som indeholder en forløber for kvote 2-systemet, hvori der optages på baggrund af karaktergennemsnit, men samtidig afsættes pladser til fx personer med relevant erhvervs erfaring.⁹⁴

I 1988 blev farmaceutuddannelsen endnu en gang revideret. Anledningen var den fortsatte udvikling i farmaceuternes beskæftigelsesmønstre og arbejdsopgaver, som indbefattede færre farmaceuter i apotekervæsenet, flere farmaceuter i medicinalindustrien samt opkomsten af nye arbejdsområder for farmaceuter uden for lægemiddelsektoren, fx inden for levnedsmiddel-, miljø- og arbejdsmiljøområdet samt de klinisk-kemiske laboratorier og bedriftssundhedstjenesten (Poul Reinhardt Kruse & Kofod, 1992). Revisionen resulterede i en ny uddannelsesbekendtgørelse, hvori man forkortede apotekerpraktikken fra 11 til 6 måneder (som desuden nu også kunne foregå på en anden farmaceutisk arbejdsplads), og til gengæld blev studiets valgfrie del udvidet fra 7 måneder til 1 år. Det skete for at imødekomme behovet for øget specialisering mod erhvervs-

⁹³ Bekendtgørelse om adgang til universitetsuddannelser tilrettelagt på heltid, nr. 35, 13. januar 2022.

⁹⁴ Danmarks Farmaceutiske Højskole: "En orientering om Farmaceutuddannelsen 1976" (1976 m. rettelser 1977) og Bekendtgørelse om optagelse ved farmaceutuddannelsen på Danmarks Farmaceutiske Højskole, nr. 323 af 26. maj 1987.

områder. Desuden foretog man en generel arbejdsmarkedstilpasning af uddannelsens faglige indhold (jf. Bilagstabel 1.7). Endelig indførte man med den nye bekendtgørelse en bachelorgrad i farmakologi, som resulterede i, at studerende efter 3 års studier fik ret til graden B.S. (Bachelor of Science).⁹⁵

I løbet af 1990'erne skete der flere ændringer af reglerne for optagelse på farmaceutuddannelsen. I 1990 trådte nye regler for optagelse i kraft. Optagelsen blev nu baseret på en inddeling af ansøgere i to undergrupper, og dermed indførte man et kvote-2 system, som ligner det, vi kender i dag, dvs. kvote 1 optages efter faldende optagelseskvotient og kvote 2 efter individuel vurdering.⁹⁶ I 1995 ophørte muligheden for optagelse via kvote 1 på grundlag af folkeskolens udvidede afgangseksamen med tillæg af prøver i en række naturvidenskabelige fag på gymnasialt niveau. Desuden fjernede man den mulighed, at ansøgere kunne forbedre deres optagelseskvotient via relevant erhvervsarbejde – en mulighed, der således blot fandtes i årene 1987-1995 (jf. Bilagstabel 1.7). Endelig indførte man i 1995 også krav til niveau for de supplerende fagkrav, således at de studerende nu skulle have bestået matematik på A-niveau og fysik og kemi på B-niveau. De supplerende fagkrav og herunder krav til niveau er blevet justeret løbende; eksempelvis har man siden 2010 også stillet krav til fagene dansk og engelsk.⁹⁷

I 2003 blev farmaceutuddannelsen struktureret som en 3-årig bacheloruddannelse og en 2-årig kandidatuddannelse med graderne B.Sc. i farmaci og cand.pharm., men derudover ændrede man ikke væsentligt ved den struktur for farmaceutuddannelsen, som blev vedtaget i 1988 (Poul R. Kruse, 2007).

Oprettelsen af flere nye, beslægtede kandidatuddannelser, herunder kandidatuddannelsen "Farmaceutisk videnskab" (cand.scient.pharm.) ved Københavns Universitet, gav i 2007 anledning til en opdatering af formålsbeskrivelsen for kandidatuddannelsen i farmaci (cand.pharm.).⁹⁸ Denne formålsbeskrivelse er stadig gældende 15 år senere, og i dag er formålet med kandidatuddannelsen i farmaci således stadig *"at kvalificere den studerende til at varetage erhvervsfunktioner som særlig lægemiddelsagkyndig inden for alle områder af samfundet, herunder kemisk, farmakologisk, farmaceutisk og klinisk lægemiddeludvikling, produktion, kvalitetssikring, registrering og markedsføring af lægemidler samt information og rådgivning om lægemidler og lægemiddel-anvendelse"*.⁹⁹

⁹⁵ Bekendtgørelse om den farmaceutiske kandidatuddannelse, nr. 490 af 11. august 1988.

⁹⁶ Bekendtgørelse om afskaffelse af alment erhvervsarbejde som optagelsesgrundlag til visse videregående uddannelser, nr. 773 af 12. december 1989.

⁹⁷ Bekendtgørelse om adgang m.v. ved bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (adgangsbekendtgørelsen), nr. 181 af 23. februar 2010.

⁹⁸ Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (uddannelsesbekendtgørelsen), nr. 864, 5. juli 2007.

⁹⁹ Bekendtgørelse om adgang til universitetsuddannelser tilrettelagt på heltid, nr. 35, 13. januar 2022.

Overordnet set har farmaceutuddannelsen i perioden udviklet sig fra at være en 4,5 årig uddannelse med særligt fokus på beskæftigelse inden for apotekervæsenet til i dag at være en 5-årig uddannelse bestående af en 3-årig bachelor og en 2-årig kandidatuddannelse med et bredere beskæftigelsesområde. Adgangskravet til uddannelsen har i hele perioden primært været en studenter-/gymnasial eksamen, hvor der dog i løbet af perioden bl.a. er blevet indført karakterkrav og krav til beståelse af særlige fag.

5 Konklusion

Perioden efter Anden Verdenskrig kendetegnes af store samfundsmæssige ændringer. Kvinderne kom ud på arbejdsmarkedet, BNP voksede markant, befolkningens uddannelsesniveau steg, og den offentlige sektor, som vi kender den i dag, voksede frem. Denne rapport har beskrevet denne udvikling i flere detaljer, med et særligt fokus på udviklingen af det offentlige arbejdsmarked og udviklingen i befolkningens uddannelsesniveau.

Rapporten viser, at de største ændringer i efterkrigstiden finder sted i 1960'erne og 1970'erne. I denne periode kommer flere kvinder ud på arbejdsmarkedet, og den offentlige sektor vokser markant. Udviklingen i uddannelse sker ligeledes primært i 1960'erne og 1970'erne, med undtagelse af de videregående uddannelser, hvor udviklingen især sker i perioden fra 1990-2016.

Fra 1980'erne og frem sker der en stabilisering på arbejdsmarkedet. Den sociale sektor og uddannelses- og sundhedssektorerne vokser fortsat lidt, men i langsommere takt og med en del mindre fluktuationer over tid. Den eneste af de undersøgte sektorer, der er blevet mindre efter en ligeledes markant udvikling frem til omkring 1980, er administration, forsvar og politi.

Udviklingen i de seks uddannelser, som vi især har fokuseret på (SOSU-uddannelserne, sygeplejerskeuddannelsen, pædagoguddannelsen, kontoruddannelsen, farmaceutuddannelsen og fængselsbetjentuddannelsen), afspejler i høj – om end varierende – grad den generelle samfundsudvikling. Vi finder således, at uddannelserne er blevet mere formaliserede og standardiserede. Derudover er udviklingen kendetegnet ved skærpelse af adgangskravene, udvidede uddannelseslængder samt stigende krav til fx teknologiske, ledelsesmæssige og/eller tværfaglige kompetencer. Vi finder således, at den generelle samfundsudvikling efter Anden Verdenskrig har haft betydning for et bredt udsnit af uddannelser.

Litteratur

- Ahrenkiel, A., Andersen, P. Ø., Christiansen, K., Johansen, E., & Kampmann, J. (1997). *Evaluering af de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser*. København: Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, og Undervisningsministeret.
- Bejder, P., & Kristensen, B. (2016). Velfærdsstaten og de universelle rettigheder, efter 1849. Retrieved from danmarkshistorien.dk, Aarhus Universitet website:
<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/velfaerdsstaten-og-de-universelle-rettigheder/>
- Børne- og Undervisningsministeriet. (2022). Om eux. Retrieved from Børne- og Undervisningsministeriet website:
<https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/uddannelser/eux/om-eux>
- Danmarks Statistik. (1980). *Statistisk tiårsoversigt 1980*. København: Danmarks Statistik.
- Danmarks Statistik. (1996). *Den sociale ressourceopgørelse - 1995*. København: Danmarks Statistik.
- Danmarks Statistik. (2014). *65 År i Tal. Danmark siden 2. verdenskrig*. København: Danmarks Statistik.
- Danmarks Statistik. (2015). *Kvinder & Mænd i 100 år - fra lige valgt mod ligestilling*. København: Danmarks Statistik.
- Danmarks Statistik. (2017). Langt flere fuldfører en uddannelse. In *Nyt fra Danmarks Statistik*. København: Danmarks Statistik.
- Danmarks Statistik. (2019). *Erhvervsuddannelser i Danmark 2019*. København: Danmarks Statistik.
- Danmarks Statistik. (2022). *Dokumentation af dataindsamlingen til Elevregisteret 2021*. København: Danmarks Statistik.
- DPU. (2022). DPU og Emdrupborgs historie. Retrieved from DPU, Aarhus Universitet website: <https://dpu.au.dk/om-dpu/historie/>
- Engberg, A. (2022). Pædagog. Retrieved from Den Store Danske – Lex.dk website: <https://denstoredanske.lex.dk/paedagog>
- FAOS. (2012). Overenskomstændringer i arbejdstiden 1900-2010. Retrieved from Sociologisk Institut, Københavns Universitet website:
https://faos.ku.dk/pdf/temasider/ok/ok_2012/Arbejdstid_i_OK_1900-2010.pdf

- Farbøl, R. (2018). Servicesamfundets fremvækst, ca. 1960-1980. Retrieved from Danmarkshistorien.dk, Aarhus Universitet website: <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/servicesamfundets-fremvaekst-ca-1960-1980/>
- Feenstra, R. C., Inklaar, R., & Timmer, M. P. (2015). The Next Generation of the Penn World Table. *American Economic Review*, 105(10), 3150–3182.
- Finansministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Undervisningsministeriet, Uddannelses- og Forskningsministeriet, & Sundheds- og Ældreministeriet. (2018). *Kortlægning af rekrutteringsudfordringer for social- og sundhedspersonale og sygeplejersker i kommuner og regioner*. København: Finansministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Undervisningsministeriet, Uddannelses- og Forskningsministeriet, & Sundheds- og Ældreministeriet.
- Gordon, R. (2016). *The Rise and Fall of American Growth*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Hansen, C. S. (2016). Temaer i børnehavepædagog- uddannelsens historie. In *Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie*. København: Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie.
- Johansen, H. C., & Holten, B. (2015). *Dansk Velfærdshistorie. Velfærdsstaten i tal - Register. Registerbind* (J. H. Petersen, K. Petersen, & N. F. Christiansen, Eds.). Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Kriminalforsorgen. (2022). Uddannelsen til fængselsbetjent. Retrieved from <https://blivfaengselsbetjent.dk/faengselsbetjent/om-uddannelsen/>
- Kruse, Poul R. (2007). *Fra Københavns Universitet til Danmarks Farmaceutiske Universitet – og retur*.
- Kruse, Poul Reinhardt, & Kofod, H. (1992). *Danmarks Farmaceutiske Højskole 1892-1992*. Farmacihistorisk Selskab.
- Mogensen, G. V. (2010). *Det danske velfærdssamfunds historie*. København: Gyldendal.
- PASS. (2012). *Uddannelsesordning for uddannelsen til pædagogisk assistent*. København: PASS - Fagligt udvalgt for den pædagogiske assistentuddannelse og social- og sundhedsuddannelsen.
- Pedersen, P. J. (1996). Postwar growth of the Danish economy. In N. Crafts & G. Toniolo (Eds.), *Economic Growth in Europe since 1945*.
- Petersen, J. H. (2008). *Hjemmehjælpens historie*. Syddansk Universitetsforlag.
- Piketty, T. (2020). *Capital and Ideology*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Plovsging, J. (2013). *Velfærdsstaten og dens udfordringer*. Handelshøjskolens Forlag.
- Produktivitetskommissionen. (2013). *Måling af produktivitet i den offentlige sektor. Metodemæssige udfordringer*. København. Retrieved from https://produktivitetskommissionen.dk/media/18612/baggrundsrapport_maalng-af-produktivitet-i-den-offentlige-sektor.pdf
- Regeringen, Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti, & Liberal Alliance. (2014). *Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser*.
- Sørensen, A. (2020). Økonomisk vækst og velfærdsstaten. Retrieved from Danmarkshistorien.dk, Aarhus Universitet website: <https://danmarkshistorien.dk/perioder/efterkrigstiden-1945-1973/oekonomisk-vaekst-og-velfaerdsstaten/>
- Sørensen, P. B. (2013). *Produktivitetsudvikling og afindustrialisering*. Retrieved from [https://web.econ.ku.dk/pbs/Dokumentfiler/Publications \(Danish\)/PBS nyt manus.pdf#_blank](https://web.econ.ku.dk/pbs/Dokumentfiler/Publications%20(Danish)/PBS%20nyt%20manus.pdf#_blank)
- Svensmark, G. (2020). *Kald og Profession – Sygeplejens historie 1863-2001*. FADL's Forlag.
- Svensmark, G., & Dietz, S. M. (2015). *150 år med professionel sygepleje - sygeplejens historie i Danmark*. Retrieved from https://dsr.dk/sites/default/files/473/sygeplejens_historie_15-41_pjece_low.pdf
- Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2013). *Reform af pædagoguddannelsen - Bilag til forståelsespapir*.
- Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2016). *Nye sundhedsfaglige uddannelser matcher nyt sundhedsvæsen*. Retrieved from <https://ufm.dk/aktuelt/nyheder/2016/nye-sundhedsfaglige-uddannelser-matcher-nyt-sundhedsvaesen>
- Uddannelsesguiden. (2022a). Kommunom. Retrieved from <https://www.ug.dk/uddannelser/andreerhvervsrettedeuddannelser/andre-uddannelserforvoksne/videreuddannelser/kommunom>
- Uddannelsesguiden. (2022b). Sundhedsadministrativ koordinator. Retrieved from <https://www.ug.dk/uddannelser/erhvervsakademiuddannelser/samfundsfagligeakademiuddannelser/sundhedsadministrativ-koordinator>
- Undervisningsministeriet. (1998). *Uddannelsessystemet i tal gennem 150 år*.
- Undervisningsministeriet. (2001). *Fakta om sosu-reformen 2001*.

Bilag 1 Bilagstabeller til uddannelsesbeskrivelser

Bilagstabel 1.1 Social- og sundhedsuddannelserne før sammenlægning af uddannelser i 1991

	Hjemmehjælper	Plekehjemsassistent	Sygehjælper
Varighed (år)	1981: 1-dags introduktionskursus + Grundkursus af 7 ugers varighed + evt. suppleringskurser	1965: Teoretisk del: 975 timer Praktisk del: 51 uger 1977: 2 år 1980: 2,25 år	1960: Omfatter 92 timers undervisning og 8 måneders praktisk uddannelse 1973: 1 år 1978: 48 uger ekskl. ferie (1 år)
Adgangskrav (år)	1981: Optagelse på uddannelsens introduktions- og grundkursus er betinget af, at ansøgeren er fyldt 18 år og har ansættelse som hjemmehjælper i en kommune	1965: a. Være fyldt 20 år b. Teoretiske forkundskaber svarende til folkeskolens 9.-10. klasse eller bestået optagelsesprøve svarende til 9.-10. klasse c. Bevis for sygehjælperuddannelse eller for tilsvarende uddannelse 1977: a. Være fyldt 18 år b. Være i besiddelse af kundskaber i fagene dansk, regning, fysik og kemi svarende til folkeskolens 9. klasses niveau c. Endelig skal ansøgere være helbredsmæssigt egnede til arbejde som plekehjemsassistenter 1980: a. Er fyldt 18 år	1960: a. Ved uddannelsens påbegyndelse være fyldt 18 år (mindst 20 år dog ønskeligt) b. Helbredsmæssigt og på anden måde egnet til arbejdet som sygehjælper c. Helst have haft 1 års deltagelse i praktisk husgerning og madlavning eller 1 års arbejde i en institution, fx et hjem for kronisk syge 1973: a. Ved uddannelsens påbegyndelse være fyldt 18 år (20 år dog ønskeligt) b. Har de fornødne skolekundskaber til at kunne klare de krav, uddannelsen stiller. Kundskaber svarende til folkeskolens 9. klasse med statskontrolleret prøve med tilfredsstillende resultat vil være ønskeligt, men kortere skolegang vil kunne accepteres, såfremt gode skolekundskaber i dansk og regning kan dokumenteres

	Hjemmehjælper	Plekehjemsassistent	Sygehjælper
		<ul style="list-style-type: none"> b. Har afsluttet mindst 9 års skolegang og aflagt folkeskolens afgangsprøve i dansk, regning/matematik, fysik/kemi med tilfredsstillende resultat eller kan dokumentere på anden måde at have opnået tilsvarende forudsætninger c. Har haft praktisk arbejds erfaring borte fra hjemmet efter skolegangens afslutning mindst svarende til 6 måneders fuldtidsbeskæftigelse d. Er helbredsmæssigt egnet – fysisk og psykisk – til arbejdet som plekehjemsassistent i henhold til en af eleven selv afgivet helbredserklæring, i særlige tilfælde suppleret med en helbredsattest udfærdiget af en læge e. Har gennemgået et førstehjælpskursus. 	<ul style="list-style-type: none"> c. Er helbredsmæssigt egnet til arbejdet som sygehjælper i henhold til en af pågældende afgivet helbredserklæring, suppleret med en tilfredsstillende attest for tuberkuloseundersøgelse. <p>1978:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Er fyldt 18 år (20 år dog ønskeligt) b. Har de fornødne skolekunderskaber til at kunne klare de krav, uddannelsen stiller. Kunderskaber svarende til folkeskolens 9. klasse med statskontrolleret prøve med tilfredsstillende resultat eller folkeskolens afgangsprøve i dansk og regning vil være ønskeligt, men kortere skolegang vil kunne accepteres, såfremt gode skolekunderskaber i dansk og regning kan dokumenteres c. Er helbredsmæssigt egnet til arbejdet som sygehjælper i henhold til en af pågældende afgivet helbredserklæring, suppleret med en tilfredsstillende attest for tuberkuloseundersøgelse.
Formål (år)	<p>1981:</p> <p>Formålet med uddannelsen er at gøre eleverne egnede til at udføre de almindelige og særlige arbejdsopgaver, der pålægges dem i forbindelse med deres udøvelse af den praktiske bistand i et hjem</p>	<p>1965:</p> <p>Formålet med uddannelsen er at bibringe de vordende plekehjemsassistenter sådanne kundskaber og praktiske færdigheder samt at udvikle sådanne egenskaber hos dem, at de bliver i stand til at udføre pleje af, omsorg for og sygepleje af ældre og langvarigt syge på plejehjem og lignende institutioner.</p> <p>1977:</p> <p>Formålet med uddannelsen er at bibringe de vordende plekehjemsassistenter sådanne kundskaber og praktiske færdigheder samt at udvikle sådanne egenskaber hos dem, at de bliver i stand til at udføre pleje af, omsorg for og sygepleje af ældre og</p>	<p>1960:</p> <p>Målet med uddannelsen af sygehjælpere er at udruste sygehjælperen med de fornødne tekniske færdigheder og forudsætninger i øvrigt, således at de pågældende bliver i stand til – under sygeplejerskens ledelse og tilsyn – at bistå ved plejen af patienter og andet forefaldende arbejde, jf. § 1, stk.2.</p> <p>Der skal under uddannelsen lægges vægt på at udvikle de karaktermæssige egenskaber og anlæg, der har betydning for arbejdet.</p> <p>1973:</p> <p>Uddannelsens mål er at kvalificere eleven til varetagelse af de til sygehjælperens normale arbejds-</p>

	Hjemmehjælper	Plekehjemsassistent	Sygehjælper
		<p>langvarigt syge på plejehjem, alderdomshjems sygeafdelinger og lignende institutioner.</p> <p>1980: Formålet er at plekehjemsassistenteleven tilegner sig:</p> <p>a) de fornødne kundskaber, holdninger og praktiske færdigheder for at kunne varetage de til plekehjemsassistentens normale arbejdsområde hørende opgaver</p> <p>b) Forudsætninger for at kunne ajourføre sine kvalifikationer i takt med udviklingen inden for plekehjemsassistentens arbejdsområde.</p>	<p>område fremtidig hørende opgaver, herunder medvirke ved individualiseret patientpleje og -omsorg ved at give eleven mulighed for at tilegne sig den fornødne viden, samt indsigt og forståelse af arbejdets specielle karakter og en hermed overensstemmende holdning tillige med færdighed i udførelse af arbejdet.</p> <p>1978: Uddannelsens formål er at kvalificere eleven til varetagelse af de til sygehjælperens normale arbejdsområde fremtidig hørende opgaver, herunder medvirke ved individualiseret patient-/klientpleje og -omsorg, ved at give eleven mulighed for at tilegne sig den fornødne viden, samt indsigt og forståelse af arbejdets specielle karakter og en hermed overensstemmende holdning tillige med færdighed i udførelse af arbejdet.</p>
Kilde (år)	<p>1981: Cirkulære om uddannelse af hjemmehjælpere med flere, nr. 174, 8. oktober 1981</p>	<p>1965: Betænkning om uddannelse af plekehjemsassistenter, nr. 583, 1970</p> <p>1977: Betænkning om koordination af visse pleje- og omsorgsuddannelser. Afgivet af et udvalg nedsat af Indenrigsministeriet. Betænkning nr. 802, marts 1977</p> <p>1980: Cirkulære om plekehjemsassistenter. Sundhedsstyrelsen.</p>	<p>1960: Cirkulære om retningslinjer for uddannelse m.v. af sygehjælpere, 4. marts 1960, Sundhedsstyrelsen</p> <p>1973: Cirkulære om uddannelse af sygehjælpere, 6. december 1973, Sundhedsstyrelsen</p> <p>1978: Cirkulære om uddannelse af sygehjælpere. 20. januar 1978, Sundhedsstyrelsen.</p>

Bilagstabel 1.2 Social- og sundhedshjælper (SSH) og social- og sundhedsassistent (SSA) efter sammenlægning i 1991

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
1991	<p>Grunduddannelsen: 1 år</p> <p>Overbygningen: 1,5 år</p> <p>Eventuelt indgangsåret inden grunduddannelsen, hvis man kommer direkte fra 9. eller 10. klasse</p>	-	<p>Grunduddannelsen til social- og sundhedshjælper (grunduddannelsen) har til formål, at eleven erhverver forudsætninger for at yde praktisk og personlig bistand til brugerens/familiens daglige livsførelse, at hjælpe til aktivitet med henblik på at fastholde normal livsudfoldelse og at udføre elementære sygeplejeopgaver inden for den primære social- og sundhedssektors bistands-, pleje- og omsorgsområde.</p> <p>Overbygningsuddannelsen til social- og sundhedsassistent (overbygningsuddannelsen) har til formål, at eleven erhverver forudsætninger for at vurdere behov for og selvstændigt at udføre og tilrettelægge sammensatte omsorgsopgaver og aktiverende arbejde, herunder stimulering af fysiske, intellektuelle og kreative funktioner i forhold til enkeltpersoner og grupper af borgere. Overbygningsuddannelsen har endvidere til formål, at eleven erhverver forudsætninger for at vurdere behov for og selvstændigt at udføre grundlæggende sundheds- og sygeplejeopgaver inden for den primære og sekundære social- og sundhedssektors bistands-, pleje- og omsorgsområde.</p>	Bekendtgørelse om de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet mv., nr. 799, 21. november 1990	Uddannelse
1996	<p>Grunduddannelsen: 1 år</p> <p>Overbygningen: 1,5 år</p>	Optagelse til uddannelserne sker ved ansættelse som elev på grundlag af en kontrakt mellem den ansættende kommunale myndighed og eleven.	Grunduddannelsen til social- og sundhedshjælper varer 1 år og har til formål at kvalifi-	Bekendtgørelse af lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser m.v., nr.	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
	Eventuelt indgangsår inden grunduddannelsen, hvis man kommer direkte fra 9. eller 10. klasse	<p>SSH (Grunduddannelsen):</p> <p>Ansættelsen som elev på uddannelsen til social- og sundhedshjælper er betinget af:</p> <p>a) gennemført indgangsår for unge fra 9. klassetrin i grundskolen, eller</p> <p>b) mindst 1 års anden uddannelse eller 1 års arbejdsmæssig erfaring efter 9. klassetrin i grundskolen, eller anden relevant erfaring.</p> <p>SSA (Overbygningen):</p> <p>Ansættelsen som elev på uddannelsen til social- og sundhedsassistent er betinget af:</p> <p>a) grunduddannelse som social- og sundhedshjælper eller</p> <p>b) relevante kvalifikationer baseret på enten uddannelse eller arbejds erfaring eller en kombination heraf af mindst 1 års varighed.</p>	<p>cere til at varetage brede, elementære bistands-, pleje- og omsorgsopgaver der, hvor brugerne bor.</p> <p>Overbygningsuddannelsen til social- og sundhedsassistent varer 1,5 år og har til formål at kvalificere dels til selvstændigt at varetage og tilrettelægge sammensatte aktivitets- og omsorgsopgaver, herunder koordinerende og undervisende funktioner, dels til selvstændigt at varetage grundlæggende sundheds- og sygeplejeopgaver i social- og sundhedssektoren.</p>	828, 17. september 1996	
2002	<p>SSH:</p> <p>Social- og sundhedshjælperuddannelsen varer 1 år og 2 måneder, hvoraf mindst 24 uger er skoleundervisning</p> <p>SSA:</p>	<p>SSH:</p> <p>Optagelse på social- og sundhedshjælperuddannelsen er betinget af gennemført grundforløb eller som hidtil mindst 1 års anden uddannelse eller 1 års arbejdsmæssig erfaring efter grundskolen (9. klasse) eller anden relevant erfaring erhvervet enten i Danmark eller i udlandet, der svarer til disse kvalifikationer.</p>	<p>SSH:</p> <p>Uddannelsen til social- og sundhedshjælper har til formål, at eleven erhverver forudsætninger for selvstændigt og i samarbejde med andre at yde praktisk og personlig hjælp til daglig livsførelse, hjælpe til aktivering med henblik på at fastholde normal livsudfoldelse og selvstændigt at udføre omsorgsopgaver og elementære sygeplejeopgaver inden for</p>	<p>Bekendtgørelse om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, nr. 1073, 17. december 2001</p> <p>Undervisningsministeriet (2001)</p>	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
	<p>Social- og sundhedsassistentuddannelsen varer 1 år og 8 måneder, hvoraf mindst 32 uger er skoleundervisning</p> <p>Grundforløbet varer for de fleste 20 uger og kan for elever med ønske og behov herfor forlænges med indtil 20 uger til i alt 40 uger</p>	<p>SSA:</p> <p>Optagelse på social- og sundhedsassistentuddannelsen sker normalt gennem social- og sundhedshjælperuddannelsen.</p>	<p>social- og sundhedssektorens bistands-, pleje- og omsorgsområde.</p> <p>SSA:</p> <p>Overbygningsuddannelsen til social- og sundhedsassistent har til formål, at eleven erhverver forudsætninger for at kunne vurdere behov for og selvstændigt at tilrettelægge og udføre sammensatte omsorgsopgaver og aktive arbejder, herunder stimulering af fysiske, intellektuelle og kreative funktioner i forhold til det enkelte menneske og grupper af borgere, vurdere behov for og selvstændigt at tilrettelægge, udføre og evaluere grundlæggende sundheds- og sygeplejeopgaver inden for social- og sundhedssektorens bistands-, pleje- og omsorgsområde og udføre koordinerende og undervisende opgaver.</p>		
2008	<p>SSH:</p> <p>Uddannelsens trin 1, social- og sundhedshjælper, varer 1 år og 7 måneder, inkl. grundforløbet</p> <p>SSA:</p> <p>Uddannelsens trin 2, social- og sundhedsassistent, varer 1 år og 8 måneder</p>	<p>SSH:</p> <p>Elever, der har mindst 1 års uddannelse eller 1 års arbejds erfaring, der er erhvervet efter undervisningspligtens ophør efter folkeskoleloven eller har anden relevant erfaring, der svarer til ovennævnte kvalifikationer, herunder kvalifikationer erhvervet i udlandet, har adgang til optagelse på hovedforløbet til social- og sundhedsuddannelsen uden forud erhvervet grundforløbsbevis.</p>	<p>Social- og sundhedsuddannelsen har som overordnet formål, at eleverne gennem skoleundervisning og praktikuddannelse opnår viden og færdigheder inden for følgende overordnede kompetenceområder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Praktisk og personlig hjælp 2. Omsorgs- og sygeplejeopgaver 3. Sundhedsfremmende og forebyggende aktiviteter 4. Koordination, vejledning og undervisning 5. Aktivitet og rehabilitering 	Bekendtgørelse om uddannelserne i den erhvervsfaglige fællesindgang sundhed, omsorg og pædagogik, nr. 163, 7. marts 2008	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
		SSA: Elev, der har gennemført trin 1, social- og sundhedshjælper, eller har tilsvarende kvalifikationer erhvervet gennem uddannelse eller arbejds erfaring eller en kombination heraf af mindst 1 år og 2 måneders varighed, eller der har kvalifikationer erhvervet i udlandet, der svarer til ovennævnte kvalifikationer, har adgang til optagelse på hovedforløbets trin 2, social- og sundhedsassistent.			
2008	.	.	Lovens formål er at styrke patientsikkerheden og fremme kvaliteten af sundhedsvæsenets ydelser gennem autorisation af nærmere bestemte grupper af sundhedspersoner, hvor andres virksomhed på det pågældende virksomhedsområde kan være forbundet med særlig fare for patienter. Autorisation som social- og sundhedsassistent meddeles den, der har bestået dansk eksamen som social- og sundhedsassistent eller en udenlandsk eksamen, som kan side-stilles hermed. Ret til at betegne sig som social- og sundhedsassistent har kun den, der har autorisation som social- og sundhedsassistent.	Bekendtgørelse af lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed, nr. 1350, 17. december 2008	Autorisation
2013	SSH: Uddannelsens trin 1, social- og sundhedshjælper, varer 1 år og	SSH: Elev, der har mindst 1 års uddannelse eller 1 års arbejds erfaring, der er erhvervet efter undervisningspligtens ophør ef-	Social- og sundhedsuddannelsen har som overordnet formål, at eleverne gennem skoleundervisning og praktikuddannelse opnår viden og færdigheder inden for følgende overordnede kompetenceområder:	Bekendtgørelse om uddannelserne i den erhvervsfaglige fællesindgang sundhed,	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
	7 måneder, inkl. grundforløbet. SSA: Uddannelsens trin 2, social- og sundhedsassistent, varer 1 år og 8 måneder.	ter folkeskoleloven, eller har anden relevant erfaring, der svarer til ovennævnte kvalifikationer, herunder kvalifikationer erhvervet i udlandet, har adgang til optagelse på hovedforløbet til social- og sundhedsuddannelsen uden forud erhvervet grundforløbsbevis. SSA: Elev, der har gennemført trin 1, social- og sundhedshjælper, eller har tilsvarende kvalifikationer erhvervet gennem uddannelse eller arbejds erfaring eller en kombination heraf af mindst 1 år og 2 måneders varighed, eller der har kvalifikationer erhvervet i udlandet, der svarer til ovennævnte kvalifikationer, har adgang til optagelse på hovedforløbet trin 2, social- og sundhedsassistent.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Borger- og patientrettet sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse 2. Det social- og sundhedsfaglige myndighedsområde 3. Personlig og praktisk hjælp og støtte til egenomsorg 4. Professionel omsorg, pleje og sygepleje 5. Aktivitet i hverdagslivet og rehabilitering 6. Kommunikation, dokumentation, vejledning og instruktion 7. Koordinering, administration og styring 	omsorg og pædagogik, nr. 816, 20. juli 2012	
2015	SSH: Uddannelsens trin 1, social- og sundhedshjælper, tager 1 år og 2 måneder. SSA: Uddannelsens speciale, social- og sundhedsassistent, varer yderligere 1 år og 7 måneder.	SSH og SSA: Grundforløbet: Folkeskolens afgangseksamen med et karaktergennemsnit på minimum 2,0 i hhv. dansk og matematik. Hovedforløbet: Bestået dansk på D-niveau og naturfag på E-niveau samt taget certifikaterne førstehjælp på mellemliniveau og elementær brandbekæmpelse.	Social- og sundhedsuddannelsen har som erhvervsuddannelse som overordnet formål, at eleverne gennem skoleundervisning og praktikuddannelse opnår viden og færdigheder inden for følgende overordnede kompetenceområder: <ol style="list-style-type: none"> 1. Borger- og patientrettet sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse 2. Det social- og sundhedsfaglige myndighedsområde 3. Personlig og praktisk hjælp og støtte til egenomsorg 	Bekendtgørelse om social- og sundhedsuddannelsen, nr. 1642, 15. december 2015 Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser, nr. 789, 16. juni 2015	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
	<p>Uddannelsen varer i alt fra 3 år og 10 måneder til 4 år og 7 måneder inkl. grundforløbet.</p> <p>Uddannelsen har forskellig varighed, alt efter om man gennemfører uddannelsen som erhvervsuddannelse for voksne eller som erhvervsuddannelse for unge.</p>		<p>4. Professionel omsorg, pleje og sygepleje</p> <p>5. Aktivitet og rehabilitering</p> <p>6. Kommunikation, dokumentation, vejledning og instruktion</p> <p>7. Koordinering, administration og styring</p>		
2017	<p>SSH: 2 år og 2 måneder.</p> <p>SSA: 3 år, 9 måneder og 3 uger – 4 år, 6 måneder og 3 uger, inkl. grundforløbet.</p>	<p>SSH og SSA:</p> <p>Grundforløbet: Folkeskolens afgangseksamen med et karaktergennemsnit på min 2,0 i hhv. dansk og matematik.</p> <p>Hovedforløbet: Bestået dansk på D-niveau og naturfag på E-niveau samt taget certifikaterne: førstehjælp på mellemniveau og elementær brandbekæmpelse.</p>	<p>SSH:</p> <p>Hovedformål: at eleverne gennem skoleundervisning og praktikuddannelse opnår viden og færdigheder inden for det overordnede kompetenceområde: Professionel omsorg, pleje og praktisk hjælp i et rehabiliterende perspektiv inden for det primærkommunale område.</p> <p>SSA:</p> <p>Hovedformål: at eleverne gennem skoleundervisning og praktikuddannelse opnår viden og færdigheder inden for det overordnede kompetenceområde: Professionel helhedsorienteret sygepleje og rehabilitering i samarbejde med borgere og patienter med grundlæggende behov i et tværprofessionelt og tværsektorielt samarbejde i det nære og det sammenhængende sundhedsvæsen.</p>	<p>SSH:</p> <p>Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til social- og sundhedshjælper, nr. 1117, 18. august 2016</p> <p>SSA:</p> <p>Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til social- og sundhedsassistent, nr. 1116, 18. august 2016</p>	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
2022	SSH: 2 år og 2 måneder. SSA: 3 år, 9 måneder og 3 uger, inkl. grundforløbet.	SSH og SSA: Grundforløbet: Folkeskolens afgangseksamen med et karaktergennemsnit på min 2,0 i hhv. dansk og matematik. Hovedforløbet: Bestået dansk på D-niveau og naturfag på E-niveau samt taget certifikaterne: førstehjælp på mellemniveau og elementær brandbekæmpelse.	SSH: Hovedformål: at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for det overordnede kompetenceområde: Professionel omsorg, pleje og praktisk hjælp i et rehabiliterende perspektiv inden for det primærkommunale område. SSA: Hovedformål: at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for det overordnede kompetenceområde: Professionel helhedsorienteret sygepleje og rehabilitering i samarbejde med borgere og patienter med grundlæggende behov i et tværprofessionelt og tværsektorielt samarbejde i det nære og det sammenhængende sundhedsvæsen.	SSH: Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til social- og sundhedshjælper, nr. 641, 17. maj 2022 SSA: Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til social- og sundhedsassistent, nr. 640, 17. maj 2022	Uddannelse og optagelse

Bilagstabel 1.3 Kontoruddannelsen m.m.

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Uddannelse
1956	Maksimalt 4 år 1971: omkring 2-4 år indenfor handels- og kontorfagene	For at kunne blive indskrevet på en lærlingeuddannelse skal man være fyldt mindst 14 år og lovligt udskrevet af skolen.	Læretiden skal anvendes, således at lærlingen lærer det fag, hvori han er antaget til oplæring, så fuldstændigt som muligt. Læremesteren er herunder forpligtet til at følge de fastsatte regler for uddannelsen inden for faget. Enhver læremester skal holde lærlingen til at deltage i den for faget godkendte undervisning i en af handelsministeren anerkendt faglig skole, for så vidt den pågældende ikke i forvejen har gennemgået tilsvarende uddannelse.	Lov om lærlingeforhold, vedtaget af folketinget ved 3. behandling den 20. september 1956 Betænkning om erhvervsfaglige grunduddannelser, nr. 612, 1971, underbilag 1b	Lærlinges uddannelse inden for butiks-, handels- og kontorvirksomhed
1986	3 år med 1 års basisår, samt 2 års praktisk uddannelse inkl. 6 ugers teoretisk uddannelse på skole	Adgang til at indgå en uddannelsesaftale er betinget af gennemførelse af efg-basisuddannelsen inden for handels- og kontorområdet.	Hovedformål: Formålet med den praktiske del af kontoruddannelsen er, at eleven opnår viden om og færdighed i kontorfaget, således at eleven efter endt uddannelse selvstændigt kan udføre almindeligt forekommende kontormæssige funktioner i overensstemmelse med uddannelsesreglerne. Eleven skal herudover opnå færdighed i at anvende kontortekniske og elektroniske hjælpemidler og de hertil knyttede administrative systemer, der benyttes på arbejdsstedet ved udførelsen af de nævnte funktioner. Eleven skal i forbindelse hermed erhverve sig viden om formålet med disse hjælpemidler og systemer samt om disses indbyrdes sammenhænge.	Regler for 2. deluddannelsen all-round inden for kontorfaget, nr. 22306, d. 16. september 1986	De erhvervsfaglige grunduddannelser – Handels- og kontorområdet

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Uddannelse
1991	3 år	Adgang til en erhvervsuddannelse har alle, der har opfyldt undervisningspligten efter folkeskoleloven.	Hovedformål: at eleven gennem et sammenhængende forløb af praktisk oplæring og teoretisk undervisning opnår erhvervskompetence inden for kontormæssige arbejdsområder.	Bekendtgørelse om kontoruddannelsen, nr. 22138, d. 11. december 1990 Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser, nr. 480, d. 22. juni 1990	Kontoruddannelsen
1996	4 år	Adgang til en erhvervsuddannelse har alle, der har opfyldt undervisningspligten efter folkeskoleloven.	Hovedformål: at eleven gennem skoleundervisning og praktikuddannelse opnår merkantil kompetence i et af følgende specialer: 1. Administration 2. Administration med IT 3. Advokatsekretær 4. Lægeseekretær (offentlig administration) 5. Offentlig administration (kommune/amtskommune) 6. Offentlig administration (stat) 7. Regnskab/revision 8. Rejseliv 9. Spedition og shipping	Bekendtgørelse om kontoruddannelse med specialer, nr. 634, d. 1. juli 1996 Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser, nr. 814, d. 11. september 1996	Kontoruddannelse med specialer
2003	2 år (120 ECTS)	Erhvervsøkonomi B eller matematik B og engelsk C samt: 1. erhvervsuddannelse i kontor og administration eller	Hovedformål: at kvalificere den uddannede til selvstændigt at kunne varetage arbejde med at analysere, planlægge og gennemføre løsninger, der bredt vedrører administration i private virksomheder samt forvaltning og administration i of-	Bekendtgørelse om erhvervsakademiuddannelse (AK) i administration, nr. 596, d. 23. juni 2003	Administrationsøkonom AK

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Uddannelse
		2. gymnasial uddannelse.	fentlige virksomheder. Formålet er tillige at kvalificere den uddannede til professionel servicering af borgere og kunder og at fremme samarbejdet mellem de to sektorer.	Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved visse videregående uddannelser, nr. 361, d. 24. maj 2005, bilag 1	
2008	3,5 år (210 ECTS-point)	<p><i>Adgang via gymnasial uddannelse</i></p> <p>Specifikke adgangskrav</p> <p>Alle nedenstående nummererede krav:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Engelsk på C-niveau 2. Matematik på B-niveau eller Virksomhedsøkonomi på B-niveau <p><i>Adgang via erhvervsuddannelse</i></p> <p>Relevant erhvervsuddannelse</p> <p>Specifikke adgangskrav:</p> <p>Alle nedenstående nummererede krav:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Engelsk på C-niveau 2. Erhvervsøkonomi på B-niveau eller Matematik på B-niveau 	Hovedformål: at den uddannede fagligt og teoretisk kan håndtere kompleksiteten i den offentlige administrations opgaveløsning.	<p>Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i offentlig administration, nr. 202, d. 27. marts 2008</p> <p>Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved visse videregående uddannelser, nr. 235, d. 9. april 2008</p>	Professionsbachelor i offentlig administration
2015	Uddannelsen varer 4 år inkl. grundforløbet.	Grundforløbet: Folkeskolens afgangseksamen med et karaktergennemsnit på minimum 2,0 i hhv. dansk og matematik.	Hovedformål: at eleverne gennem skoleundervisning og praktikuddannelse opnår viden og færdigheder inden for følgende overordnede kompetenceområder:	Bekendtgørelse om en kontoruddannelse med specialer, nr. 602, d. 4. maj 2015	Kontoruddannelse med specialer

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Uddannelse
			<ol style="list-style-type: none"> 1. Merkantile arbejdsopgaver, herunder kommunikation, salg og service, administration, informationssøgning, vejledning, statistik og økonomi, planlægning mv. 2. Kundekontakt, herunder mundtlig og skriftlig kommunikation på dansk og et eventuelt fremmedsprog. 3. Anvendelse af it-værktøjer i løsning af mer-kantile arbejdsopgaver. 	Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser, nr. 789, d. 16. juni 2015	
2021	2,5 år (150 ECTS)	<p><i>Adgang via gymnasial eksamen</i></p> <p>Specifikke adgangskrav: Engelsk C og enten erhvervsøkonomi C eller matematik C eller virksomhedsøkonomi C</p> <p><i>Adgang via relevant erhvervsuddannelse</i></p> <p>Generel kontoruddannelse</p> <p>Kontoruddannelse (med specialer)</p> <p>Social- og sundhedsassistent</p> <p>Ingen specifikke adgangskrav</p> <p><i>Adgang via 3-årig erhvervsuddannelse</i></p> <p>Fuldført erhvervsuddannelse med en normeret varighed på 3 år eller mere, dog ikke relevante uddannelser nævnt ovenfor</p> <p>Specifikke adgangskrav: Engelsk C og enten erhvervsøkonomi C eller matematik C eller virksomhedsøkonomi C</p>	Formålet med erhvervsakademiuddannelsen i sundhedsadministration er at kvalificere den uddannede til selvstændigt at kunne varetage en række administrative, koordinerende og planlægningsmæssige opgaver i relation til pleje og behandling samt sundhedsfremme og forebyggelse i det samlede sundhedsvæsen. Formålet er tillige at kvalificere den uddannede til at løse opgaver i samspil med patient, borger og pårørende og i tæt samarbejde med det øvrige sundhedspersonale og på tværs af sektorer.	<p>Bekendtgørelse om erhvervsakademiuddannelsen i sundhedsadministration, nr. 141, d. 28. januar 2021</p> <p>Bekendtgørelse om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, nr. 97, d. 25. januar 2021</p>	Erhvervsakademiuddannelsen i sundhedsadministration

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Uddannelse
2022	4 år Uddannelsens varighed består af grundforløbets 1. og 2. del på hver 20 skoleuger, samt det studiekompetencegivende forløb og hovedforløbet.	Grundforløbet: Folkeskolens afgangseksamen med et karaktergennemsnit på minimum 2,0 i hhv. dansk og matematik.	<p>Hovedformål: at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for følgende overordnede kompetenceområder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Merkantile arbejdsopgaver, herunder kommunikation, salg og service, administration, informationssøgning, vejledning, statistik og økonomi, planlægning mv. 2. Kundekontakt, herunder mundtlig og skriftlig kommunikation på dansk og et eventuelt fremmedsprog. 3. Anvendelse af it-værktøjer i løsning af merkantile arbejdsopgaver. <p>Kompetencemål for specialiseringen i offentlig administration:</p> <p>Eleven kan tilrettelægge og gennemføre arbejdsopgaver under inddragelse af metoder, lovgivning og procedurer inden for de administrative hovedområder i en offentlig virksomhed, herunder kommunikation og formidling, drift og administration samt sagsbehandling.</p> <p>Eleven kan løse arbejdsopgaver med stor vægt på service samt medvirke ved fortsat udvikling af servicebegrebet, herunder den digitale service.</p> <p>Eleven kan rådgive, vejlede og kommunikere med brugere og samarbejdspartnere samt indgå i tværgående samarbejde.</p>	<p>Bekendtgørelse om kontoruddannelsen med specialer, nr. 483, 19. april 2022</p> <p>Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser, nr. 956, d. 21. juni 2022</p>	Kontoruddannelse med specialer

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Uddannelse
			<p>Eleven kan anvende digitale løsninger og digitale værktøjer i relevante arbejdsopgaver samt håndtere data i overensstemmelse med lovgivning og retssikkerhed.</p> <p>Eleven kan anvende viden om, hvordan man i en politisk styret offentlig virksomhed omsætter politiske beslutninger til praksis.</p> <p>Eleven kan udføre grundlæggende drifts- og administrative opgaver vedrørende økonomi, herunder løn og personale.</p>		

Bilagstabel 1.4 Fængselsbetjentuddannelsen

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde
1946-1975	Et eller flere kurser med en samlet varighed på omkring 3-4 måneder	I 1968: For at blive antaget som fængselsbetjent-aspirant skulle man normalt være i alderen 21-27 år og have et godt helbred og god vandel.	-	Betænkning om uddannelse af fængselspersonale, nr. 511, 1968 Materiale modtaget fra Justitsministeriet (Kriminalforsorgen)
1976	Et eller flere kurser med en samlet varighed på omkring 5-7 måneder	-	-	Materiale modtaget fra Justitsministeriet (Kriminalforsorgen)
1987	Uddannelsen blev afviklet over en 3-årig periode, som vekslede mellem skole og praktik	-	-	Materiale modtaget fra Justitsministeriet (Kriminalforsorgen)
2000	3 år	-	Grunduddannelsens formål er: at sikre, at deltageren tilegner sig kvalifikationer, der sætter denne i stand til under ansvar, selvstændigt og i samarbejde med andre at udføre sine arbejdsopgaver i overensstemmelse med Kriminalforsorgens Principprogram. At fremme deltagerens lyst og evne til løbende at ajourføre sine kvalifikationer samt til at medvirke til udviklingen af Kriminalforsorgen.	Uddannelsesplan 2000 for grunduddannelsen af fængselsfunktionærer i Kriminalforsorgen, revideret 2003

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde
2013 ¹⁰⁰ -	3-årig uddannelse med veksling mellem oplæring i fængslerne og undervisning på et af kriminalforsorgens uddannelsescentre.	<p>Optagelse på uddannelsen til fængselsbetjent forudsætter og indebærer ansættelse som fængselsbetjent på prøve, jf. gældende ansættelseskriterier samt optagelsesprøver.</p> <p>Optagelsesforløbet består af en fysisk test, en omtanke- og personlighedstest samt et interview.</p> <p><i>Personlige krav:</i></p> <p>For at komme i betragtning til uddannelsen til fængselsbetjent, skal man:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ være fyldt 21 år ved uddannelsens start ○ være lovlydig – dvs. respektere og overholde gældende love og regler ○ have indfødsret i et EU-land, Norge, Island eller Liechtenstein ○ være i god fysisk form og have et godt fysisk og psykisk helbred; fysisk test indgår i rekrutteringen ○ Kunne dokumentere et 12 timers førstehjælpsbevis, som er maksimalt 3 år gammelt, senest 3 måneder efter ansættelse <p><i>Uddannelseskrav:</i></p> <p>Man skal derudover have de rette studiekompetencer, som kan være opnået ved:</p>	<p>Den gældende formålsbeskrivelse for uddannelsen til fængselsbetjent er følgende:</p> <p>Eleven skal gennem skoleundervisning, praktikuddannelse og egen aktive tilegnelse opnå den viden, de færdigheder samt de kompetencer, der kræves som fængselsbetjent.</p>	<p>Cirkulære om uddannelsen til fængselsbetjent, CIR nr. 9547 af 27/09/2013</p> <p>Uddannelsesordning: Uddannelse til Fængselsbetjent. Uddannelsescentret i Birkerød, Koncern HR, juni 2018</p>

¹⁰⁰ Da fængselsbetjentuddannelsen først blev formaliseret med cirkulære i 2011, har vi ikke information om fx adgangskrav i perioden op til, at disse cirkulærer blev vedtaget. Der har derfor sandsynligvis været lignende adgangskrav før 2011/2013.

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde
		<ul style="list-style-type: none"> - gennemført erhvervsuddannelse (EUX, EUD, HG) eller lignende uddannelse, eller - gymnasial uddannelse (HTX, HHX, STX) eller - relevant erhvervs erfaring. <p>Herudover vil der blive lagt vægt på, at ansøgeren har relevante personlige erfaringer og kvalifikationer såsom højskoleophold, frivilligt arbejde i eksempelvis humanitære og sociale organisationer, udenlandsrejser etc.</p>		

Bilagstabel 1.5 Pædagoguddannelsen

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
1953	2 år	<p>a. Være fyldt 20 år inden optagelsen.</p> <p>b. Fremlægge tilfredsstillende vidnesbyrd om forhold og vandel.</p> <p>c. Lægeattest.</p> <p>d. Have gennemgået en almindelig undervisning, der ligger ud over den almindelige folkeskoleuddannelse, såsom gennemgang af et 5 måneders kursus på en folkehøjskole eller lignende uddannelse. Studentereksamen, realeksamen eller lignende uddannelse giver adgang uden yderligere uddannelsesmæssige betingelser.</p> <p>e. Have gennemgået praktisk virksomhed af mindst et års varighed, med et halvt år i en børnehave, et børnehjem eller lignende, og et halvt år som husassistent i et privat hjem.</p> <p>Det tilrådes elever, som har mulighed for det, tillige at gennemgå den 1-årige barneplejeuddannelse.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) at uddanne ledere og medarbejdere til børnehaver og lignende institutioner. 2) at meddele eleverne de almene og pædagogiske kundskaber og praktiske færdigheder, der er nødvendige for virksomheden i børnehaver, idet der samtidig lægges vægt på gennem denne uddannelse at udvikle og modne elevernes personlighed, så de bliver sig børnehavegerningens pædagogiske og sociale ansvar bevidst. 3) at give eleverne forståelse af barnens naturlige og sjælelige behov samt viden om, hvordan disse behov tilfredsstilles, så barnets naturlige sunde udvikling dermed fremmes. 4) at give eleverne kendskab til det danske samfunds struktur, den sociale lovgivning, særligt vedrørende børn, administrationen af institutioner og forebyggende børneværn, og ganske særlig familiens placering i samfundets, dens opgaver, ansvar, pligter og rettigheder. 5) at bibringe eleverne den for geringe nødvendige almindelse. 	Bekendtgørelse om uddannelse på de anerkendte børnehaveseminarer, nr. 261, 24. september 1953	Uddannelse og optagelse
1961	2 år	<p>a. Være fyldt 20 år inden udgangen af det kalenderår, hvor optagelse sker, og af seminaret skønnes moden og egnet til at påbegynde uddannelsen.</p> <p>b. Fremlægge tilfredsstillende vidnesbyrd om forhold og vandel, deriblandt vidnesbyrd fra rette</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) at uddanne pædagoger til børnehaver og lignende institutioner for børn i børnehavealderen. 2) at meddele eleverne de nødvendige kundskaber og praktiske færdigheder, idet der samti- 	Bekendtgørelse om uddannelsen på de anerkendte børnehaveseminarer,	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
		<p>vedkommende om, hvad hun har været beskæftiget med siden sin udtræden af barneskolen.</p> <p>c. Lægeattest.</p> <p>d. Enten have studentereksamen, realeksamen eller anden ligestillet eksamen, eller have gennemgået folkeskolens 8. og 9. klasse eller en almindelig undervisning, der ligger ud over den almindelige folkeskoleuddannelse, fx 5 måneders ophold på en godkendt folkehøjskole, og endvidere have et tilfredsstillende standpunkt i skriftlig dansk.</p> <p>e. På tilfredsstillende måde have gennemgået forpraktik i et halvt år i en anerkendt børnehave.</p> <p>f. Have mindst et halvt års husligt arbejde, normalt med ophold i et fremmed privathjem med børn.</p> <p>Det tilrådes elever, der har lejlighed dertil, tillige at gennemgå den 1-årige barneplejeuddannelse.</p>	<p>dig lægges vægt på gennem denne uddannelse at udvikle og modne elevernes personlighed, således at de bliver sig deres pædagogiske og sociale ansvar bevidst.</p> <p>3) at give eleverne forståelse af barnets legemlige og sjælelige behov samt viden om, hvordan disse behov tilfredsstilles, så barnets naturlige sunde udvikling dermed fremmes.</p> <p>4) at give eleverne kendskab til samfundsmæssige, familiepolitiske og kulturelle forhold.</p>	nr. 190, 12. juni 1961	
1970	3 år	-	<p>1) at de studerende erhverver sig teoretiske og praktiske forudsætninger for pædagogisk virksomhed i børnehaver, børnehaveklasser, fritidshjem, fritids- og ungdomsklubber og andre socialpædagogiske fritidsforanstaltninger for børn og unge og for at deltage i udviklingen inden for det socialpædagogiske område.</p> <p>2) at de studerende erhverver sig forudsætninger for samarbejde med andre faggrupper i skolen, den sociale forsyning, sundhedsvæsenet mv.</p>	Bekendtgørelse om uddannelse af børnehav- og fritidspædagoger, nr. 322, 4. juli 1970	Uddannelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
			<p>3) at de opnår øvelse i at anvende erhvervet viden på begrundet måde i deres virksomhed.</p> <p>4) at deres personlige udvikling fremmes gennem arbejdet med undervisningens indhold, gennem samarbejde og gennem medansvar for uddannelsen.</p>		
1973	-	<p>a. være fyldt 18 år ved uddannelsens begyndelse</p> <p>b. have de fornødne forudsætninger for at følge uddannelsen, hvilket anses som opfyldt for personer, som har gennemført 9. eller 10. klasse eller har bestået tilsvarende eller højere eksamen; kan i øvrigt opfyldes gennem ophold på højskole, efterskole, eller ungdomsskole gennem deltagelse i undervisning på aftenskole og gennem faglig eller anden uddannelse.</p>	-	Bekendtgørelse om optagelse på børnehave- og fritidspædagogseminarerne, nr. 102, 21. februar 1973	Optagelse
1979	-	<p>a. være fyldt 18 år ved uddannelsens begyndelse</p> <p>b. have afsluttet 9. klassetrin i grundskolen eller tilsvarende undervisning, har aflagt prøver under højere forberedelseksamen med karakteren 6 eller derover i dansk og et andet fag og har opnået mindst 2 års erhvervs erfaring, eller har gennemført en lærlingeuddannelse, efg-uddannelse eller anden erhvervsforberedende uddannelse af mindst 2,5 års varighed, eller har bestået studentereksamen, højere forberedelseksamen, eller højere handelseksamen, eller har en eksamen fra et fremmed land, som Danmark har en aftale med om gensidig anerkendelse af eksamensbeviser, som i det pågældende land giver adgang til en tilsvarende uddannelse.</p>	-	Bekendtgørelse om optagelse på børnehave- og fritidspædagogseminarerne, nr. 416, 26. september 1979	Optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
1986	3 år	-	<ol style="list-style-type: none"> 1) at den studerende erhverver sig teoretiske og praktiske forudsætninger for pædagogisk virksomhed i børnehaver, børnehaveklasser, fritidshjem, fritids- og ungdomsklubber og andre socialpædagogiske fritidsforanstaltninger for børn og unge og for at deltage i udviklingen inden for det pædagogiske område. 2) at den studerende erhverver sig forudsætninger for samarbejde med forældre og andre faggrupper i skolen, den sociale sektor, kulturlivet og sundhedsvæsnet mv. 3) at den studerende opnår øvelse i at anvende erhvervet viden på en begrundet måde i sin virksomhed. 4) at den studerendes personlige udvikling fremmes gennem arbejdet med undervisningens indhold, gennem samarbejde og gennem medansvar for uddannelsen. 	Bekendtgørelse om uddannelse af børnehavepædagoger og fritidspædagoger, nr. 536, 19. august 1986	Uddannelse
1987	-	<ol style="list-style-type: none"> a. være fyldt 18 år b. har afsluttet 9. klassestrin i grundskolen eller hertil svarende undervisning, har aflagt prøver under højere forberedelseksamen med karakteren 6 eller derover i dansk og et andet fag og har opnået mindst 2 års erhvervs erfaring, eller har gennemført en lærlingeuddannelse, efg-uddannelse eller anden erhvervsforberedende uddannelse af mindst 2,5 års varighed, eller har bestået studentereksamen, højere forberedelseksamen, højere handelseksamen, eller har en eksamen fra et fremmed land, som Danmark har en aftale med om gensidig anderkendelse af eksamensbeviser, som i det pågældende land 	-	Bekendtgørelse om optagelse på børnehav- og fritidspædagogseminarierne, nr. 33. 21. januar 1987	Optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
		<p>giver adgang til en tilsvarende uddannelse, eller har afsluttet 9. klassestrin i grundskolen eller hertil svarende undervisning og har opnået mindst 9 måneders erhvervs erfaring og/eller har gennemført en erhvervsforberedende uddannelse af mindst 8 måneders varighed, kombineret enten med deltagelse i kursus af mindst 16 ugers varighed på en folkehøjskole (herunder ungdomshøjskole), husholdningsskole eller tilsvarende kursus med mindst 1 års skolegang på 10. eller højere klassestrin eller med aflagt prøve under højere forberedelseseksamen med karakteren 6 eller derover i dansk, således at den samlede virksomhed har været i mindst 2 år og 9 måneder.</p>			
1990	-	<p>Indførelse af kvotesystemet for de videregående uddannelser:</p> <p>Optagelsespladserne i kvote I tildeles efter fallende optagelseskvotient ansøgere med dansk gymnasial adgangsgivende eksamen.</p> <p>Optagelsespladserne i kvote II tildeles de ansøgere, der opfylder adgangsbetingelserne eller har fået dispensation fra dem, og som institutionerne efter en individuel vurdering finder egnet til optagelse.</p>	-	Bekendtgørelse om adgangsgulering ved videregående uddannelser (optagelsesbekendtgørelsen), nr. 814, d. 21. november 1990	Optagelse
1992	41 måneder	-	<ol style="list-style-type: none"> 1) at den studerende erhverver sig teoretiske og praktiske forudsætninger for pædagogisk arbejde med børn, unge og voksne, herunder børn, unge og voksne i sociale vanskeligheder eller med fysiske eller psykiske handicap, 2) at den studerende erhverver sig forudsætninger for gennem arbejdet at kunne fastholde, 	Bekendtgørelse om uddannelse af pædagoger, nr. 457, 15. juni 1992,	Uddannelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
			<p>formidle og udvikle kulturelle værdier, også i forhold til mennesker med en anden sproglig og kulturel baggrund,</p> <p>3) at den studerende erhverver sig forudsætninger for samarbejde, herunder samarbejde med kolleger og med andre faggrupper,</p> <p>4) at den studerende erhverver sig et grundlag for at udvikle sin pædagogiske praksis og for at deltage i udviklingen inden for det pædagogiske arbejdsområde, herunder i forsøgs- og udviklingsarbejde, og</p> <p>5) at den studerendes personlige udvikling fremmes gennem arbejdet med uddannelsens indhold, gennem deltagelse i forskellige arbejds- og samarbejdsformer og gennem medansvar for undervisningen.</p>		
1992	-	<p>Ændring i optagelsesbekendtgørelsen fra 1990:</p> <p>Optagelse på et seminarium til uddannelsen til pædagog er betinget af, at ansøgeren opfylder betingelserne efter de hidtil gældende regler for optagelse på uddannelserne til børnehavepædagog, fritidspædagog eller socialpædagog</p>	-	Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om adgangregulering ved videregående uddannelser, nr. 465, 15. juni 1992	Optagelse
1997	41 måneder	<p>1. En adgangsgivende eksamen (gymnasial eksamen), eller</p> <p>2. dansk A og et andet fag B samt mindst 2 års erhvervs erfaring, eller</p>	<p>1) at den studerende tilegner sig teoretiske og praktiske forudsætninger for pædagogisk arbejde med børn, unge og voksne, herunder børn, unge og voksne i sociale vanskeligheder eller med fysiske eller psykiske handicap,</p>	Bekendtgørelse om uddannelse af pædagoger, nr. 930, 08. december 1997	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
		3. erhvervsuddannelse af mindst 2,5 års varighed, eller 4. bestået adgangsprøve til de videregående social- og sundhedsuddannelser eller 5. den grundlæggende pædagogiske uddannelse til pædagogmedhjælper, dagplejer, omsorgsmedhjælper m.v. (PGU).	2) at den studerende tilegner sig forudsætninger for gennem arbejdet at kunne fastholde, formidle og udvikle kulturelle værdier, også i forhold til mennesker med en anden sproglig og kulturel baggrund, 3) at den studerende tilegner sig forudsætninger for samarbejde, herunder samarbejde med kolleger og med andre faggrupper, 4) at den studerende tilegner sig et grundlag for at udvikle sin pædagogiske praksis og for at deltage i udviklingen inden for det pædagogiske arbejdsområde, herunder i forsøgs- og udviklingsarbejde, og 5) at den studerendes personlige udvikling fremmes gennem arbejdet med uddannelsens indhold, gennem deltagelse i forskellige arbejds- og samarbejdsformer og gennem medansvar for undervisningen.	Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved videregående uddannelser. Nr. 606, d. 10. juli 1997	
2001	3,5 år (210 ECTS-point)	1. en adgangsgivende eksamen (gymnasial eksamen) 2. dansk A og et andet fag B samt mindst 2 års erhvervs erfaring 3. erhvervsuddannelse af mindst 2,5 års varighed 4. bestået adgangsprøve til de videregående social- og sundhedsuddannelser eller 5. den grundlæggende pædagogiske uddannelse til pædagogmedhjælper, dagplejer, omsorgsmedhjælper m.v. (PGU).	1) at den studerende tilegner sig teoretiske og praktiske forudsætninger for pædagogisk arbejde med børn, unge og voksne, herunder børn, unge og voksne i sociale vanskeligheder eller med fysiske eller psykiske handicap, 2) at den studerende tilegner sig forudsætninger for gennem arbejdet at kunne fastholde, formidle og udvikle kulturelle værdier, også i forhold til mennesker med en anden sproglig og kulturel baggrund, 3) at den studerende tilegner sig forudsætninger for samarbejde, herunder samarbejde med kolleger og med andre faggrupper,	Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om uddannelse af pædagoger, nr. 706, 23. juli 2001 Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved videregående uddannelser, nr.	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
			<p>4) at den studerende tilegner sig et grundlag for at udvikle sin pædagogiske praksis og for at deltage i udviklingen inden for det pædagogiske arbejdsområde, herunder i forsøgs- og udviklingsarbejde, samt for at følge, anvende og deltage i forskningsarbejde inden for det pædagogiske område,</p> <p>5) at den studerendes personlige udvikling fremmes gennem arbejdet med uddannelsens indhold, gennem deltagelse i forskellige arbejds- og samarbejdsformer og gennem medansvar for undervisningen, og.</p> <p>6) at den studerende kan erhverve sig forudsætninger for videreuddannelse.</p>	154, d. 6. marts 2000	
2007	3,5 år (210 ECTS-point)	<p><i>Adgang via gymnasial uddannelse:</i> Ingen specifikke adgangskrav</p> <p><i>Adgang via erhvervsuddannelse:</i> En erhvervsuddannelse af mindst 2,5 års varighed Ingen specifikke adgangskrav</p> <p><i>Adgang via anden uddannelse:</i> Dansk A og et andet fag på B-niveau samt mindst 2 års erhvervserfaring</p> <p><i>Adgang via anden uddannelse:</i> Den pædagogiske grunduddannelse Ingen specifikke adgangskrav</p>	Den studerende skal gennem uddannelsen erhverve sig viden, indsigt og kompetencer til som pædagog at varetage de udviklings-, lærings- og omsorgsopgaver, der er forbundet med pædagogarbejdet inden for et bredt arbejdsfelt samt erhverve sig grundlag for videreuddannelse.	<p>Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog, nr. 220, 13. marts 2007</p> <p>Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved visse videregående uddannelser, nr. 167, d. 22. februar 2007</p>	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
2014	3,5 (210 ECTS-point)	<p><i>Adgang via gymnasial eksamen</i></p> <p>Ingen specifikke adgangskrav</p> <p>Adgang via erhvervsuddannelse:</p> <p>Social- og sundhedsuddannelsen (trin 2)</p> <p>Specifikke adgangskrav: Dansk C, naturfag C og engelsk D</p> <p><i>Adgang via erhvervsuddannelse:</i></p> <p>Den pædagogiske assistentuddannelse (den pædagogiske grunduddannelse - PGU)</p> <p>Specifikke adgangskrav: Dansk C og samfundsfag C og engelsk E</p> <p><i>Anden adgang:</i></p> <p>4 gymnasiale enkeltfag</p> <p>Specifikke adgangskrav: Dansk A og engelsk B og samfundsfag C og et valgfrit fag på C-niveau</p>	Formålet med uddannelsen er, at den studerende erhverver sig professionsrelevante kompetencer, viden og færdigheder til selvstændigt og i samarbejde at udøve, udvikle og formidle udviklings-, lærings- og omsorgsopgaver i et samfundsmæssigt perspektiv.	<p>Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog, nr. 211, d. 6. marts 2014</p> <p>Bekendtgørelse om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, nr. 223, d. 11. marts 2014</p>	Uddannelse og optagelse
2017	3,5 (210 ECTS-point)	<p><i>Adgang via gymnasial eksamen</i></p> <p>Ingen specifikke adgangskrav</p> <p><i>Adgang via Social- og sundhedsuddannelsen (trin 2):</i></p> <p>Specifikke adgangskrav: Dansk C, naturfag C og engelsk D</p> <p><i>Adgang via Den pædagogiske assistentuddannelse (PAU / den pædagogiske grunduddannelse - PGU):</i></p>	Formålet med uddannelsen er, at den studerende erhverver sig professionsrelevante kompetencer, viden og færdigheder til selvstændigt og i samarbejde at udøve, udvikle og formidle udviklings-, lærings og omsorgsopgaver i et samfundsmæssigt perspektiv.	<p>Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog, nr. 354, 07. april 2017</p> <p>Bekendtgørelse om adgang til erhvervsakademiuddannelser</p>	Uddannelse og optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
		Specifikke adgangskrav: Dansk C og samfundsfag C og engelsk E <i>Anden adgang:</i> 4 gymnasiale enkeltfag Specifikke adgangskrav: Dansk A og engelsk B og samfundsfag C og et valgfrit fag på C-niveau		og professionsbacheloruddannelser, nr. 107, d. 27. januar 2017	

Bilagstabel 1.6 Sygeplejerskeuddannelsen

Årstal:	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
1957	Ca. 3,5 år (inkl. obligatorisk forskole og forkursus) Grunduddannelsen med forkursus: 3 år	<p>For optagelse kræves det, at ansøgeren:</p> <ol style="list-style-type: none"> vurderes som egnet til sygeplejerskegerningen af skolen. er fyldt 18 år ved grunduddannelsens påbegyndelse. ved anbefaling fra sin skole kan dokumentere at være i besiddelse af gode skolekundskaber. kan forelægge attestation for god vandel og tilfredsstillende vidnesbyrd for mindst 1 års deltagelse i praktisk husgerning og madlavning, dog at 1 års arbejde i en institution, f.eks. et hjem for kronisk syge, når omstændighederne taler derfor, kan træde i stedet for deltagelse i husgerning m.v. kan præstere tilfredsstillende helbredsattest, herunder tandlægeattest, og attest for tuberkuloseundersøgelse. forud for forskolen skal ansøgeren have bestået prøve i dansk, regning og naturfag på niveau svarende til mellemskoleeksamen. har gennemført forskolen med en tilfredsstillende udtalelse. 	<p>Sygeplejerskeuddannelsens formål er at udruste eleven med de for virksomheden som sygeplejerske fornødne kundskaber og tekniske færdigheder. Eleven skal herunder opnå kendskab til sygdommenes årsager og behandling samt indsigt i at udøve sygepleje og sundhedspleje som led i sygdomsbehandlingen og sygdomsforebyggelsen. Endvidere skal der lægges vægt på at udvikle elevens anlæg og evner samt at styrke ansvarsfølelse og dømmekraft.</p>	<p>Anordning om sygeplejerskeuddannelsen, 30. januar 1957.</p>	<p>Uddannelse og optagelse</p>

Årstal:	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
1971	Ca. 3,5 år (inkl. obligatorisk forskole og forkursus) Grunduddannelsen med forkursus: 3 år	For optagelse kræves det, at ansøgeren: <ul style="list-style-type: none"> a. vurderes som egnet til sygeplejerskegerningen af skolen. b. er fyldt 18 år ved grunduddannelsens påbegyndelse. c. ved anbefaling fra sin skole kan dokumentere at være i besiddelse af gode skolekundskaber. d. kan præstere tilfredsstillende helbredsattest, herunder tandlægeattest, og attest for tuberkuloseundersøgelse. e. forud for forskolen skal ansøgeren have bestået prøve i dansk, regning og naturlære. f. har gennemført forskolen med en tilfredsstillende udtalelse. 	Sygeplejerskeuddannelsens formål er at udruste eleven med de for virksomheden som sygeplejerske fornødne kundskaber og tekniske færdigheder. Eleven skal herunder opnå kendskab til sygdommenes årsager og behandling samt indsigt i at udøve sygepleje og sundhedspleje som led i sygdomsbehandlingen og sygdomsforebyggelsen. Endvidere skal der lægges vægt på at udvikle elevens anlæg og evner samt at styrke ansvarsfølelse og dømmekraft.	Anordning om sygeplejerskeuddannelsen, ændret 15. april 1971.	Uddannelse og optagelse
1979	Ca. 3,5 år (inkl. obligatorisk forskole og forkursus) Grunduddannelsen med forkursus: 3 år	For optagelse kræves det, at ansøgeren: <ul style="list-style-type: none"> a. ved uddannelsens påbegyndelse er fyldt 18 år, b. har gennemgået 10 års skolegang og opnået tilfredsstillende resultater i fagene dansk, regning/matematik, fysik/kemi og engelsk ved folkeskolens udvidede afgangsprøve efter 10. klasse eller ved anden eksamen, der mindst kan ligestilles hermed, 	Formålet med grunduddannelsen til sygeplejerske er, at sygeplejeeleven tilegner sig de fornødne kvalifikationer til udøvelse af virksomhed som sygeplejerske med ansvar for den almene sundheds- og sygepleje, herunder varetagelse af de dermed forbundne koordinerende, vejledende og undervisende opgaver, og erhverver forudsætning for at kunne forny og tilpasse sit faglige virke i takt med den videnskabelige og samfundsmæssige udvikling samt forstår og accepterer sygeplejerskens ansvar som medicinalperson.	Anordning om sygeplejerskeuddannelsen, nr. 31, 29. januar 1979	Uddannelse og optagelse

Årstal:	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
		c. har et godt helbred, fysisk og psykisk, i henhold til en af pågældende selv afgivet helbredserklæring, i særlige tilfælde suppleret med en helbredsattest udfærdiget af en læge.			
1990	45 måneder	<p>For optagelse kræves det, at ansøgeren:</p> <p>a. ved uddannelsens påbegyndelse er fyldt 18 år,</p> <p>b. har gennemgået 10 års skolegang og opnået tilfredsstillende resultater i fagene dansk, regning/matematik, fysik/kemi og engelsk ved folkeskolens udvidede afgangsprøve efter 10. klasse eller ved anden eksamen, der mindst kan ligestilles hermed,</p> <p>c. har et godt helbred, fysisk og psykisk, i henhold til en af pågældende selv afgivet helbredserklæring, i særlige tilfælde suppleret med en helbredsattest udfærdiget af en læge.</p>	Formålet med uddannelsen til sygeplejerske er, at den studerende udvikler og tilegner sig personlige og faglige kvalifikationer til at udøve virksomhed som sygeplejerske. Formålet er endvidere, at den studerende erhverver forudsætninger for at samarbejde, for at forny sig fagligt i takt med den videnskabelige og samfundsmæssige udvikling samt for at udvikle sygeplejefaget.	Bekendtgørelse om sygeplejerskeuddannelsen, nr. 143, 2. marts 1990	Uddannelse
1995	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. En adgangsgivende eksamen (gymnasial eksamen), eller 2. bestået adgangsprøve til de videregående social- og sundhedsuddannelser eller 3. dansk A, engelsk B og matematik B/fysik B/kemi B/biologi B og samfundsfag C/psykologi C/idræt C samt 9 måneders erhvervs erfaring. 	-	Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved videregående uddannelser, nr. 137, 27. februar 1995	Optagelse

Årstal:	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
2001	3,5 studenterårsværk (210 ECTS-point)	<ol style="list-style-type: none"> 1) en adgangsgivende eksamen (gymnasial eksamen), 2) bestået adgangsprøve til de videregående social- og sundhedsuddannelser eller 3) dansk A, engelsk B, matematik B/fysik B/kemi B/biologi B, samfundsfag C/psykologi C og 9 måneders erhvervserfaring. 	<p>Formålet med sygeplejerskeuddannelsen er at kvalificere de studerende til efter endt uddannelse at kunne fungere selvstændigt som sygeplejerske og herunder indgå i et tværfagligt samarbejde. Uddannelsen skal, i overensstemmelse med den samfundsmæssige, videnskabelige og teknologiske udvikling samt befolkningens behov for sygepleje, kvalificere de studerende inden for teoretiske og kliniske sygeplejekundskaber.</p> <p>De studerende skal kvalificere sig til at:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Udføre, formidle og lede sygepleje, der er af såvel sundhedsfremmende, sundhedsbevarende, forebyggende, som behandelende, rehabiliterende og lindrende karakter. 2) Opnå en kritisk og analytisk kompetence med henblik på at kunne vurdere, begrunde og udvikle deres professionelle virke i forhold til patienten. 3) Indgå i samarbejde med patienten, pårørende, kolleger og andre faggrupper uafhængigt af etnisk, kulturel, religiøs og sproglig baggrund. 4) Udvikle sygepleje og udføre kvalitets- og udviklingsarbejde samt følge, anvende og deltage i forskningsarbejde inden for sundhedssektoren. 5) Fortsætte i teoretisk og klinisk kompetencegivende videreuddannelse efter afsluttet grunduddannelse 	<p>Bekendtgørelse om sygeplejerskeuddannelsen, nr. 232, 30. marts 2001</p> <p>Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved videregående uddannelser, nr. 154, d. 6. marts 2000</p>	Uddannelse og optagelse

Årstal:	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
2008	3,5 studenterårsværk (210 ECTS-point)	<p><i>Adgang via gymnasial uddannelse:</i></p> <p>Ingen specifikke adgangskrav</p> <p><i>Adgang via anden uddannelse:</i></p> <p>Uddannelse som social- og sundhedsassistent</p> <p>Specifikke adgangskrav:</p> <p>Dansk på C niveau og Naturfag på C niveau og Engelsk på D niveau.</p> <p><i>Anden uddannelse:</i></p> <p>4 gymnasiale enkeltfag</p> <p>Specifikke adgangskrav:</p> <p>9 måneders erhvervserfaring samt alle nedenstående nummererede krav:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dansk på A-niveau og Engelsk på B-niveau, 2. Biologi på B-niveau eller fysik på B-niveau eller kemi på B-niveau eller matematik på B-niveau, 3. Samfundsfag på C-niveau eller psykologi på C-niveau 	<p>Formålet med uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje er at kvalificere den studerende til efter endt uddannelse at kunne fungere selvstændigt som sygeplejerske og til at indgå i et fagligt og tværfagligt samarbejde. Uddannelsen skal, i overensstemmelse med den samfundsmæssige, videnskabelige og teknologiske udvikling samt befolkningens behov for sygepleje, kvalificere den studerende inden for teoretiske og kliniske sygeplejekundskaber.</p> <p>Den studerende skal kunne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) udføre, formidle og lede sygepleje, der er af såvel sundhedsfremmende, sundhedsbevarende, forebyggende som behandelende, rehabiliterende og lindrende karakter, 2) vurdere, begrunde og udvikle sit professionelle virke i forhold til patienten, 3) indgå i samarbejde med patienten, pårørende, kolleger og andre faggrupper uafhængigt af etnisk, kulturel, religiøs og sproglig baggrund, 4) udvikle sygepleje, skabe fornyelse og anvende kendt viden i nye sammenhænge samt følge, anvende og deltage i forskningsarbejde inden for sundhedsområdet samt 5) fortsætte i teoretisk og klinisk kompetencegivende videreuddannelse efter afsluttet uddannelse. 	<p>Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje, nr. 29, 24. januar 2008</p> <p>Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved visse videregående uddannelser, nr. 96, 20. februar 2008</p>	Uddannelse og optagelse

Årstal:	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
2016	3,5 studenterårsværk (210 ECTS-point)	<p><i>Adgang via gymnasial uddannelse:</i></p> <p>Ingen specifikke adgangskrav</p> <p><i>Adgang via anden uddannelse:</i></p> <p>Social- og sundhedsuddannelsen (trin 2)</p> <p>Specifikke adgangskrav:</p> <p>Dansk på C-niveau og naturfag på C-niveau og engelsk på D-niveau.</p> <p><i>Anden uddannelse:</i></p> <p>4 gymnasiale enkeltfag</p> <p>Specifikke adgangskrav:</p> <p>9 måneders erhvervserfaring samt alle nedenstående nummererede krav:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dansk A og engelsk B 2. Bioteknologi A eller Biologi B eller fysik B eller geovidenskab A eller kemi B eller matematik B 3. Samfundsfag C eller psykologi C 	<p>Formålet med uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje er at kvalificere den studerende til efter endt uddannelse selvstændigt at udføre sygepleje for og med patient og borger i alle aldre. Den uddannede skal selvstændigt kunne håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i sygepleje og intervenere med afsæt i en evidens- og forskningsbaseret praksis i alle dele af sundhedsvæsenet under hensyntagen til den samfundsmæssige, videnskabelige og teknologiske udvikling samt befolkningens behov for sygepleje og omsorg samt sundhedsfremme og forebyggelse. Den uddannede skal selvstændigt kunne varetage klinisk lederskab og klinisk beslutningstagen i samspil med patient, borger og pårørende om sygepleje samt indgå i tværprofessionelt og tværsektorielt samspil på individ-, gruppe- og samfundsniveau såvel nationalt som internationalt. Den uddannede skal kunne forvalte sygeplejefagets og professionens værdier, teorier, begreber og metoder og integrere viden fra sundheds-, natur- og samfundsvidenskab samt humaniora og opnå kompetence til at kunne deltage i forsknings- og udviklingsarbejde. Den uddannede opnår kompetencer til at kunne fortsætte i teoretisk og klinisk kompetencegivende efter- og videreuddannelse.</p> <p>Uddannelsen er baseret på forsknings- og udviklingsviden inden for sygeplejerskens fagområde og viden om praksis i den profession og de erhverv, som uddannelsen er rettet mod.</p>	<p>Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje, nr. 804, 17. juni 2016</p> <p>Bekendtgørelse om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, nr. 85, 26. januar 2016</p>	Uddannelse og optagelse

Årstal:	Varighed	Adgangskrav	Formål og bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
2022	3,5 studenterårsværk (210 ECTS-point)	<p><i>Adgang via gymnasial eksamen</i></p> <p>Ingen specifikke adgangskrav</p> <p><i>Adgang via relevant erhvervsuddannelse:</i></p> <p>Ambulancebehandler</p> <p>Redderuddannelsen (speciale ambulance-assistent)</p> <p>Social- og sundhedsassistentuddannelsen (ved den trinopdelte uddannelse fra før 2016 kræves bestået trin 2)</p> <p>Specifikke adgangskrav: Dansk C og naturfag C og engelsk D</p> <p><i>Anden adgang:</i></p> <p>9 måneders erhvervs erfaring og 4 gymnasiale enkeltfag i form af alle nedenstående nummererede krav:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dansk A 2. Engelsk B 3. Bioteknologi A eller biologi B eller fysik B eller geovidenskab A eller kemi B eller matematik B 4. Samfundsfag C eller psykologi C 	<p>Formålet med uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje er at kvalificere den studerende til efter endt uddannelse selvstændigt at udføre sygepleje for og med patient og borger i alle aldre. Den uddannede skal selvstændigt kunne håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i sygepleje og intervenere med afsæt i en evidens- og forskningsbaseret praksis i alle dele af sundhedsvæsenet under hensyntagen til den samfundsmæssige, videnskabelige og teknologiske udvikling samt befolkningens behov for sygepleje og omsorg samt sundhedsfremme og forebyggelse. Den uddannede skal selvstændigt kunne varetage klinisk lederskab og klinisk beslutningstagen i samspil med patient, borger og pårørende om sygepleje samt indgå i tværprofessionelt og tværsektorielt samspil på individ-, gruppe- og samfundsniveau såvel nationalt som internationalt. Den uddannede skal kunne forvalte sygeplejefagets og professionens værdier, teorier, begreber og metoder og integrere viden fra sundheds-, natur- og samfundsvidenskab samt humaniora og opnå kompetence til at kunne deltage i forsknings- og udviklingsarbejde. Den uddannede opnår kompetencer til at kunne fortsætte i teoretisk og klinisk kompetencegivende efter- og videreuddannelse.</p> <p>Uddannelsen er baseret på forsknings- og udviklingsviden inden for sygeplejerskens fagområde og viden om praksis i den profession og de erhverv, som uddannelsen er rettet mod.</p>	<p>Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje, nr. 978, 23. juni 2022</p> <p>Bekendtgørelse om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, nr. 36, 13. januar 2022</p>	Uddannelse og optagelse

Bilagstabel 1.7 Farmaceutuddannelsen

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
1934-1956	4,5 år fordelt på: 2,5 års discipeltid på apotek 2 års studier på Den Farmaceutiske Højskole	Bestået studentereksamen eller realeksamen	I studieordningen fra 1931 var formålet med den farmaceutiske kandidatuddannelse ved Danmarks Farmaceutiske Højskole: <i>"at Lærestalten fremover skulle meddele en højere farmaceutisk undervisning på et videnskabeligt grundlag og fremme udviklingen og den praktiske anvendelse af de farmaceutiske videnskaber og de til grund herfor liggende almene videnskaber"</i> .	P.R. Kruse & H. Kofod (1992): Danmarks Farmaceutiske Højskole 1892-92 P.R. Kruse (2007): "Fra Københavns Universitet til Farmaceutisk Universitet – og retur, Træk af farmaceutuddannelsens historie"	-
1956	5 år fordelt på: 2 års discipeltid på apotek 3 års studier på Den Farmaceutiske Højskole	Bestået studentereksamen eller realeksamen	-	P.R. Kruse & H. Kofod (1992): Danmarks Farmaceutiske Højskole 1892-92	-
1969	3,7 år fordelt på: 2 års 1. del farmaceutuddannelse (inkl. 15 måneders praktikanttid på apotek) 3 års 2. del farmaceutuddannelse	-	Opprioritering af fag, der understøtter virke inden for alle områder af lægemiddelsektoren. Undervisningen i farmakognosi blev reduceret og undervisningen i de biologiske fag øget.	P.R. Kruse & H. Kofod (1992): Danmarks Farmaceutiske Højskole 1892-92	-

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
1976	-		<p>Opprioritering af fag, der understøtter virke inden for alle områder af lægemiddelsektoren.</p> <p>Indførelse af projektarbejde i visse fag og en samlet undervisning i faget analytisk kemi.</p>	P.R. Kruse & H. Kofod (1992): Danmarks Farmaceutiske Højskole 1892-92	-
1977	-	<p>Bestået studentereksamen eller realeksamen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Der indføres et kvotesystem, hvor ansøgerne inddeles i tre grupper, der optages efter forskellige principper: - Optagelsespladserne i gruppe I tildeles efter faldende optagelseskvotient ansøgere med gymnasial eksamen. - Optagelsespladserne i gruppe II tildeles ansøgere, som har gymnasial eksamen, men som ikke er optaget gennem gruppe I, og som desuden har fået godkendt mindst 9 måneders erhvervsarbejde. Disse kan gange deres optagelseskvotient afhængig af omfanget af godkendt erhvervsarbejde. - Optagelsespladserne i gruppe III tildeles følgende ansøgere: dispensater, fx udenlandske statsborgere, der ikke har dansk studentereksamen, studerende der er mere end 25 år, men i øvrigt har adgangsgivende eksamen, studerende der søger optagelse på baggrund af apoteksassistenteksamen. 		Danmarks Farmaceutiske Højskole (1976 m. rettelse 1977): "En orientering om Farmaceutuddannelsen 1976"	-

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
1980	4,1 år fordelt på: 1,1 års 1. del farmaceutuddannelse (inkl. 11 måneders praktik på apotek) 3 års 2. del farmaceutuddannelse	-	Indførelse af mulighed for specialisering i form af et valgfrit afsluttende studium bestående af 4 måneders valgfrie kurser og 3 måneders specialeopgave.	P.R. Kruse & H. Kofod (1992): Danmarks Farmaceutiske Højskole 1892-92 Danmarks Farmaceutiske Højskole (1980): "En orientering om Farmaceutuddannelsen 1980"	-
1987	-	En gymnasial uddannelse med krav om fagene matematik, fysik og kemi eller Folkeskolens udvidede afgangsprøve i dansk, regning/matematik, fysik/kemi og folkeskolens afgangsprøve i tysk og engelsk. Der optages dog stadig ud fra 3 undergrupper svarende til det hidtidige system, dvs.: - Optagelsespladserne i gruppe I tildeles efter faldende optagelseskvotient ansøgere med de eksaminer, der er nævnt i pkt. 1-3 ovenfor. - Optagelsespladserne i gruppe II tildeles ansøgere, som har det adgangsgrundlag, der er nævnt i pkt. 1-3. ovenfor, uden at være optaget gennem gruppe I, og som desuden har fået godkendt mindst 9 måneders erhvervsarbejde. Disse kan gange deres optagelseskvotient afhængig af omfanget af godkendt erhvervsarbejde.	-	Bekendtgørelse om optagelse ved farmaceutuddannelsen på Danmarks Farmaceutiske Højskole, nr. 323 af 26/05/1987	Optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
		<ul style="list-style-type: none"> - Optagelsespladserne i gruppe III tildeles følgende ansøgere: dispensater, fx udenlandske statsborgere, der ikke har dansk studentereksamen, studerende der er mere end 25 år, men i øvrigt har adgangsgivende eksamen, studerende der søger optagelse på baggrund af apoteksassistenteksamen. 			
1988	5 år fordelt på: 3,5 års studier ved Danmarks Farmaceutiske Højskole 0,5 års praktik på apotek eller anden farmaceutisk arbejdsplads 1 års afsluttende valgfrit studium (inkl. 0,5 års specialeopgave)	<ul style="list-style-type: none"> - 	<p>Udvidelse af studiets valgfrie del fra 7 måneder til 1 år for at imødekomme behovet for øget specialisering mod erhvervsområder. Desuden en generel arbejdsmarkedstilpasning af uddannelsens faglige indhold, herunder bl.a. reduceret undervisning i fysik, kemi og farmakognosi og indførelse af fag som sygdomslære, toksikologi, økonomi samt ledelse og organisation. Derudover styrkelse af projektarbejde som undervisningsform.</p> <p>Indførelse af bachelorgrad, som indebærer, at studerende efter 3 års studier får ret til graden B.S. (Bachelor of Science).</p> <p>Formål for kandidatuddannelsen i Farmaci: Farmaceutuddannelsens formål er på videnskabeligt grundlag at uddanne kandidater med teoretisk viden, etisk, fagkritisk og analytisk holdning samt praktiske færdigheder, der kvalificerer til funktioner som særlig lægemiddelsagkyndig i en sundhedssektor og i et samfund i udvikling. Uddannelsen skal give de studerende et fælles grundlag for videre- og efteruddannelse efter gennemført kandidatuddannelse uanset i hvilket af de farmaceutiske erhvervsområder farmaceuten finder beskæftigelse.</p>	Bekendtgørelse om den farmaceutiske kandidatuddannelse nr. 490 af 11/08/1988 P.R. Kruse & H. Kofod (1992): Danmarks Farmaceutiske Højskole 1892-92	Uddannelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
1990	-	<p>Afskaffelse af muligheden for at gange sin optagelseskvote på baggrund af erhvervsarbejde.</p> <p>Ansøgere inddeles dermed blot i to grupper, nu kaldet Kvote 1 og Kvote 2, der optages efter forskellige principper:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvote 1 har adgangsgivende eksamen og optages efter faldende ansøgningskvotient. - Kvote 2 har enten adgangsgivende eksamen eller tildes dispensation herfor og optages efter individuel vurdering. <p>Ministeriet fastsætter kvoternes størrelse efter indstilling fra institutionerne.</p>	-	<p>Bekendtgørelse om afskaffelse af alment erhvervsarbejde som optagelsesgrundlag til visse videregående uddannelser, nr. 773 af 12/12/1989</p> <p>Bekendtgørelse om adgangsgulering ved videregående uddannelser, nr. 814 af 21/11/1990</p>	Optagelse
1995	-	<p>Det formelle optagelseskriterium, for Kvote 1 er en bestået gymnasial uddannelse. Dermed afskaffes muligheden for Kvote 1 optagelse på baggrund af Folkeskolens udvidede afgangsprøve.</p> <p>Der stilles fortsat supplerende krav om bestemte fag, og der indføres krav til hvilket niveau disse fag skal være bestået ved: matematik (A-niveau), fysik (B-niveau) og kemi (B-niveau).</p>	-	<p>Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved videregående uddannelser, nr. 137 af 27/02/1995</p>	Optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
1997	-	Justering af krav til niveau for de supplerende fagkrav, så optagelse ved Kvote 1 nu kræver: Adgangsgivende gymnasial eksamen med matematik (A-niveau), fysik (B-niveau) og kemi (C-niveau).	-	Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved videregående uddannelser, nr. 606 af 10/07/1997	Optagelse
2000	-	Justering af krav til niveau for de supplerende fagkrav, så optagelse ved Kvote 1 nu kræver: Adgangsgivende gymnasial eksamen med matematik (A-niveau), fysik (B-niveau) og kemi (B-niveau).	-	Bekendtgørelse om adgang, indskrivning og orlov m.v. ved videregående uddannelser, nr. 154 af 06/03/2000	Optagelse
2003	Uddannelserne består af: Den farmaceutiske bacheloruddannelse normeret til 180 ECTS-point (svarende til 3 års heltidsstudier), herunder: 1) Obligatoriske fag: kemiske, biologiske og specifikke farmaceutiske fag svarende til 120-145 ECTS-point	-	Bacheloruddannelsen og en kandidatuddannelsen giver nu adgang til graderne hhv. B.Sc. i farmaci og cand.pharm. I bekendtgørelsen formuleres det, at: De farmaceutiske uddannelser har til formål på videnskabeligt grundlag at uddanne bachelorer og kandidater med teoretisk viden, etisk, fagkritisk og analytisk holdning samt eksperimentel erfaring, der kvalificerer til offentlig og privat beskæftigelse. Formålet med den farmaceutiske bacheloruddannelse er at 1) give den studerende forskningsbaseret indføring i metode og teori inden for naturviden-	Bekendtgørelse om de farmaceutiske bachelor- og kandidatuddannelser, nr. 561 af 19/06/2003	Uddannelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
	<p>2) Andre obligatoriske fag svarende til 20-45 ECTS-point</p> <p>3) Et bachelorprojekt svarende til 15 ECTS-point</p> <p>Den farmaceutiske kandidatuddannelse normeret til 120 ECTS-point (svarende til 2 års heltidsstudier), herunder:</p> <p>1) Obligatoriske fag svarende til 30 ECTS-point.</p> <p>2) Valgfrie fag svarende til 30 ECTS-point</p> <p>3) Et obligatorisk studieophold på apotek eller sygehusapotek svarende til 30 ECTS-point.</p> <p>4) Et speciale svarende til 30 ECTS-point.</p>		<p>skabelige, sundhedsvidenskabelige og farmaceutisk videnskabelige discipliner, således at den studerende opnår en bred faglig kompetence inden for lægemiddelområdet og</p> <p>2) give grundlag for udførelse af erhvervsfunktioner og kvalificere til optagelse på en kandidatuddannelse.</p> <p>Formålet med den farmaceutiske kandidatuddannelse er at:</p> <p>1) uddybe den faglige indsigt, som den studerende har opnået på bacheloruddannelsen,</p> <p>2) give den studerende tværfaglige teoretiske og metodiske kvalifikationer, der gør den studerende i stand til at identificere, formulere og løse komplekse problemstillinger inden for farmaceutisk relevante områder,</p> <p>3) give den studerende en individuel specialisering gennem anvendelse af videregående elementer i de farmaceutiske discipliner og metoder, herunder træning i videnskabeligt arbejde og metode,</p> <p>4) kvalificere den studerende til at varetage erhvervsfunktioner som særlig lægemiddelsagkyndig, såvel nationalt som internationalt, i en sundhedssektor og i et samfund i udvikling, og til videreuddannelse, herunder til ph.d.-uddannelse".</p>		

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
2005	-	Udvidelse af de supplerende fagkrav til optagelse via Kvote 1. Der kræves nu: Adgangsgivende gymnasial eksamen med matematik (A-niveau), fysik (B-niveau, kemi (B-niveau), dansk (A-niveau), engelsk (B-niveau), biologi (C-niveau).	-	Bekendtgørelse om adgang m.v. ved bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne, nr. 362 af 20/05/2005	Optagelse
2007	-	-	Kandidatuddannelsen i farmaci (cand.pharm.) får ny formålsbeskrivelse: "Kandidatuddannelsen i farmaci har til formål at kvalificere den studerende til at varetage erhvervsfunktioner som særlig lægemiddelsagkyndig inden for alle områder af samfundet, herunder kemisk, farmakologisk, farmaceutisk og klinisk lægemiddeludvikling, produktion, kvalitets sikring, registrering og markedsføring af lægemidler samt information og rådgivning om lægemidler og lægemiddelanvendelse".	Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om adgang m.v. ved bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (adgangsbe- kendtgørelsen), nr. 151 af 19/02/2007	-
2010	-	Justering af de supplerende fagkrav til optagelse via Kvote 1. Der kræves nu: Adgangsgivende gymnasial eksamen med Matematik (A-niveau), Fysik (B-niveau, Kemi (B-niveau) <i>eller</i> Bioteknologi (A-niveau), Dansk (A-niveau), Engelsk (B-niveau), Biologi (C-niveau).	-	Bekendtgørelse om adgang m.v. ved bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (adgangsbe- kendtgørelsen), nr. 181 af 23/02/2010	Optagelse

Årstal	Varighed	Adgangskrav	Formål og Bemærkninger	Kilde	Bekendtgørelsestype
2021- (gældende)	Bachelor: 3 år (180 ECTS) Kandidat: 2 år (120 ECTS)	<p>a. En gymnasial eksamen, samt karakterkrav (kvote 1)</p> <p>b. Krav til fag:</p> <p>Dansk A Engelsk B Matematik A Fysik B og Kemi B eller Fysik B og Bioteknologi A eller Geovidenskab A og Kemi B eller Kemi B, Biologi A og Fysik C</p> <p>c. Lokale adgangskrav (gælder kun for det enkelte uddannelsessted):</p> <p>Københavns Universitet Optagelse via kvote 1 kræver et karaktergennemsnit på mindst 6,0. Optagelse via kvote 2 kræver bl.a. deltagelse i en kvote 2-prøve.</p> <p>Syddansk Universitet Optagelse via kvote 1 kræver et karaktergennemsnit på mindst 8,0. Optagelse via kvote 2 kræver bl.a. et karaktergennemsnit på mindst 6,0 og deltagelse i en optagelsesprøve.</p>	<p>Formålsbeskrivelsen for kandidatuddannelsen i farmaci er fortsat:</p> <p>”at kvalificere den studerende til at varetage erhvervsfunktioner som særlig lægemiddelsagkyndig inden for alle områder af samfundet, herunder kemisk, farmakologisk, farmaceutisk og klinisk lægemiddeludvikling, produktion, kvalitets sikring, registrering og markedsføring af lægemidler samt information og rådgivning om lægemidler og lægemiddelanvendelse”.</p>	<p>Bekendtgørelse om universitetsuddannelser tilrettelagt på heltid, nr. 2285, 1. december 2021</p> <p>Bekendtgørelse om adgang til universitetsuddannelser tilrettelagt på heltid, nr. 35, 13. januar 2022</p>	Uddannelse og optagelse

VIVÉ